

IV.

Frågan huruvida en allsidigare utbildning av personalen vid statens järnvägar må vara nödig samt, därest så kan anses vara händelsen, på vad sätt sådan utbildning må kunna åstadkommas.

Då det gäller att bilda sig en uppfattning därom, huruvida en allsidigare utbildning av personalen vid statens järnvägar må vara nödig, är givetvis nödvändigt att för sig klargöra, hur det för närvarande är ordnat i avseende å personalens utbildning.

Kommissionen går därför att här nedan lämna redogörelse härutinnan, och har kommissionen ansett sig därvid även böra något redogöra för vad som varit gällande närmast före den ordning, som nu är rådande.

*Allmänna
bestämmelser.*

Till en början är att omnämna, att bland de allmänna regler, som finnas fogade till de för styrelsen och distriktsförvaltningarna utfärdade arbetsordningarna (order nr:is 654 och 552) och vilka äro såsom bilaga fogade vid allmänna tjänsteordningen för personalen vid statens järnvägar, förekommer den bestämmelsen, att varje överordnad har att vägleda underlydande i utförandet av deras göromål. Även förekommer den bestämmelsen, att överordnad bör låta sig angeläget vara, att sätta sin närmaste man in i alla sina göromål samt göra honom förtrogen med sina planer och avsikter, så att han vid förfall för den överordnade må kunna inträda och fullgöra dennes åligganden utan något för tjänstens jämna gång menligt avbrott.

En annan bestämmelse bland förenämnda regler innehåller, att envar tjänsteman bör anse som en plikt att tillägna sig, underhålla

och förkovra de kunskaper och färdigheter, som tillhöra hans verksamhet.

I § 12 av arbetsordningen för distriktsförvaltningarna (order nr 552) utsåges, att det åligger avdelningsföreståndare att vaka över, att personalens utbildning icke blir ensidig; och i § 37 av samma arbetsordning stadgas, att vederbörande tjänstemän böra efter hand sättas att deltaga i olika göromål, så att de icke må bliva ensidigt utbildade. Enahanda stadgande återfinnes under § 38 i arbetsordningen för järnvägsstyrelsen.

De paragrafer i arbetsordningen för distriktsförvaltningarna, vilka ange sektionsbefällets åligganden, stadga, att ifrågavarande befäl har att ansvara för, att underlydande personal vederbörligen examineras i instruktioner, reglementen och dylikt, samt att anteckningar häröver föras.

Såsom i det föregående under avdelning III omnämnts föreligger ett inom järnvägsstyrelsen utarbetat och till distriktsförvaltningarna för yttrande utsänt förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig tjänstepersonal vid statens järnvägar.

Detta förslag innehåller under det kapitel, som handlar om personalens utbildning, följande allmänna bestämmelser:

»§ 22. I statens järnvägars tjänst antagen persons tjänstetid såväl i extra som i extra ordinarie tjänst är att anse såsom en provningstid, under vilken hans lämplighet för tjänsten skall utrönas. Härvid äro, såsom i förordet angivits, personens såväl karaktärs- som intellektuella och kroppsliga egenskaper att beakta samt vidare hans intresse och anlag för den befattning, han är avsedd att få bestrida.

Under denna tid skall den anställde förvärva nödiga insikter i vad som för tjänstens bestridande fordras enligt vad här nedan i detta kap. i fråga om särskilda tjänstehavares utbildning bestämmes.

Extra eller extra ordinarie tjänstehavare får icke på eget ansvar användas i någon tjänstegren innan han vid provning, varom här nedan närmare stadgas för de olika tjänstehavarna, visat sig äga tillräckliga kunskaper i de för tjänstegrenen i fråga föreskrivna delar av reglementen och instruktioner m. m.

Det åligger extra tjänstehavares närmaste förman, varmed vid trafikavdelningen förstås stationsföreståndare, att tillse, att tjänstehavaren lämnas noggrann handledning och undervisning i vad till hans praktiska tjänst hör samt att senast tre månader efter tjänstgöringens början till närmaste befäl avgiva motiverat utlåtande enligt fastställt formulär (se bilaga 11) huru tjänstemannen sig förhåller.

§ 23. Förutom den i nästföregående § berörda prövning, som under första tiden efter antagande i järnvägens tjänst ifrågakommer, förrättas, vad distriktspersonalen angår, årligen förhör för att utröna huruledes personalen underhåller och kompletterar de en gång inhämtade kunskaperna.

Sådant förhör verkställes, vad beträffar ban- och maskinavdelningen, av sektionsbefälet eller en av detta befäl särskilt förordnad tjänsteman och, vad trafikavdelningen angår, av stationsföreståndaren eller särskild av trafikinspektören förordnad tjänsteman.

Rörande resultatet av förhöret, därvid särskilt böra beaktas sedan sista förhöret nytillkomna och förändrade bestämmelser i avseende å vederbörandes tjänstegren, göres för en var tjänstehavare anteckning i särskild härför upprättad liggare.

Det åligger tjänstehavares närmaste förman (jfr § 22) att i erforderlig mån lämna vederbörande handledning i nya och förändrade bestämmelsers rätta förstående. Särskilt i fråga om dylika bestämmelser, som röra säkerhetstjänsten, åligger det vederbörande förman att snarast efter utfärdandet förvissa sig om, att de tjänstehavare, som därav beröras, tagit del av och riktigt uppfattat innebörden av sådana bestämmelser.

För att möjliggöra, att personalen vidmakthåller sin kunskap i vad av densamma i tjänsten fordras, skall allt efter personalens storlek å varje tjänsteställe inom sektionen ett eller flera för detta ändamål särskilt avsedda exemplar av erforderliga särtryck och andra bestämmelser hållas tillgängliga för personalen. Med tjänsteställe förstås härvid, vad banavdelningen angår, banmästaravdelnings expedition, vad maskinavdelningen angår, maskininspektors expedition, lokomotiv- och vagnmästarexpedition samt å station, där ej högre maskinbefäl finnas, vagn- och stallförmansexpedition och, vad trafikavdelningen angår, station ävensom å större station expedition å stationen.»

I fråga om tillfällig personal stadgas i reglementsförslaget, att, om dylik personal användes i sådant arbete, att särskilda instruktioner och reglementen av honom skola iakttagas, skola dylika särtryck mot kvitto tilldelas honom i enahanda ordning, som, enligt vad här nedan angives, är föreskrivet rörande extra tjänstehavare; och åligger det vederbörande befäl, som antagit den tillfälligt anställde, att innan dylik anställning tager sin början, sörja för, dels att den antagne erhåller nödig handledning i föreskrifternas rätta förstående och utförande och dels att genom förhör och prövning utrönes, att den antagna äger tillräckliga kunskaper i vad som erfordras.

Beträffande antagningen av extra tjänstehavare innehåller reglementsförslaget under § 18 följande föreskrift:

»Vid antagandet bör tillses, att — i den mån så ej skett under föregående tillfällig anställning — den antagne erhåller del av och, där så är föreskrivet, personligen erhåller och utkwitterar exemplar av sådana gällande föreskrifter, som för hans tjänst erfordras, varom närmare bestämmelser meddelas i kap. VII om personalens utbildning.

Formulär för dylik utkwittering har av styrelsen fastställts (se bilaga 6).»

Det må anmärkas, att man i nyssnämnda kapitel VII icke finner några bestämmelser om, av vilka föreskrifter en tjänstehavare skall erhålla personliga exemplar.

Vidkommande den ordinarie personalen föreskrives i reglements-förslaget, att den icke bör oavbrutet sysselsättas med enahanda tjänstgöring utan i möjligaste mån förflyttas till annan tjänstgöring, så att den icke blir ensidigt utbildad.

Efter omnämnda av ovauberörda allmänna bestämmelser övergår kommissionen att här nedan redogöra för förhållandena i avseende å personalens utbildning vid de olika avdelningarna.

Banavdelningen.

Vad angår utbildningen av tekniska tjänstemän av högre grad vid banavdelningen — de bantekniska byråerna i styrelsen härunder inbegripna — finnas för närvarande icke några bestämmelser utfärdade härom. Ovan omnämnda förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig tjänstepersonal vid statens järnvägar innehåller emellertid bestämmelser angående utbildningen även av tekniska tjänstemän av högre grad vid banavdelningen. Enligt ifrågavarande reglements-förslag gäller, att rekryteringen av dylika tjänstemän numera skall ske därigenom, att man till »ingenjörselever» antager personer, som avlagt fordrad teknisk examen.

*Tekniska
tjänstemän av
högre grad.*

I förslaget stadgas, att ingenjörselev bör för att bliva antagen till extra tjänsteman hava

1:o) under minst 12 månader haft praktisk verksamhet vid väg- och vattenbyggnadsarbeten, därav 6 månader vid järnvägsbyggnader samt

2:o) under minst 7 månader varit anställd vid banmästaravdelning och i trafiktjänst tjänstgjort vid större station.

Eleven skall under elevtiden förskaffa sig fullständig kännedom om signal- och säkerhetsordningarna, instruktionen för banmästare och banvakter, om de tekniska bestämmelserna för banbyggnaden samt de viktigare organisationsbestämmelserna, delta i överbyggnadsarbeten, såsom räls- och slipersutbyte, spårets riktning och lyftning, utgrävning av tjälksjutande mark, utbyte av broöverbyggnad, uti arbeten för trafiksäkerhetens betryggande samt uti utförandet av växel- och signalsäkerhetsanläggningar.

Kan icke tillfälle beredas till deltagande i något visst av dessa arbeten å banmästaravdelning, som elev tilldelats, skall bandirektören träffa anstalt för sådan möjlighets beredande vare sig inom eller utom distriktet.

Det är i reglementsförslaget utsagt, att det åligger vederbörande befäl att tillse, att tjänstgöringen under elevtiden blir så lärorik som möjligt.

Tjänsteman, under vilkens ledning utbildningen sker, skall personligen övertyga sig om, att eleven inhämtar vad som med tjänstgöringen avsetts, och skall genom lämpliga anvisningar befordra utbildningen samt till avdelningsföreståndaren avgiva utlåtande över elevens tjänstgöring och utbildning.

Efter elevtidens slut har avdelningsföreståndaren att till styrelsen inkomma med närmare redogörelse för, huru utbildningen ägt rum, och resultatet av densamma. Styrelsen tillsätter därefter en särskild kommission, inför vilken eleverna hava att undergå prövning.

I händelse av godkänd prövning antages eleven av styrelsen till extra tjänstehavare med placering å distrikt eller å byrå eller kontor inom styrelsen.

Reglementsförslaget innehåller även den bestämmelsen, att extra tekniska tjänstemän av högre grad skola för att kunna erhålla ordinarie anställning genomgå å tid, som styrelsen bestämmer, en av styrelsen anordnad kurs i bokföringsväsende och järnvägsekonomi, som beräknas omfatta ungefär en månad.

För utnämning till ritare är den här ovan omnämnda utbildningen icke erforderlig.

Vidkommande utbildningen av de icke tekniska tjänstemännen av högre grad vid distriktens banavdelningar har densamma hittills tillgått så, att, sedan en person blivit antagen till aspirant, han fått genom praktiskt deltagande i arbetet så småningom sätta sig in i samt lära sig att utföra förekommande göromål.

*Icke tekniska
tjänstemän av
högre grad.*

I förenämnda reglementsförslag föreskrives, att antagen aspirant till befattning av nu ifrågavarande slag, s. k. kontorselev — såsom villkor för att antagas till kontorselev gäller bland annat, att vederbörande skall hava uppnått eller under loppet av året för antagandet uppnår en levnadsålder av 16 år — skall genomgå en särskild utbildning.

Denna utbildning, som även är att anse som provtjänstgöring, skall omfatta en elevkurs å distrikt under en tid av minst 12 månader och huvudsakligast utgöras av praktisk tjänstgöring fördelad på sätt här nedan sägs.

Ifrågavarande tjänstgöring har till en början till syfte att utröna, huruvida eleven besitter sådana egenskaper, att det om honom kan antagas, att han kan bli för järnvägstjänsten fullt lämplig, samt därjämte i så fall att bibringa honom en allmän kännedom om arbetena vid statens järnvägar och vad därmed närmast sammanhänger.

Utbildningen skall omfatta först 4 månaders praktisk tjänstgöring å förråd och förrådsförvaltarkontor, därefter 2 månader hos distriktskamrerare och slutligen 6 månader hos sektionsbefäl vid banavdelningen. Under denna tjänstgöring skall eleven deltaga i förekommande göromål samt dessutom genom självstudium inhämta grunddragen i de förordningar, som röra förrådsväsendet vid statens järnvägar, grunddragen av varukännedom, motsvarande innehållet i K. Sondéns lärobok i varukunskap, samt grunddragen av handelslära, motsvarande innehållet i Quarfordts handelslära. Vidare skall eleven förvärva kännedom, i huvuddrag, om de särskilda förrådseffekternas benämning, utseende och ungefärliga användning, om förrådets bokföring samt för banavdelningen gällande bokföringsbestämmelser och littereringstabell, samt lära sig upprättandet av dagsverks- och utgiftslistor, förandet av kalkylationsbok o. d.

Med avseende å nu ifrågavarande utbildning hava vederbörande befäl och utbildningsledare samma skyldigheter och åligganden som beträffande utbildningen av ingenjörseleverna tillkomma motsvarande funktionärer. Även kontorseleverna skola efter slutad elevtid undergå provning inför en av järnvägsstyrelsen tillsatt kommission. I händelse av godkänd provning antages eleven av styrelsen till extra tjänstehavare med placering å distrikt eller å byrå eller kontor inom styrelsen.

Kontorselev, som antagits till extra tjänstehavare, skall för erhållande av ordinarie anställning genomgå å tid, som styrelsen bestämmer, en av styrelsen anordnad kurs, omfattande under viss kortare tid utbildning i bokföringsväsendet, varukännedom, järnvägsteknologi och administration.

*Tjänstemän av
lägre grad.*

Beträffande utbildningen av tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen må här omförmälas, att såsom villkor för befordran inom grupperna av tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen icke varit och icke är stadgad skyldighet att avlägga prov i avseende å teoretiska insikter, utan har banbefälets uttalande om vederbörandes lämplighet såsom arbetsledare, grundat på den ådagalagda praktiska dugligheten, kännedomen och erfarenheten om skötseln och vården av banans överbyggnad, byggnader m. m., varit de bestämmande grunderna för befordringarne inom de lägre tjänstegraderna. I anledning därav att kraven på underbefälets teoretiska kunskapsmått alltmer stegrats utöver vad den obligatoriska folkskolebildningen kunde bereda beslöt järnvägsstyrelsen under år 1907 att föranstalta om en mera frivillig undervisningskurs genom korrespondens, varigenom ett begränsat antal av dem bland banpersonalen, som av befälet ansågos lämpliga samt önskade begagna sig av sådan kurs, erhöilo tillfälle att förvärva de kunskaper, som vore erforderliga för att befordras till banmästare. Den 27 mars 1907 gjorde styrelsen underdånig framställning om att få anordna sådan undervisningskurs; och enligt nådigt brev den 31 maj samma år beviljades rätt för styrelsen att av trafikmedel utanordna ett belopp av 1,890 kronor för ett antal av 30 kursdeltagare. Denna sålunda medgivna första kurs pågick 12 månader, men erfarenheten visade, att den borde utsträckas till 15 månader. Styrelsen ingick härefter med underdånig framställning om rätt för styrelsen att för en andra kurs, avsedd för 50 deltagare under 15 månader, använda ett belopp av högst 3,000 kronor. Sedan denna framställning bifallits enligt nådigt beslut den 3 september 1909, har en andra kurs varit anordnad. Vid vardera kursen har varje deltagare fått bidraga med 24, resp. 25 kronor.

Undervisningen har omfattat följande ämnen:

Allmän räknelära: Hela tal, bråk, decimalbråk, med tillämpning å sorter, regula de tri, procent- och ränteräkning, bolagsräkning samt digniteter och rötter.

Algebra: Indelning. Enkla numeriska ekvationer med problem, samt behandling av enkla formler.

Planimetri: De vanliga plana figurernas teori och ytberäkning m. m.

Stereometri: De enkla kropparnas yt- och volym-beräkning.

Fysik: Elementen uti Mekanik, Hydrostatik, (läran om vätskor); Aerostatik (läran om gaser); värmelära och elektricitet, (med problemlräkning).

Kraftmotorer: Något om ångmaskinen, explosionsmaskinen; vattenhjul och turbiner jämte effektberäkning.

Höjdmätning: (nivellering) och *Planmätning* med uppgörande av enkel karta.

Ritning: Grunderna för arbetsritningars utförande i olika skalor.

Undervisningen har tillgått så, att varje elev erhållit ett visst antal undervisningsbrev, som tillsänts eleven, ett i sänder. Efter emottagandet av dylikt brev, som jämväl innehållit en del frågor rörande de förhållanden, som i brevet behandlats, har eleven haft att besvara detsamma inom 14 dagar. Inom några dagar har eleven därefter erhållit sitt svar åter, vederbörligen rättat samt åtföljt av en skriven bilaga, som dels innehållit behövliga förklaringar och givit eleven ledning till att uttänka rätt svar på de frågor, som icke varit tillfredsställande besvarade. Vid återsändandet av inkommet svar har nytt undervisningsbrev tillsänts eleven.

Utbildningskurserna hava kontrollerats under undervisningens fortgång av distriktets bandirektörer, som därefter avgivit rapporter till styrelsen.

Angående antalet deltagare i nu nämnda kurser m. m. kan upplysning inhämtas av följande tabell:

Tider för undervisningskurserna	B a n v a k t e r					
	Antal	Avbrutit studierna		Godkända		
		Antal	fr. distr.	Antal	fr. distr.	
<i>1:sta kursen:</i> från augusti 1907 till september 1908.	6	3	I	3	I	
	4	—	II	4	II	
	6	4	III	2	III	
	3	1	IV	2	IV	
	3	1	V	2	V	
	Summa	22	9	—	13	—
	B a n m ä s t a r e					
	—	—	I	—	I	
	2	1	II	1	II	
	—	—	III	—	III	
3	1	IV	2	IV		
3	—	V	3	V		
Summa	8	2	—	6	—	
<i>2:dra kursen:</i> från oktober 1909 till februari 1911.	B a n v a k t e r					
	15	11	I	4	I	
	10	3	II	7	II	
	6	2	III	4	III	
	7	—	IV	7	IV	
	6	4	V	2	V	
	Summa	44	20	—	24	—
	B a n m ä s t a r e					
	—	—	I	—	I	
	—	—	II	—	II	
1	—	III	1	III		
3	—	IV	3	IV		
—	—	V	—	V		
Summa	4	—	—	4	—	

Undervisningskurs för tjänstemän av lägre grad.

Angående utbildningen av tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen gälla numera bestämmelser, som äro meddelade i en av styrelsen den 19 maj 1913 utfärdad order nr 1346. Dessa bestämmelser äro av följande innehåll.

I. Undervisningskurs.

Kurs för beredande av utbildning åt tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen anordnas av styrelsen i mån av behov. Styrelsen bestämmer, inom vilket distrikt kursen skall äga rum.

Ansökan om tillträde till kursen må ingivas av en var tjänsteman av lägre grad vid banavdelningen, som varit ordinarie tjänsteman vid banavdelningen under minst tre år. Ävenså må ansökan i undantagsfall kunna på baningenjörens anmodan ingivas av tjänsteman, som icke innehaft ordinarie anställning i tre år. Ansökningarna insändas före den 1 juni i tjänsteväg till vederbörande distriktsförvaltning, som efter prövning senast den 1 juli överlämnar desamma till styrelsen jämte utlåtande samt med sökandena upptagna i den ordning, de anses böra ifrågakomma. Besked, om vilka som skola till kursen beordras, lämnas av styrelsen senast den 1 därpå följande augusti.

Kursen skall pågå under tiden från 1 oktober till 1 april året därpå med uppehåll mellan 15 december och 10 januari, och skall varje kurs omfatta 600 lästimmar, fördelade på de olika ämnena på sätt här nedan sägs. Undervisningen bedrives så, att varje sökendag läses 5 timmar, varjämte hemarbete skall förekomma till den utsträckning, som är behöfligt.

Styrelsen utser tjänsteman till kursens föreståndare samt lärare i övrigt. Därjämte förordnar styrelsen särskild undervisningsnämnd, som skall leda och övervaka kursen.

II. Plan för undervisningskursen.

1. *Svenska språket*, 30 timmar: rättskrivning, uppsättande av meddelanden, enklare uppsatser, tjänstetelegram, rapporter, föremålsbeskrivning m. m.

2. *Matematik*, 60 timmar: de fyra räknesätten i hela tal, vanliga och decimalbråk, regeln om tre givna storheter (regula de tri), procenträkning, beräkning av ytor och volymer hos de i bantjänsten vanligast förekommande figurer och kroppar, mått, mål och vikt, vanligast förekommande belastningar samt enklaste fall av hållfasthetsberäkningar.

3. *Järnvägsbyggnadslära*:

a) *Tillämpad naturlära*, 60 timmar: de delar av naturläran, som särskilt beröra säkerhets-, telegraf- och belysningsväsendet samt elektrisk drift vid järnvägstrafiken, redogörelse för enklare arbetsmaskiner såsom motorer, ångmaskiner, pumpar, block, vågar m. fl.

b) *Allmän byggnadslära*, 90 timmar: kännedom om byggnadsmaterialier, byggnadsarbetens allmänna utförande, vatten- och avloppsledningar, husbyggnader, dräneringar, kostnadsberäkningar samt bestämmelser för leverans och arbeten.

c) *Mätninglära*, 40 timmar: mätning och terrängundersökning, stakning och avvägning.

d) *Järnvägars byggnad och underhåll*, 90 timmar: järnvägars underbyggnad och överbyggnad, stationers plananordning och byggnaderna därå, telegraf, telefon, belysningsväsende, vanligen förekommande underhållsarbeten, spårisolering, spår- och växelutbyten, grusningsarbeten och målningsarbeten. Samtidigt med undervisningen uti underhållsarbeten lämnas meddelande om littereringstabellens användande.

e) *Signal- och förreplingsanordningar*, 40 timmar.

4. *Trafiktjänst*, 20 timmar: Viktigare delar av instruktioner för stations- och tågtjänsten.

5. *Lokomotiv- och vagnlära*, 20 timmar.

6. *Ritövningar*, 50 timmar: uppgörande av skisser samt enklare ritningar och förslag, material- och andra beteckningar.

7. *Samaritväsende*, 10 timmar.

8. *Instruktioner, förordningar m. m.*, 40 timmar: gällande instruktioner, reglementen, order, särtryck och cirkulärskrivelser, vilka beröra banmästares tjänstgöring och åligganden, lagbestämmelser samt kungl. förordningar, som beröra banmästartjänsten, statens järnvägars administration och järnvägsgeografi.

9. *Expeditionstjänst*, 50 timmar: expeditionslista, littereringstabell, förvarande av handlingar, förande av orderjournal, materialböcker, mönsterulla m. fl., upprättande av avlönings- och redovisningshandlingar, uppsättande av rapporter m. m.

III. Kunskapsprövning och betyg.

Efter slutet av varje kurs anställes prövning inför av styrelsen särskilt förordnade examensvittnen. Anmälan om dagen för prövningens verkställande skall av kursföreståndaren i god tid göras till styrelsen.

Betyg över de under kursen inhämtade kunskaperna skall av kursföreståndaren efter samråd med lärarne utfärdas för varje i kursen deltagande tjänsteman enligt fastställt formulär; betyget undertecknas av undervisningsnämndens ordförande och kursföreståndaren.

Vid betygsättningen skola för kunskaper användas de å formuläret angivna sifferbetygen, och skall särskilt slutbetyg givas för varje ämne, nämligen för svenska språket, matematik, tillämpad naturlära,

allmän byggnadslära, mätninglära, järnvägars byggnad och underhåll, signal- och förreglingsanordningar, trafiktjänst, lokomotiv- och vagnlära, ritövningar, samaritväsende, instruktioner och förordningar samt expeditionstjänst. För uppförande och flit givas betyg enligt de härför angivna betygsgraderna. Dessutom gives för kunskaperna ett huvudbetyg. För att erhålla huvudbetyget »godkänd» erfordras att hava erhållit minst sifferbetyget 5 i ämnena tillämpad naturlära, allmän byggnadslära, mätninglära, järnvägars byggnad och underhåll, signal- och förreglingsanordningar, expeditionstjänst samt instruktioner och förordningar samt att summan av betygen i de olika ämnena uppgår till minst 63. För huvudbetyget »med beröm godkänd» erfordras minst siffran 8 i de sju ovan angivna ämnena samt en totalsumma av minst 90. För huvudbetyget »berömlig» erfordras minst siffran 10 i samma ämnen samt en totalsumma av minst 115.

Tjänsteman, som icke erhållit huvudbetyget »godkänd», må i den ordning, styrelsen bestämmer, kunna undergå förnyad prövning eller genomgå ytterligare en kurs.

Sifferbetygen beteckna:

för kunskaper och flit:

- 10 *berömlig*,
- 8— 9 olika grader av *med beröm godkänd*,
- 5— 7 olika grader av *godkänd*,
- 4 *försvarlig*,
- 1— 3 olika grader av *otillräcklig*,

för uppförande:

- 8—10 olika grader av *mycket gott*,
- 5— 7 » » » *gott*,
- 4 *försvarligt*,
- 1— 3 olika grader av *mindre stadgat*.

För den här ovan omförmälta undervisningsnämnden samt för kursföreståndaren finnes en av styrelsen utfärdad instruktion. Enligt denna skall nämnden hava sitt säte i Stockholm samt bestå av en tjänsteman av högre grad och en tjänsteman av lägre grad samt en kursföreståndare. Styrelsen bestämmer, vilken av medlemmarna i nämnden som skall vara ordförande.

*Instruktion
för under-
visnings-
nämnd och
kursföre-
ståndare.*

Enligt instruktionen har nämnden till uppdrag att leda och övervaka nu ifrågakvarande undervisningskurser.

Det åligger nämnden,

1:o) att utarbeta och till styrelsens godkännande framlägga förslag till de förändringar i planen för undervisningskursen, som efter vunnen erfarenhet kunna anses behövliga;

2:o) att hos styrelsen föreslå lärare i kursen samt deras arvoden;

3:o) att anskaffa lokal å den plats, där kursen är bestämd att pågå;

4:o) att anskaffa behövliga undervisnings- och åskådningsmaterialier samt inventarier;

5:o) att granska ansökningshandlingarna för deltagande i undervisningskurserna samt avgiva förslag över de tjänstemän, vilka böra till kursen beordras;

6:o) att fastställa läsplan för varje kurs;

7:o) att bestämma de hand- och läroböcker, som skola vid undervisningen användas, samt föranstalta, där så kan befinnas nödvändigt, utarbetandet av dylika;

8:o) att bestämma dag för kursens avslutande inom den av styrelsen föreskrivna tiden samt

9:o) att efter avslutandet av varje kurs till styrelsen inlämna redogörelse över densamma.

Kursföreståndaren, vilken skall utöva den närmaste ledningen av kursen, åligger,

1:o) att upprätta förslag till läsplan;

2:o) att meddela lärarna omfattningen av undervisningen i varje läroämne i enlighet med den fastställda undervisningsplanen;

3:o) att bevilja tillfällig kortare ledighet åt såväl lärare som i kursen deltagande tjänstemän samt i händelse av förfall för de förra, föranstalta om anställande av vikarierande lärare;

4:o) att med råd och upplysningar tillhandaga de i kursen deltagande tjänstemännen;

5:o) att själv meddela undervisning;

6:o) att utöva tillsyn över och väl vårda kursens inventarier och modellsamlingar samt att föreslå deras kompletterande samt

7:o) att vidtaga åtgärder för anställande av kunskapsprövning med de i kursen deltagande tjänstemännen och i överensstämmelse med undervisningsplanen däröver i samråd med lärarne utfärda kunskapsbetyg.

Bestämmelserna i styrelsens förenämunda order (nr 1346) återfinnas i det här ovan förut omförmälta förslaget till reglemente för antagande och utbildning av manlig personal vid statens järnvägar.

I övrigt innehåller reglementsförslaget i fråga rörande utbildningen av tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen följande.

Innan banarbetare uttages i bevakningstjänst, skall han vid förhör inför baningenjören eller av honom förordnad tjänsteman prövas äga tillfredsställande kännedom om här nedan angivna bestämmelser, nämligen säkerhetsordningen §§ 1—12, 15, 16—30; signalordningen; instruktion för banvakter; samt instruktion rörande tillsyn å telegrafledning.

Innan banarbetare eller extra ordinarie banvakt får användas i annan tjänstgöring än ren bevakningstjänst såsom växlingstjänst, tåg-tjänst, brobevakning o. d. skall han likaledes vid förhör inför baningenjören eller av honom förordnad tjänsteman prövas äga nöjaktig kännedom om för dylik tjänstgöring gällande instruktioner och föreskrifter.

Vederbörande befäl skall mot kvitto, enligt vad i § 18 stadgas, tillhandahålla en var banarbetare, som är avsedd att uttagas i bevakningstjänst, erforderliga särtryck och andra bestämmelser, ordnade i häften på sätt särskilt härför meddelade föreskrifter angiva.

Banmästare å avdelning, där tjänstehavaren tjänstgör, skall med honom genomgå ovan angivna delar av de olika författningarna och förklara de föreskrifter, som han skall inlära.

I erforderlig mån har ock prövningsförrättaren att lämna tjänstehavarna i fråga handledning.

Då en tjänstehavare undergått prövning i bestämmelserna rörande en viss tjänstegren och blivit i densamma godkänd, skall han häröver erhålla intyg å ett för ändamålet fastställt formulär, vilket kompletteras för varje ny prövning, i vilken tjänstehavaren blivit godkänd. Nämnda intygsformulär skall av tjänstehavaren noga förvaras och vid beordringar och förflyttningar uppvisas för befälet å den nya tjänstgöringsorten samt även annars på anfordran av vederbörande befäl företes.

Varje godkänd prövning, varom prövningsförrättaren skall göra vederbörliga anmälningar, ävensom prövningsförrättarens namn, skall antecknas hos sektionsbefälet i därstädes förvarad liggare.

Det torde här också böra omnämnas, att järnvägsstyrelsen genom beslut den 23 november 1910 uppdragit å bandirektören H. Olsson att utarbeta en handbok för underbefälet vid statens järnvägar; och genom skrivelse den 14 mars 1911 har styrelsen bestämt, att utarbetandet av handboken, varvid bandirektören Olsson ägde erhålla biträde av vissa angivna tjänstemän, skulle ske efter följande plan:

I. Naturlära.

A. Kroppar och på dem verkande krafter.

1) Kroppars allmänna egenskaper.	8) Friktion.
2) Kroppars olika tillstånd.	9) Lutande planet.
3) Hållfasthet.	10) Kroppars rörelse.
4) Krafter.	11) Kroppars massa.
5) Sammansättning och upplösning av krafter.	12) Centrifugalkraft.
6) Krafters moment.	13) Mekaniskt arbete.
7) Tyngdpunkt.	14) Vätskors egenskaper.
	15) Gasers egenskaper.

B. Värmet och dess egenskaper.

1) Värmets yttringar och uppmätning.	3) Kroppars förändring genom värme.
2) Värmets meddelning.	4) Ånga.
	5) Värme och arbete.

C. Huvuddragen av Sveriges geologiska beskaffenhet.

1) Urberget.	3) Om uppkomsten av grus, sand och lera.
2) Lagrade bergarter.	4) Om olika jordlagers bärighet.

II. Allmän byggnadslära.

A. Materialkunskap.

1) Trä.	5) Cement, kalk, lera och gips.
2) Sten, grus och sand.	6) Tegel, lergods, murbruk och betong.
3) Järn.	7) Glas, papp och papper.
4) Koppar, bly, tenn m. fl. metaller.	8) Sprängämnen.

B. Mätningkunskap.

1) Mätningsredskap och instrument.	4) Planmätning.
2) Stakning.	5) Jordlagerundersökningar.
3) Utsättning.	6) Avvägning och sektionering.
	7) Massberäkning.

C. Ritningar och beteckningssätt.

1) Skisser.	4) Vanligast förekommande beteckningar.
2) Plan- och profilritningar.	
3) Borrningskartor.	

III. Järnvägars byggnad och underhåll.

A. Historik över järnvägsbyggandet i Sverige.

B. Underbyggnaden.

1) Schaktningsarbeten.	b) Om murning av pelare och landfästen.
2) Sprängningsarbeten.	c) Järnöverbyggnad.
3) Banans bildande enligt normalsektionen.	d) Valvbro av sten.
4) Bro och trumbyggnader.	e) Armerad betong.
a) Om grundläggningar.	5) Underhåll.

C. Överbyggnaden.

1) Räler med tillbehör.	4) Räls- och växelläggning.
2) Spårväxlar.	5) Ballastning och riktning.
3) Sliprar.	6) Underhåll.

D. Stationsanordningar.

1) Lastkajer, lastbryggor och plattformar.	3) Vatten-, avloppsledningar och brunnar.
2) Bangårdsmaskinerier.	4) Underhåll.

E. Husbyggnader.

1) Sockel.	b) Målning och tapetsering m. m.
2) Väggar och bjälklag med golv.	c) Belysnings-, värme- och servisledningar.
3) Tak och täckningsmedel.	
4) Inredningsarbeten.	5) Underhåll.
a) Snickerier.	

F. Bevakningsanordningar.

1) Stängsel, grindar och bommar.	4) Beredande av snöskydd.
2) Telegraf- och telefonledningar.	5) Anordningar till förekommande av skogseld och deras släckning.
3) Signaler och förreglingsanordningar.	

G. Arbetsredskap och arbetsmaskiner.

IV. Om rullande materiel.

A. Lokomotiv.

B. Vagnar.

C. Specialvagnar.

1) Snöslungor.	3) Kranvagnar och deras användning.
2) Snöplogar.	4) Motordressiner.

V. Beräkningar.

- A. Kostnadsberäkningar.
 B. Belastningsberäkningar.
 C. Hållfasthetsberäkningar.

Enligt planen skall till handboken ifråga fogas följande bilagor nämligen:

1) Normalsektioner för enkel- och dubbelspår.	4) Ritning för växel- och signal-säkerhetsanläggning.
2) Normalsektioner för trummor.	5) Stationsplaneritning.
3) Sammanställning över vanligast förekommande järnvägsöverbyggnader.	6) Exempel till kostnadsförslag.
	7) Formulär för vanligast förekommande skrivelser och ansökningar.

Maskinavdelningen.

*Tekniska
tjänstemän av
högre grad.*

Icke heller beträffande utbildningen av tekniska tjänstemän av högre grad vid maskinavdelningen — under maskinavdelningen inbegripas här även de maskintekniska byråerna i styrelsen — finnas för närvarande några särskilda bestämmelser utfärdade. Enligt ovan omförmälta förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig personal vid statens järnvägar är emellertid avsett, att i förevarande hänseende skall gälla detsamma, som förslaget stadgar beträffande utbildningen av tekniska tjänstemän av högre grad vid banavdelningen, dock med den olikheten, att det skall fordras av ingenjörselev vid maskinavdelningen, innan han må antagas till extra tjänsteman, att han skall hava tjänstgjort:

- 1:o) minst 10 månader i verkstad;

2:o) minst 5 månader såsom lokomotiveldare, varav minst 3 månader såsom ensam eldare i linjetjänst;

3:o) minst 2 månader såsom reparatör i lokomotivstall;

4:o) minst 2 månader i vagntjänst å huvudstation, därav 1 månad vintertiden.¹⁾

Under utbildningstiden skall eleven förvärva sig fullständig kännedom om signal- och säkerhetsordningarna, om instruktionen för lokomotivförare och -eldare, om de tekniska bestämmelserna för den rullande materielen vid statens järnvägar, om bestämmelserna rörande lokomotivs, ångpannors och vagnars revision samt om de viktigare organisationsbestämmelserna.

Särskilt åligger det verkstadsbefälet att giva eleven behöflig handledning. Tjänstgöringen i verkstad skall på lämpligt sätt fördelas på de viktigare verkstadsavdelningarna.

Vad angår utbildningen av icke tekniska eller så kallade kamerala tjänstemän av högre grad vid maskinavdelningen, varutinnan några bestämmelser hittills icke funnits utfärdade, skall densamma enligt förenämnda reglementsförslag ordnas på i huvudsak samma sätt som utbildningen av motsvarande befattningshavare vid banavdelningen. Efter antagandet till kameral elev skall vederbörande således genomgå en särskild utbildning. Utbildningen skall omfatta en elevkurs under en tid av 12 månader vid något distrikts maskinavdelning eller vid centralverkstaden. Denna utbildning skall huvudsakligast utgöras av praktisk tjänstgöring, fördelad på sätt här nedan sägs.

*Icke tekniska
tjänstemän av
högre grad.*

Provtjänstgöringen har, enligt vad reglementsförslaget angiver, till syfte att dels möjliggöra utrönandet, om eleven besitter sådana egenskaper, att det om honom kan antagas, att han blir för järnvägstjänsten fullt lämplig, dels bibringa honom en allmän kännedom om arbetena vid statens järnvägars maskinavdelning och förråd och vad därmed närmast sammanhänger. En därtill lämplig tjänsteman å förrådsavdelningen och en dylik å den kamerala avdelningen förordnas att följa elevens utbildning.

Utbildningen skall omfatta först 4 månaders praktisk tjänstgöring såsom förrådsarbetare och förrådsvakt, varefter skall följa 2 månaders tjänstgöring å förrådsförvaltarkontor, 2 månaders tjänstgöring å kamrerarkontor, 4 månaders tjänstgöring å verkstadskontor och 2 månaders tjänstgöring hos sektionsbefäl vid maskinavdelningen.

¹ Efter styrelsens beprövande kan sådan praktisk utbildning, som förvärvats såsom studieelev, liksom ock utbildning vid enskild järnväg eller vid verkstad för tillverkning av lokomotiv godtagas för viss del av den fastställda elevtiden.

Under sin tjänstgöring skall elev deltaga i förekommande göromål, men dessutom genom självstudium inhämta grunddragen av de förordningar, som röra förrådsväsendet vid statens järnvägar, grunddragen av varukännedom, motsvarande innehållet i K. Sondéns lärobok i varukunskap, samt grunddragen av handelslära, motsvarande innehållet i Quarfordts Handelslära. Vidare skall elev förvärva kännedom, i huvuddrag, om de särskilda förrådseffekternas benämning, utseende och ungefärliga användning, om förrådets bokföring och för maskinavdelningen gällande bokföringsbestämmelser samt om avlönings- och organisationsbestämmelser.

Även kameral elev vid maskinavdelningen skall enligt reglements-förslaget vara skyldig att efter antagningen till extra tjänstehavare genomgå en av styrelsen anordnad utbildningskurs i bokföringsväsendet, varukännedom m. m., innan vederbörande må kunna utnämnas till ordinarie befattning.

*Lokomotiv-
förare och
lokomotiv-
eldare.*

Vad angår utbildningen av lokomotivförare och lokomotiveldare finnas bestämmelser därom meddelade i en av järnvägsstyrelsen den 25 april 1912 utfärdad order nr 1165, vilken härutinnan innehåller följande.

A. Utbildning till lokomotiveldare.

Innan en yngling uttages till eldarelev å lokomotiv, skall han genom maskindirektörens försorg undergå prövning i svenska språket, välskrivning och matematik och därvid ådagalägga sig äga tillfredsställande kunskaper i

1:o) svenska språket till den omfattning, att han

a) kan korrekt uppläsa förelagd text och med egna ord återgiva det huvudsakliga innehållet av det lästa,

b) kan skriva någorlunda felfritt efter diktamen och därvid ådagalägger sig äga sådan kännedom om språkljudens beteckning i skrift och bruket av skiljetecken och övriga skrivtecken, som motsvarar sidorna 1—35 i svensk språklära för folkskolan av D. A. Sundén, tjugunionde upplagan.

2:o) välskrivning så till vida, att han någorlunda raskt kan skriva en fullt läslig handstil.

3:o) matematik, omfattande hela tal, decimalbråk, allmänna bråk samt enkel och sammansatt reguladetri. Vid prövningen i detta ämne skall aspiranten kunna räkna ett enklare tal, tillhörande var och en av de angivna delarna av matematiken, varvid, för att räkningen skall

godkännas, intet fel får begås, som tyder på okunnighet om själva räknesättet.

De kunskaper, som vederbörande enligt ovanstående skall styrka sig besitta för att antagas såsom eldarelev, åligger det honom att själv förvärva sig.

För att lokomotiveldare skall tillåtas tjänstgöra såsom ensam eldare å lokomotiv fordras dessutom, att han befinnes äga tillfredsställande kännedom om säkerhets- och signalordningarna samt om instruktionen för lokomotivförare och lokomotiveldare.

För tillträde till undervisningskurs för utbildning till lokomotiveldare erfordras att hava varit minst 2 år sysselsatt i lokomotivverkstad och att hava tjänstgjort som extra lokomotiveldare minst 1 år.

B. Utbildning till lokomotivförare.

För tillträde till undervisningskurs för utbildning till lokomotivförare erfordras minst 2 års anställning som ordinarie lokomotiveldare samt att hava fullgjort godkänd provtjänstgöring såsom lokomotivförare. Denna provtjänstgöring skall utföras sålunda, att eldaren under erfarna äldre förare tjänstgör en längre tur med framförandet av såväl snälltåg som blandat tåg och godståg. Lokomotivförarnas utlåtanden från dessa provresor skola avfattas enligt fastställt formulär samt jämte vederbörande maskinsektionsföreståndares yttrande och förslag införas i särskild liggare, varefter maskindirektören där antecknar sitt beslut i ärendet. Å de maskinsektioner, där snälltåg icke finnas, må det prov, som skulle ägt rum å snälltåg, i stället utföras på sådana persontåg eller, beträffande V distriktet, blandade tåg, som enligt maskindirektörens beprövande för ändamålet anses lämpliga.

Endast sådana lokomotiveldare, som genomgått undervisningskurs för utbildning till lokomotivförare, skola anses kompetenta att varaktigt tjänstgöra såsom förare.

Vid befordran till ordinarie lokomotiveldare och lokomotivförare skall hänsyn tagas utom till förtjänst och skicklighet jämväl till betyg från undervisningskurs.

C. Undervisningskurser för utbildning till lokomotiveldare.

I. Kursernas omfattning och lästider.

Varje kurs skall omfatta 200 lästimmar, fördelade på de olika ämnena på sätt nedan sägs.

Varje söckendag läses 5 timmar, fördelade i 2 perioder med minst 1 timmes uppehåll mellan perioderna. För övrigt skola eleverna sysselsättas med hemarbete. Tjänstgöring å lokomotiv eller verkstad får endast undantagsvis förekomma under den tid, kursen pågår. Såsom regel gäller, att högst 20 elever skola delta i varje kurs.

II. Läroämnen.

a) Lokomotivlära med tillämpad naturlära, 100 timmar.

Undervisningen omfattar följande:

A. Naturlära.

I. Kroppar och på dem verkande krafter.

1. Kroppars allmänna egenskaper.	7. Kroppars rörelse.
2. Kroppars olika tillstånd.	8. Centrifugalkraft.
3. Krafter.	9. Mekaniskt arbete.
4. Hävstången.	10. Vätskors egenskaper.
5. Tyngdpunkt.	11. Gasers egenskaper.
6. Friktion.	

II. Värmet och dess egenskaper.

1. Värmets yttringar och uppmätning.	3. Kroppars förändring genom värme.
2. Värmets meddelning.	4. Ånga.

B. Lokomotivlära.

I. Historik.

II. Lokomotivens huvuddelar.

III. Hjulsats och ramverk med tillbehör.

1. Hjulsats.	
1. Axlar.	3. Vevar.
2. Hjul.	
2. Ramverk.	
1. Ramar.	6. Hornblock och axellager.
2. Ramförbindningar.	7. Bärfjädrar och tryckfördelare (balanser).
3. Bäransordning för pannan.	8. Axelavstånd och dess förhållande till spåret.
4. Stöt- och draginrättningar.	
5. Draginrättning mellan lokomotiv och tender.	

9. Boggier och förskjutbara axlar.
10. Anordning av axlar och hjul.
3. Hytten.
- IV. Ångpannan med tillbehör.
 1. Eldstaden.
 1. I allmänhet.
 2. Eldstadens stagnering.
 3. Eldstadstubplåten.
 4. Rosten.
 2. Rundpannan.
 1. Form och utförande.
 2. Tuber.
 3. Ångrum och ångdom.
 3. Röskåpet.
 1. Röskåpets form och ändamål.
 2. Ångrör och blästerrör.
 4. Panntillbehör.
 1. Armatur:
 - a. Manometer.
 - b. Säkerhetsventiler.
 - c. Matarapparater.
 - d. Vattenståndsmätare.
 - e. Utblåsningskran.
 - f. Ångvissla.
 - g. Värmeledningsanordning.
 - h. Ventilställ.
 2. Övrig pannutrustning:
 - a. Säkerhetsplugg.
 - b. Tubrensare.
 - c. Vattenspolning med injektor.
 - d. Föreningsrör.
 - e. Regulator.
 - f. Pannklädsel.
 - g. Tryckplåt och märkning.
 5. Ångöverhettare.
 1. Överhettad ångas egenskaper.
 6. Förbränning och ångbildning.
 1. Bränslen.
 2. Matarvatten:
 - a. Matarvattens egenskaper.
 3. Eldningen.
 4. Draget.
 5. Förbränningen.
 6. Värmets utnyttjande.
11. Adhesion och dess förökande genom sandning.

7. Lokomotivpannors provning och underhåll.

1. Provning av pannor.	3. Pannors anfrätning.
2. Rengöring av pannor.	

V. Maskineriet.

1. Inledning.

1. Ångmaskinens delar.	2. Kolvens och vevens inbördes rörelse.

2. Kolvrörelsen.

1. Ångcylindrar:	e. Cylindrarnas fästande vid ramarna.
a. Lokomotivcylindern i allmänhet.	f. Packningsdosor.
b. Olika slag lokomotivcylindrar.	g. Ventiler å cylindrar och slidskåp.
c. Lock.	2. Kolvar och kolvstänger.
d. Material för cylindrar och lock.	3. Tvärstycken och deras styrskenor (gejder).
	4. Vevstakar och koppelstänger.

3. Slidrörelsen.

1. Inledning.	av rörelseriktningen. Sammansatt slidstyrning.
2. Slidstyrningen.	
3. Enkel slidstyrning.	5. Slider.
4. Slidstyrning för förändring	6. Slidstyrningens olika delar.

4. Compoundlokomotiv.

1. Allmänna betraktelser.	2. Igångsättnings- och växelventiler.

5. Smörjningsanordningar.

1. Smörjämnen.	b. Ångsmörjapparater.
2. Sätt för smörjningen:	c. Smörjpressar och smörj-pumpar.
a. Smörjkoppar.	

6. Tågmotstånd och lokomotivs dragkraft.

1. Tågmotstånd.	2. Lokomotivs dragkraft.

VI. Vatten- och bränslebehållare för lokomotiv.

1. Tender.
2. Vatten- och bränslebehållare för tanklokomotiv.

VII. Bromsar.

1. Ändamål och verkningssätt.
2. Bromsanordningen.
 1. Bromsrörelsen.
 2. Bromsapparater.
3. Handbromsar.
 1. Skruvbroms.
 2. Hävstångsbroms.
4. Kraftbromsar.
- A. Ångbroms.
- B. Sugluftbromsar:
 1. Körtings sugluftbroms.
 2. Hardys sugluftbroms.
- C. Tryckluftbromsar:
 1. Tryckluftbromsens anordning:
 - a. Bromsapparater för tryckluft å lokomotiv.
 - b. Bromsapparater för tryckluft å tender.
 - c. Bromsapparater för tryckluft å vagnar.
 2. Tryckluftbromsens verkningssätt.
 3. Tryckluftbromsens olika delar.
- D. Tryckluftbromsars handhavande och skötsel.

VIII. Skador å tåg och deras tillfälliga avhjälpande.

1. Tågolyckor.
2. Skador å lokomotiv i tåg tjänst och deras tillfälliga avhjälpande:
 1. Skador å hjulsats och ramverk.
 2. Skador å ångpannan.
 3. Skador å maskineriet.

Vid undervisningen skall användas en av numera t. f. byrådirektören

E. B. Höjer utarbetad lärobok, benämnd »Lokomotivlära».

b) *Matematik, 50 timmar:*

Procent- och ränteberäkning, räkningar rörande specifik vikt och likformig rörelse, yt- och rymdberäkningar samt grunderna av ekvationsläran. Vid undervisningen skall följas »Räknelära för de allmänna läroverken och flickskolor av dr Alfred Berg, omarbetad av lektor K. L. Hagström».

c) *Svenska språket, 20 timmar:*

Grunddragen av formlära och satslära enligt Svensk språklära för folkskolan av D. A. Sundén.

Rapportskrivning. Utföres å lärorummet och skall avse att bibringa lärjungen förmåga att i skrift återgiva av läraren omtalade händelser, som kunna inträffa under tjänstgöring. Uppsättning av tjänstetelegram och ansökningar av förekommande slag.

d) *Reglementen och instruktioner, 20 timmar:*

Läsning och förklaring av säkerhets- och signalanordningarna samt av instruktionen för lokomotivförare och lokomotiveldare.

Huvuddragen av statens järnvägars organisation.

Läsning av grafiska tidtabeller.

Bestämmelser rörande lokomotivrevisioner och lokomotivpannors vård och eftersyn.

e) *Järnvägsgeografi, 10 timmar:*

Undervisning med ledning av ett häfte i järnvägsgeografi, som kommer att utarbetas genom kungl. styrelsens försorg. Utöver det, som finnes i detta häfte angivet, skall genomgås det egna distriktets indelning i trafik- och maskinsektioner samt de enskilda järnvägar, som stå i förbindelse med distriktet.

III. **Kunskapsprövning.**

Under lektionerna skall läraren värdesätta och göra anteckning om elevernas kunskaper i de olika ämnena. Dessutom skola i matematik provräkningar anordnas under lärarens uppsikt på lärorummet, nämligen minst två, omfattande procent- och ränteberäkning samt räkningar rörande specifik vikt och likformig rörelse, och minst två, omfattande yt- och rymdberäkningar. Varje provräkning skall bestå av fem exempel. Ett exempel skall anses vara rätt räknat, då intet fel i detsamma är begånget, som tyder på okunnighet om själva räknasättet. Så långt möjligt är, skola sådana exempel väljas, som hava samband med lokomotivtjänsten.

Undervisningskursen skall avslutas med muntlig examen, vid vilken skola närvara dels maskindirektören eller hans ställföreträdare, dels om möjligt någon eller några av distriktsförvaltningens övriga ledamöter och någon mera erfaren lokomotivförare. Anmälan om dagen för examens hållande skall någon tid i förväg göras till styrelsen.

IV. Betyg.

Betyg utfärdas enligt särskilt formulär, och undertecknas detsamma såväl av vederbörande maskindirektör som av kursledaren. Vid betyg-sättningen skola för kunskaper användas sifferbetyg, vilka beteckna: 7 berömlig, 6 med utmärkt beröm godkänd, 5 med beröm godkänd, 4 väl godkänd, 3 godkänd, 2 nära godkänd, 1 otillräcklig. Särskilda betyg givas i ämnena lokomotivlära (inkl. naturlära), matematik, svenska språket, reglementen och instruktioner, järnvägsgeografi. För uppförande och flit givas betyg enligt följande betygsgrader, nämligen för uppförande: mycket gott, gott, mindre gott och för flit: mycket god, god, mindre god. Dessutom gives för kunskaperna ett huvudbetyg. För att erhålla huvudbetyget godkänd erfordras att hava erhållit minst sifferbetyget 3 i ämnena lokomotivlära samt reglementen och instruktioner, samt att summan av betygen i de olika ämnena uppgår till minst 15. För huvudbetyget med beröm godkänd erfordras minst siffran 5 i de bägge ovan angivna ämnena samt en totalsumma av minst 22. För huvudbetyget berömlig erfordras minst siffran 7 i samma ämnen samt en totalsumma av minst 30. Bestämmandet av den inbördes ordningsföljden mellan de från kursen godkända eleverna, sker på så sätt, att de för de olika ämnena givna sifferbetygen multipliceras med ett här nedan angivet, efter ämnenas vikt bestämt tal samt de sålunda erhållna produkterna summeras. Dessa tal äro följande:

Reglementen och instruktioner.....	}	4
Lokomotivlära		
Svenska språket		3
Matematik.....		2
Järnvägsgeografi		1

Elev, som efter avslutad kurs erhåller åtminstone huvudbetyget godkänd, anses hava nöjaktigt genomgått kursen.

Elev, vars betygsumma icke berättigar honom till erhållande av huvudbetyget godkänd och som har underbetyg i högst två ämnen, dock ej i lokomotivlära, äger rätt att senast två månader efter kursens avslutande undergå tentamen i dessa ämnen för erhållande av fullt betyg. Elev, vars betygsumma icke berättigar honom till erhållande av huvudbetyget godkänd och som har underbetyg i lokomotivlära eller i mer än två andra ämnen, måste för att erhålla huvudbetyget godkänd genomgå ytterligare en kurs. Uppnår han icke efter denna kurs huvudbetyget godkänd, får han ej utan distriktsförvaltningens med-

givande undergå efterprovning eller deltaga i flera kurser, och skall han, såframt dylikt medgivande icke erhålles, icke vidare användas i eldartzjänst.

D. Undervisningskurser för utbildning till lokomotivförare.

Kurserna skola omfatta samma läroämnen som kurserna för lokomotiveldare med följande lästimmer: Lokomotivlära med tillämplad naturlära 55 timmar, matematik 10 timmar, svenska språket 10 timmar, reglementen och instruktioner m. m. 10 timmar och järnvägsgeografi 5 timmar, inalles 90 timmar.

I dessa kurser skall repeteras det, som tillhör undervisningskurserna för lokomotiveldare. Ämnet lokomotivlära med tillämplad naturlära skall för övrigt genomgå något utförligare. Dessutom skola genomgå de delar å lokomotiv, som sedan tiden för ifrågavarande personals utbildningskurs till lokomotiveldare tillkommit eller undergått förändringar.

Med avseende på lästider, kunskapsprovning och betyg gäller det samma, som är föreskrivet beträffande undervisningskurserna för utbildning till lokomotiveldare.

Kurser, motsvarande de nu nämnda, för lokomotivförare och lokomotiveldares utbildning avsedda kurserna, hava sedan något mer än 10 år tillbaka varit anordnade vid statens järnvägar.

Antalet deltagare och antalet godkända i dessa kurser framgå av följande tabell:

År	Kurser för utbildning av lokomotivförare											
	I distr.		II distr.		III distr.		IV distr.		V distr.		Summa	
	Antal ord. lok.-eldare	Antal godkända	Antal ord. lok.-eldare	Antal godkända	Antal ord. lok.-eldare	Antal godkända	Antal ord. lok.-eldare	Antal godkända	Antal ord. lok.-eldare	Antal godkända	Antal ord. lok.-eldare	Antal godkända
1900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1901	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1902	12	11	—	—	—	—	—	—	—	—	12	11
1903	18	18	6	6	—	—	—	—	—	—	24	24
1904	24	24	10	10	—	—	21	20	15	10	70	64
1905	24	24	10	10	15	10	9	9	30	27	88	80
1906	24	24	13	11	20	18	15	15	15	12	87	80
1907	27	24	21	19	41	41	9	9	15	10	113	103
1908	19	17	—	—	28	28	9	8	—	—	56	53
1909	21	20	25	25	17	16	20	18	16	15	99	94
1910	3	3	5	2	—	—	5	4	12	11	25	20
1911	19	17	—	—	—	—	3	3	—	—	22	20
1912	2	2	23	23	40	40	1	1	50	50	116	116
Sma	193	184	113	106	161	153	92	87	153	135	712	665

År	Kurser för utbildning av lokomotiveldare											
	I distr.		II distr.		III distr.		IV distr.		V distr.		Summa	
	Antal extra lok.-eldare	Antal god-kända	Antal extra lok.-eldare	Antal god-kända	Antal extra lok.-eldare	Antal god-kända	Antal extra lok.-eldare	Antal god-kända	Antal extra lok.-eldare	Antal god-kända	Antal extra lok.-eldare	Antal god-kända
1900	—	—	24	24	—	—	—	—	—	—	24	24
1901	—	—	54	54	20	17	—	—	—	—	74	71
1902	12	12	—	—	—	—	19	19	—	—	31	31
1903	18	18	26	26	24	22	15	15	14	13	97	94
1904	25	25	26	23	—	—	14	13	30	28	95	89
1905	24	24	26	20	45	44	11	11	18	15	124	114
1906	24	24	—	—	20	19	—	—	20	15	64	58
1907	27	24	25	20	43	43	26	23	16	16	137	126
1908	39	38	25	23	53	50	24	22	32	27	173	160
1909	33	29	26	24	17	17	—	—	18	17	94	87
1910	57	56	17	17	40	39	15	13	19	18	148	143
1911	16	16	—	—	20	20	17	17	19	18	72	71
1912	39	39	40	39	20	20	19	19	—	—	118	117
Sma	314	305	289	270	302	291	160	152	186	167	1 251	1 185

De härovan återgivna bestämmelserna angående lokomotivförare och lokomotiveldares utbildning äro överflyttade till förut omnämnda förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig tjänstpersonal vid statens järnvägar, därvid dock åt bestämmelserna om uttagande av lokomotiveldarelev eller lokomotiveldarlärning givits följande ändrade lydelse:

»De verkstadsarbetare, vilka anses kunna och vilja ifrågakomma till lokomotiveldare, skola i vanlig ordning enligt föreskrifterna i detta reglemente antagas till extra tjänstehavare. Vid antagandet införas de såsom lokomotiveldarelärningar i en särskild hos maskindirektören här för upprättad liggare.

Verkstadsutbildningen för lokomotiveldarelärningarna skall ordnas med hänsyn till deras blivande verksamhet såsom lokomotiveldare och göras så instruktiv som möjligt.

Samtidigt med verkstadsstjänsten skall lärningen förskaffa sig kunskaper i svenska språket, välskrivning och matematik till följande omfattning.

1. Svenska språket:

- a) förmåga att korrekt uppläsa förelagd text och att med egna ord återgiva det huvudsakliga innehållet av det lästa;
- b) förmåga att skriva någorlunda felfritt efter diktamen och

sådan kännedom om språkljudens beteckning i skrift och bruket av skiljetecken och övriga skrivtecken, som motsvara sidorna 1—35 i svensk språklära för folkskolan av D. A. Sundén, 29:de upplagan.

2. Välskrivning: förmåga att någorlunda raskt skriva en fullt läslig handstil.

3. Matematik: kännedom om hela tal, decimalbråk, allmänna bråk, samt enkel och sammansatt regula de tri. Lärlingen skall kunna räkna ett enklare tal, tillhörande var och en av de angivna delarna av matematiken, utan att begå fel, som tyder på okunnighet om själva räknesättet.

Om verkstadsarbetare, vilken blivit antagen till lokomotiveldarelärling visar sig olämplig att böra komma i fråga till lokomotiveldare, skall han härom underrättas och strykas ur liggaren.

Innan lärlingen uttages till tjänstgöring å lokomotiv, skall han av en av maskindirektören förordnad tjänsteman prövas i svenska språket, välskrivning och matematik, och skall han därvid ådagalägga sig äga tillfredsställande kunskaper i dessa ämnen i den omfattning, som ovan angivits, varom anteckning göres i ovanberörda liggare.

Vederbörande befäl skall mot kvitto enligt vad i § 18 stadgas tillhandahålla en var lokomotiveldarelärling erforderliga särtryck och andra bestämmelser, vilka sistnämnda bestämmelser styrelsen för underlättande av kunskapernas inhämtande utgivit i en särskild samling.

För att eldarelärling skall tillåtas tjänstgöra såsom ensam eldare å lokomotiv, skall han dessutom äga tillfredsställande kännedom om tjänsteordningen i dess helhet samt om säkerhets- och signalordningarna samt instruktionen för lokomotivförare och lokomotiveldare till följande omfattning:

A. Eldare i växlingstjänst.

Säkerhetsordningen §§ 1, 2, 4—9, 11, 42 stycket 3, 71 och 72.

Signalordningen §§ 1, 2, 7—16, 18—22 och 27.

Instruktion för lokomotivförare och lokomotiveldare §§ 1, 4, 6—10, 11 styckena 1, 4 och 5, 12, 14 styckena 1, 3 och 5, 15, 16, 18, 21 och 46.

B. Eldare i tåg-tjänst.

Kännedom erfordras om hela signalordningen och instruktionen för lokomotivförare och lokomotiveldare samt beträffande säkerhetsordningen i följande delar, utöver vad ovan angivits, nämligen §§ 73—76 och 80—84.

En av maskindirektören utsedd lämplig person skall föredragsvis

med eldarelärlingarna genomgå ovan angivna delar av de olika författningarna och förklara och kommentera de föreskrifter, som lärlingarna skola inlära.

Sedan föreskrifterna blivit genomgångna, få lärlingarna sig en viss tid förelagd, inom vilken de skola hava inlärt de bestämda reglementena och instruktionerna.

Då en lokomotiveldarelärling undergått prövning i bestämmelserna rörande en viss tjänstegren och blivit i densamma godkänd, skall han häröver erhålla intyg å ett för ändamålet fastställt formulär vilket kompletteras för varje ny prövning, i vilket lokomotiveldarelärlingen blivit godkänd. Nämnda intygsformulär skall av tjänstehavaren noga förvaras och vid beordringar och förflyttningar uppvisas för befälet å den nya tjänstgöringsorten samt även annars på anfordran av vederbörande befäl företes.

Varje godkänd prövning, varom prövningsförrättaren skall göra vederbörliga anmälningar, ävensom prövningsförrättarens namn skall antecknas i ovanberörda liggare. Betyg gives enligt i formulär n:r 594 angiven betygsskala.

Godkända lokomotiveldarelärlingar antagas omedelbart till extra ordinarie lokomotiveldare.»

I detta sammanhang må omnämnas, att instruktionen för lokomotivförare och eldare stadgar under § 7, att det åligger föraren att vid varje lämpligt tillfälle undervisa eldaren i lokomotivets konstruktion, skötsel och förande samt i de reparationsarbeten, som kunna komma i fråga att av lokomotivpersonalen verkställas i stallet eller å linjen. Han skall även bibringa eldaren kännedom om banans lutningar och krökningsförhållanden, läget av stationer, bankorsningar, banföreningar och dylikt samt om de för dessa platsers skyddande gällande instruktioner.

Beträffande vagn- och stallarbetares samt vagnskötarens utbildning innehåller förenämnda reglementsförslag följande bestämmelser:

»Innan en vagn- och stallarbetare befordras till extra ordinarie vagn- och stallkarl, skall han vid förhör inför en av maskindirektören förordnad tjänsteman ådagalägga sig äga tillfredsställande kännedom om vissa här nedan närmare angivna reglementen och instruktioner.

Med avseende på omfattningen av de kunskaper de blivande vagn- och stallkarlarna skola besitta i fråga om reglementen och instruktioner, indelas de i 3 grupper.

Grupp I omfattar sådana vagn- och stallkarlar, som uteslutande tjänstgöra i lokomotivstallar eller som pumpare eller kolvakter.

Vagn- och stallarbetare samt vagnskötare.

Grupp II omfattar vagn- och stallkarlar i vagn-tjänst å bangård.

Grupp III omfattar vagn- och stallkarlar i tåg-tjänst.

För de olika grupperna fordras följande kunskapsmått:

Grupp I: Tjänsteordningen §§ 1, 3, 6, 7, 11, 14, 15, 17, 19—22.

Säkerhetsordningen §§ 1—8, 16, 18, 19, 22, 25, 30, 33.

Signalordningen §§ 1, 2, 5, 6, 8—10, 13—15, 19, 21—28.

Grupp II: Tjänsteordningen §§ 1, 3, 6, 7, 11—15, 17—22.

Säkerhetsordningen §§ 1—8, 11—28, 30, 63—73.

Signalordningen i dess helhet.

Instruktionen för vagnsynare.

Grupp III: Tjänsteordningen §§ 1, 3, 6, 7, 11—15, 17—22.

Säkerhetsordningen §§ 1—30, 52, 63—84.

Signalordningen i dess helhet.

Instruktionen för vagnskötare.

» » bromsare.

Om en vagn- och stallkarl förflyttas till tjänstgöring inom annan grupp än den, inom vilken han blivit prövad, skall ny prövning anställas.

För vagnskötare gäller, vad ovan stadgats för vagn- och stallkarlar, tillhörande grupp III.

Vederbörande befäl skall mot kvitto, enligt vad i § 18 stadgas, tillhandahålla en var vagn- och stallarbetare erforderliga särtryck och andra bestämmelser, vilka sistnämnda bestämmelser styrelsen för underlättande av kunskapernas inhämtande utgivit i särskild samling.

Då en tjänstehavare undergått prövning i avseende å viss grupp och blivit i densamma godkänd, skall han häröver erhålla intyg å ett för ändamålet fastställt formulär vilket kompletteras för varje ny prövning, i vilken tjänstehavaren blivit godkänd. Nämnda intygsformulär skall av tjänstehavaren noga förvaras och vid beordringar och förflyttningar uppvisas för befälet å den nya tjänstgöringsorten samt även annars på anfordran av vederbörande befäl företes.

Varje godkänd prövning, varom prövningsförrättaren skall göra vederbörliga anmälningar, ävensom prövningsförrättarens namn skall antecknas hos maskindirektören i hos honom förvarad liggare.»

Trafikavdelningen.

Såsom i det föregående omnämnts har järnvägsstyrelsen beträffande rekryteringen till tjänstemannabefattningarna av högre grad vid trafikavdelningen förfarit så, att styrelsen antagit volontärer. *Tjänstemän av högre grad.*

Angående volontärernas utbildning gälla enligt en av järnvägsstyrelsen den 14 maj 1908 utfärdad order nr 529 följande bestämmelser. *Volontärer.*
 Utbildningen skall omfatta:
 profvtjänstgöring,
 telegrafkurs,
 teoretisk undervisningskurs och
 praktisk utbildningskurs.

Provtjänstgöring.

1. Provtjänstgöringen har till syfte att dels möjliggöra utrönandet, om vederbörande volontärer besitta sådana egenskaper, att det om dem kan antagas, att de bliva för järnvägstjänsten fullt lämpliga, dels bibringa volontärerna en allmän kännedom om järnvägstrafik och vad därmed närmast sammanhänger. Denna tjänstgöring skall omfatta en tid av minst tre månader samt utföras å för sådan tjänst lämpliga stationer.

2. Volontärerna skola stå under stationsföreståndarens eller av honom därtill förordnad lämplig tjänstemans personliga ledning samt i överensstämmelse med av undervisningskommissionen utfärdad instruktion handledas i grunderna för den yttre och inre stationstjänsten ävensom undervisas i telegrafering.

3. Om resultatet av provtjänstgöringen utfärdar stationsföreståndaren utlåtande enligt fastställt formulär och därå givna föreskrifter.

Utlåtandena skola genom vederbörande trafikbefäl insändas till undervisningskommissionen före telegrafkursens påbörjande.

Därest provtjänstgöring enligt avgivet utlåtande i ett eller annat avseende varit mindre tillfredsställande, prövar styrelsen på förslag av undervisningskommissionen, huruvida i sådant fall volontär må tillåtas delta i den fortsatta utbildningen.

Telegrafkurs och telegrafexamen.

1. Omedelbart efter avslutad provtjänstgöring och under villkor, att denna varit fullt tillfredsställande, beordras eventuellt förflyttas volontärerna av vederbörande trafikdirektör till genomgående av telegrafkursen. Ifrågavarande kurs skall distriktsvis anordnas efter av trafikdirektören uppgjord, av undervisningskommissionen fastställd plan, samt fortgå under en tid av omkring två månader och stå under vederbörande förste telegrafists ledning.

2. Kursen skall omfatta dels teoretisk undervisning dels praktisk utbildning. Undervisningen skall meddelas antingen av vederbörande förste telegrafist eller av annan därtill utsedd kompetent tjänsteman samt omfatta följande läroämnen:

a) kort sammandrag av för telegrafien tillämpliga delar av läran om elektriciteten och magnetismen;

b) telegrafi, telefoni och signalväsende (kännedom om vid järnvägen brukliga telegraf-, telefon- och signalapparater, deras konstruktion, verkningsätt och handhavande);

c) vid järnvägen brukliga batterielements sammansättning och skötsel;

d) färdighet i begränsande och avhjälpande av vanligen förekommande fel inom och utom telegrafstationen;

e) reglementen och instruktioner för telegraftjänsten, taxering, avräkning med kungl. telegrafverket och enskilda järnvägar samt redovisning;

f) praktisk utbildning i telegrafering.

3. Efter avslutad telegrafkurs skall vederbörande lärare anställa examen, till övervarande varav trafikdirektören utser två eller flera vittnen. Undervisningskommissionen och byrådirektören för telegrafbyrån skola därjämte underrättas om tiden för examens hållande.

4. Över utgången av examen skall telegrafkursens ledare utfärda betyg enligt fastställt formulär. Vid bedömning av volontärs insikter samt flit och uppförande skola användas dels sifferbetyg enligt nedanstående tabell

F ö r	1-3 betecknar olika grader av	4 betecknar	5-7 betecknar olika grader av	8-9 betecknar olika grader av	10 betecknar
<i>Kunskap och färdighet</i>	otillräcklig	försvarlig	godkänd	med beröm godkänd	berömlig
<i>Flit</i>	otillräcklig	försvarlig	god	mycket god	mycket god
<i>Uppförande</i>	mindre stad- gat	försvarligt	gott	mycket gott	mycket gott

dels såsom huvudbetyg vitsorden: »berömlig», »med beröm godkänd», »godkänd» och »icke godkänd». För att erhålla sifferbetyget 5 i färdighet i telegrafering erfordras att kunna på 5 minuter felfritt och med jämn och tydlig skrift avsända resp. emottaga ett telegram om 20 ord, varje ord om minst 5 bokstäver. För huvudbetyget »godkänd» erfordras att hava erhållit sifferbetyget 5 i de under e) och f) angivna ämnen samt att totalsumman av betygen i de olika läroämnena skall uppgå till minst 30; för huvudbetyget »med beröm godkänd» erfordras siffran 8 i vardera av ovan angivna två ämnen samt en totalsumma av minst 45 och för huvudbetyget »berömlig» siffran 10 i samma ämnen samt en totalsumma av minst 56. Dessutom erfordras att för uppförande hava erhållit åtminstone sifferbetyget 8 för erhållande av huvudbetyget godkänd och med beröm godkänd samt sifferbetyget 10 för erhållande av huvudbetyget berömlig.

5. Volontär, som underkänts i telegrafexamen, må efter undervisningskommissionens beprövande kunna tillåtas undergå förnyad prövning på tid, som trafikdirektören äger bestämma.

Teoretisk undervisningskurs.

1. Den teoretiska undervisningskursen, som skall förläggas till Stockholm och omfatta en tid av omkring 21 arbetsveckor, skall stå under närmaste ledning av en av styrelsen förordnad kursföreståndare.

2. Undervisningen skall omfatta följande obligatoriska läroämnena:

A. Säkerhetstjänst.

- a) Säkerhets- och signalordning.
- b) Instruktioner för stations- och tågtjänst.
- c) Järnvägsteknologi: signal-, växelförreglings- och blockerings-

apparater; banans byggnad, växlar, vändskivor, skjutbord, vattenkranar, vågar; vagnmaterielens inrättning och användning med hänsyn till säkerhetstjänsten, kupéindelning, uppvärmning, belysning, rengöring och desinfektion; olika lokomotivtypers hastighet och dragförmåga.

B. *Expeditionstjänst.*

- a) Persontrafik, lokal- samt samtrafik med in- och utlandet.
- b) Godstrafik, lokal- samt samtrafik med svenska och norska förvaltningar.
- c) Godstrafik, samtrafik med Danmark, Tyskland m. fl. länder.
- d) Reglemente för vagnfördelning.
- e) Överenskommelser angående vagnsamtrafik.

C. *Organisation och personalbestämmelser.*

- a) Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser.
- b) Författningar angående järnvägarnas förhållande till militärväsendet.
- c) Författningar angående järnvägarnas förhållande till civila myndigheter.

D. *Järnvägsgeografi och tidtabellsväsende.*

- a) Järnvägsgeografi.
- b) Tidtabellsväsende.

E. *Språk.*

- a) Svenska språket: uppsats- och rapportskrivning.
- b) Tyska språket: järnvägsterminologi, översättningar till och från tyska, uppsatsskrivning, samtalsövningar.

F. *Övriga obligatoriska ämnen.*

- a) Varukännedom.
 - b) Samaritväsende.
 - c) Redovisningsväsendet.
3. Dessutom skall undervisning meddelas i följande frivilliga ämnen:
- a) Engelska språket: översättningar till och från engelska, uppsatsskrivning, samtalsövningar.
 - b) Stenografi.
 - c) Maskinskrivning.

Examen och betyg.

1. Examen sönderfaller i två avdelningar. Första avdelningen avlägges omedelbart efter genomgången undervisningskurs och omfattar ämnena järnvägsteknologi, instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar och personalbestämmelser samt de under D, E och F här ovan anförda ämnena, där så anses behöfligt. Om utgången av examens första del underrättas volontärerna under hand av kursföreståndaren. Till undergående av examens andra avdelning, som omfattar övriga läroämnena, inkallas volontärerna efter att hava genomgått den praktiska utbildningen.

2. Såsom examensvittnen fungera undervisningskommissionens ledamöter samt den eller de personer, som järnvägsstyrelsen därtill förordnar.

3. Examen är dels skriftlig, dels muntlig. Såsom skriftliga prov givas tre uppgifter inom vardera ämnesgrupperna

a) säkerhetstjänst och

b) expeditionstjänst,

varav volontär skall på en tid av tre timmar behandla minst en uppgift inom vardera ämnesgruppen. Därjämte skall han på en tid av en timme lösa minst tre av fem givna, till person- och godstrafiken samt redovisningsväsendet hörande räkneuppgifter.

4. Över utgången av den slutliga examen skall kursföreståndaren efter gemensamt samråd med lärarna utfärda examensbetyg enligt fastställt formulär, som undertecknas av undervisningskommissionens ordförande och kursföreståndaren. Vid bedömandet av volontärs insikter samt flit och uppförande skola användas samma siffer- och huvudbetyg som ovan anförts. Det gives ett slutbetyg för varje av här ovan anförda, i den teoretiska undervisningskursen ingående ämnesgrupper A—F, vilka slutbetyg fastställas såsom medelvärden av de för de särskilda läroämnena givna specialbetygen. Uppkommer därvid brutet tal, bortkastas detta, för så vitt det är mindre än $\frac{1}{2}$ men räknas i motsatt fall för 1 — dock att dylik höjning icke må äga rum när medeltalet understiger $5\frac{1}{2}$. För att såsom huvudbetyg erhålla betyget »godkänd» erfordras att hava erhållit slutbetyget 5 i ämnesgrupperna A och B samt att slutbetygets totalsumma skall uppgå till minst 30. För huvudbetyget »med beröm godkänd» erfordras slutbetyget 8 i vardera av ovan angivna två ämnesgrupper samt en totalsumma av minst 45 och för huvudbetyget »berömlig» slutbetyget 10 i samma ämnesgrupper samt en totalsumma av minst 56. Dessutom erfordras att hava avlagt godkänd

telegrafexamen samt att för uppförande hava erhållit åtminstone sifferbetyget 8 för erhållande av huvudbetyget godkänd och med beröm godkänd samt sifferbetyget 10 för erhållande av huvudbetyget berömlig. I examensbetyget införas jämväl de vitsord, som volontär förvärvat i de frivilliga läroämnena.

5. Bestämmandet av den ordningsföljd, i vilken de i den slutliga examen godkända volontärerna skola uppföras, sker på så sätt, att de för de olika ämnesgrupperna givna slutbetygen samt de för uppförande och flit givna sifferbetygen multipliceras med en här nedan angiven, efter ämnenas inbördes vikt bestämd koefficient. Bliva betygssummorna lika för två eller flera volontärer, bestämmes ordningsföljden dem emellan efter levnadsålder. De koefficienter, som vid ordningsföljdens bestämmande skola begagnas äro följande:

Uppförande	} 10
Flit		
Säkerhetstjänst		
Expeditionstjänst	8
Organisation och personalbestämmelser	} 6
Järnvägsgeografi och tidtabellsväsende		
Språk	4
Varukännedom och samaritväsende	2

6. Volontär, som underkänts i något eller några av ämnena i examens första avdelning, äger att undergå förnyad prövning däri vid den slutliga examens anställande. Om volontär underkäntes i den slutliga examen, kan han efter undervisningskommissionens beslut tillåtas att vid nästföljande kurs' slutexamen undergå förnyad prövning i däri ingående ämnen. Ytterligare förlängd respit må icke lämnas utan styrelsens särskilda medgivande.

7. Erhåller volontär mindre gott utlåtande från den praktiska utbildningen, prövar styrelsen, om tillstånd skall erhållas till undergående av den slutliga examen eller icke.

Praktisk utbildningskurs.

1. Den praktiska utbildningskursen har till syfte dels att bibringa volontärerna den färdighet i järnvägstjänstens utövning, som erfordras för deras framtida verksamhet, dels att giva dem tillfälle att under denna förberedande tjänsteutövning tillämpa och ytterligare stadfästa de insikter, som förvärvats under den teoretiska undervisningskursen.

2. Till genomgående av kursen beordras volontärerna av undervisningskommissionen efter samråd med vederbörande trafikdirektörer. Kursen skall för resp. volontärer huvudsakligen förläggas till det distrikt, där de komma att få sin framtida anställning, samt stå under trafikdirektörens ledning.

3. Utbildningen skall omfatta en tid av 12 månader, fördelade på följande utbildningsgrenar:

a) Biljett- och resgodstjänst	1½ mån.
b) Godsexpeditionstjänst.....	2½ »
c) Magasins- och kajtjänst	1 »
d) Tågtjänst	½ »
e) Växlings- och ställverkstjänst	3 »
f) Vagnstjänst	½ »
g) Tjänstgöring å stationsinspektorsexp....	2 »
h) » » trafikinspektörs- resp. trafikdirektörsexpedi- tion.....	1 »

samt fullgöras enligt därför av undervisningskommissionen utfärdad instruktion. Ehuru volontärerna skola under föreståndarnas för resp. tjänsteställen ansvar bestrida effektiv tjänstgöring, må de dock icke påräknas såsom tillgänglig arbetskraft. Om särskilda förhållanden skulle tvinga till mera avsevärda avvikelser från ovan anförda tidsfördelning, skall sådant anmälas till undervisningskommissionen.

4. Vid påbörjandet av den praktiska utbildningskursen tilldelas volontärerna var sin utbildningsplan enligt fastställt formulär, vilken plan skall åtfölja volontären från tjänsteställe till tjänsteställe och däri resp. föreståndare för de olika tjänsteställena attestera tjänstens fullgörande. Dessa utbildningsplaner insändas till undervisningskommissionen samtidigt med de i punkten 5 omnämnda utlåtandena.

5. Föreståndarna för de olika tjänsteställena skola var för sig avgiva utlåtanden enligt fastställt formulär angående volontärernas tjänstgöring, vilka utlåtanden skola i tjänsteväg insändas till undervisningskommissionen omedelbart efter den praktiska utbildningskursens avslutande.

Det utlåtande, som av vederbörande stationsföreståndare skall afgivas angående volontärs provtjänstgöring, skall avfattas enligt följande formulär.

Utlåtande angående järnvägsvolontär.

Volontären _____

1 Tjänstetid	2 Ålder	3 Hälsotillstånd	4 Förhållande i tjänsten						5 Förhållande utom tjänsten	6 Lämplighet	7 Anmärkningar
			Intresse för tjänsten	Flit och påpasslighet	Praktisk färdighet	Uppträdande gentemot allmänheten	Uppträdande gentemot medianställda				
							Överordnade	Sido- och underordnade			
		utmärkt gott gott mindre gott dåligt	mycket intresserad intresserad mindre intresserad ointresserad	mycket god god mindre god dålig	utm. duglig duglig mindre duglig oduglig	mycket gott gott mindre gott dåligt	mycket gott gott mindre gott dåligt	mycket gott gott mindre gott dåligt	mycket gott gott mindre gott dåligt	synnerligen lämplig lämplig mindre lämplig olämplig	

_____ den _____

19 _____

Stationsföreståndare.

Anmärkningar:

Utlåtandet är av förtrolig natur och insändes av stationsföreståndaren i förselat brev till trafikinspektören personligen, och skall denne med eget utlåtande vidareända detsamma till distriktschefen för slutligt överlämnande till undervisningskommissionen.

Såvida den som utfärdat utlåtandet ansett sig böra tilldela volontär någon av de två lägsta betygsgraderna i någon av kolumnerna 4—6, skall anledningen därtill särskilt angivas i anmärningskolumnen eller genom särskild skrivelse. Volontären skall därjämte enskilt underrättas om sådant betygs lämnande samt anledningen därtill.

Det av styrelsen fastställda formuläret till plan för volontärernas praktiska utbildning är av följande lydelse:

Utbildningsplan

för volontären _____

	Utbildningen har ägt rum			Stationsföreståndarens (expeditionsföreståndarens) påskrift
	från	till	på station (expedition)	
I. 1 ^{1/2} mån. biljett- och resgodstjänst				
II. 2 ^{1/2} » godsexpeditionstjänst ...				
III. 1 » magasins- och kajtjänst				
IV. 1/2 » tågtjänst				
V. 3 » växlings- och ställverks- tjänst				
VI. 1/2 » vagn-tjänst				
VII. 2 » tjänstgöring å stations- inspektörsexpedition ...				
VIII. 1 » tjänstgöring å trafikinspektörsexpedition				

Stockholm den _____ 19 _____

På undervisningskommissionens vägnar:

För att tjäna till upplysning om sättet för utbildningen är utbildningsplanen försedd med följande anmärkningar, som hänföra sig till de olika utbildningsgrenarna:

1912 års järnvägskommission ang. vissa personalförh. m. m.

- I och II. Volontären skall göras förtrogen med till dessa tjänstegrenar hörande inrättningar samt med där förekommande redovisnings- och kassaväsende. Han skall under ledning praktiskt deltaga i tjänsten med avseende på biljettförsäljning och expedition av resgods och gods ävensom deltaga i upprättandet av däröver förekommande redovisningshandlingar.
- III. Volontären skall praktiskt deltaga i mottagande och utlämnande, lastning och lossning av styckegods ävensom i mottagande och utlämnande av vagnslastgods och levande djur.
- IV. Volontären skall göras förtrogen med tågpersonalens åligganden samt deltaga i tåg tjänsten: under halva tiden med gods- och blandade tåg samt under återstoden av tiden med person- och snälltåg.
- V. Volontären skall under 1 månad tjänstgöra i spårväxlare- och ställverks-tjänst samt under 2 månader deltaga i växlingstjänst.
- VI. Volontären skall göras förtrogen med till denna tjänstegren hörande göromål såsom vagnbehållnings upptagande, telegrafiska och skriftliga vagn-rapporters avgivande, övergångsjournalers förande m. m.
- VII. Volontären skall förvärva kännedom om den inre stationstjänsten: material- och inventariéväsendet, avlönings- och räkenskapsväsendet, skriftväxlings- och personalangelägenheter, samt under ansvarig ledning förrätta yttre stationstjänst såväl å person- som godsbangård.
- VIII. Volontären skall sättas i tillfälle att förvärva inblick i de till denna tjänstegren hörande ärendenas handläggning, även vad angår tågledningen.

*Undervisnings-
kommission
och kurs-
föreståndare.*

För den i ovan anförda bestämmelser omförmälta undervisningskommissionen samt kursföreståndaren finnes särskild instruktion utfärdad.

Enligt denna instruktion tillsättes undervisningskommissionen av styrelsen och har i uppdrag att leda och övervaka de undervisningskurser för utbildning av tjänstemän vid statens järnvägars trafikavdelning, som av styrelsen anordnas.

Undervisningskommissionen, som har sitt säte i Stockholm, utgöres av byrådirektören för trafikbyrån, minst två i Stockholm stationerade tjänstemän av högre grad samt föreståndaren för den i utbildningen av volontärerna ingående teoretiska undervisningskursen.

Kommissionen har till åliggande,

A. beträffande utbildning av volontärer:

a) att genomgå och granska de till styrelsen inkomna ansökningar till deltagande i ifrågakomna utbildningskurser, att därefter och sedan kommissionen genom personligt inkallande av de sökande eller på annat sätt varit i tillfälle att om de sökande bilda sig ett omdöme, avgiva förslag till antagande av volontärer, ävensom att lämna vederbörande sökande underrättelse om av styrelsen i detta avseende fattade beslut;

b) att efter samråd med vederbörande trafikdirektörer beordra volontärerna till genomgående av provtjänstgöring samt utfärda instruktion för deras handledande därunder;

c) att pröva de av linjebefälet avgivna utlåtanden angående provtjänstgöringen och, därest enligt dessa utlåtanden ifrågavarande tjänstgöring i ett eller annat avseende varit mindre tillfredsställande, underställa dem styrelsens prövning och därvid avgiva förslag, huruvida i sådant fall volontär må tillåtas deltaga i den fortsatta utbildningen;

d) att granska och fastställa av vederbörande trafikdirektör uppgjord plan för den telegrafkurs, som omedelbart efter provtjänstgöringen tager sin början;

e) att ombesörja den teoretiska undervisningskursen, anskaffa erforderlig lokal och nödiga inventarier, föreslå lämpliga lärare, avgiva förslag till ersättning åt lärare ävensom vidtaga de anordningar i övrigt, som avse undervisningskursen;

f) att föranstalta utarbetandet av för den teoretiska undervisningen nödiga hand- och läroböcker;

g) att i samråd med vederbörande trafikdirektörer reglera den praktiska utbildningen samt utarbeta instruktion därför;

h) att upprätta formulär för till undervisnings- och utbildningsväsendet hörande blanketter; samt

i) att efter förslag av kursföreståndaren bestämma uppgifter för de i vederbörande examen ingående skriftliga och räkningsproven.

B. *Beträffande utbildning av vid trafikavdelningen redan anställd personal:*

att utarbeta plan för undervisningskurser för tjänstemän av högre och lägre grad, varvid kommissionen i fråga om kurser för tjänstemän av lägre grad äger att med sig adjungera lämplig representant för sist nämnda tjänstekategori.

Kursföreståndaren, som förordnas av styrelsen, utövar den närmaste ledningen av de teoretiska undervisningskurserna.

Kursföreståndaren åligger:

a) att leda den teoretiska undervisningskursen ävensom att, om så kan ske, själv meddela undervisning i ett eller flera läroämnen;

b) att upprätta läsplän samt med lärarna överenskomma om omfånget av de kurser, som skola i de olika läroämnena genomgås, ävensom bevilja tillfällig ledighet åt såväl lärare som elever samt, i händelse av förfall för de förra, föranstalta om uppkomna vakansers fyllande;

c) att vårda och komplettera skolans inventarier samt anskaffa nödig undervisningsmateriel; samt

d) att vidtaga åtgärder för examens anställande och till undervisningskommissionen avgiva förslag till uppgifter för de skriftliga och räkningsproven samt efter gemensamt samråd med lärarna utfärda examensbetyg.

Kursföreståndaren skall i övrigt tillhandagå lärare, elever och målsmän med upplysningar angående undervisnings- och utbildningsväsendet.

Hittills anordnade volontärkurser.

För utbildning av volontärer hava kurser i enlighet med bestämmelserna i förenämnda order varit anordnade två gånger, nämligen en kurs från mitten av augusti 1907 till slutet av juni 1909 samt en kurs från början av juli 1908 till början av september 1910.

Antalet deltagare i den första kursen utgjorde ursprungligen 72, av vilka 4 sedermera avgingo. I den slutliga examen deltog således 68 volontärer, vilka samtliga godkändes. 2 ansågos dock olämpliga och blevo därför entledigade.

I den andra kursen deltog till en början 60, men under kursens gång avgick 1. Av de återstående 59 blevo i examen 57 godkända samt 2 underkända.

Antalet undervisningstimmar i de olika ämnena vid den först anordnade kursen har varit följande:

	Timmar.
Säkerhets- och signalordning	50
Instruktioner för stations- och tåg tjänst	40
Järnvägsteknologi.....	40
Persontrafik	60
Godstrafik, lokal- och samtrafik med svenska och norska förvaltningar	70
Godstrafik, samtrafik med Danmark, Tyskland m. fl. länder.....	40
Redovisningsväsendet	40
Reglemente för vagnfördelning	30
Överenskommelse angående vagnsamtrafik	30
Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser	30
Författningar angående järnvägarnas förhållande till militärväsendet	25
Författningar angående järnvägarnas förhållande till civila myndigheter	25
Järnvägsgeografi	40

	Timmar.
Tidtabellsväsendet	30
Svenska språket.....	15
Tyska språket	40
Varukännedom	10
Samaritväsendet	15
Engelska språket	40
Stenografi.....	30
Maskinskrivning.....	15
Summa	715

För den andra kursen har timplanen varit i huvudsak lika.

Förutom nu nämnda kurser anordnade järnvägsstyrelsen under hösten 1908 en teoretisk undervisningskurs för vid statens järnvägar redan anställda personer. Förutsättning för att få deltaga i denna kurs var, att vederbörande avlagt stadgat kunskapsprov för behörighet att söka befattning såsom tjänsteman av högre grad vid trafikavdelningen. I denna kurs, som pågick i tre månader, deltog 28 extra ordinarie och extra tjänstemän av högre grad samt 22 ordinarie och 8 extra ordinarie tjänstemän av lägre grad eller således sammanlagt 58 tjänstemän. Vid examen godkändes 56 och underkändes 2.

Kurser för redan anställda personer i och för beredande av kompetens till befattning såsom tjänsteman av högre grad.

Undervisningen i nu nämnda kurs har bedrivits efter samma plan som undervisningen i den teoretiska undervisningskursen för volontärerna, med den skillnad att, med hänsyn till deltagarnas större erfarenhet och kännedom om järnvägsförhållandena, antalet undervisningstimmar varit väsentligt reducerat. Under det antalet undervisningstimmar i volontärernas teoretiska kurser uppgått till 715 för varje kurs har antalet undervisningstimmar i den nu omhandlade kursen utgjort 360, fördelade på de olika ämnena på följande sätt:

	Timmar.
Säkerhets- och signalordning	25
Instruktioner för stations- och tågtjänst.....	35
Järnvägsteknologi	30
Persontrafik	30
Godstrafik, lokal- och samtrafik med svenska och norska förvaltningar	35
Godstrafik, samtrafik med Danmark, Tyskland m. fl. länder.....	25
Redovisningsväsendet	10
Reglemente för vagnfördelning	20
Överenskommelse angående vagnsamtrafik	15

	Timmar.
Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser	20
Författningar angående järnvägarnas förhållande till militärväsendet	10
Författningar angående järnvägarnas förhållande till civila myndigheter	10
Järnvägsgeografi	25
Tidtabellsväsendet	15
Svenska språket	10
Tyska språket	25
Varukännedom	10
Samaritväsendet	10
Summa	360

Under våren 1910 anordnade styrelsen en ny kurs, lika med den senast nämnda.

Antalet deltagare i denna kurs utgjorde till en början 50, nämligen 6 ordinarie tjänstemän av högre grad, 36 extra ordinarie och extra tjänstemän av högre grad, 4 ordinarie tjänstemän av lägre grad och 4 extra tjänstemän av lägre grad. Detta antal minskades under kursens gång med 2. Av de återstående godkändes 45 och underkändes 3.

Även under tiden hösten 1910—våren 1911 har styrelsen haft anordnad en kurs av enahanda beskaffenhet som de två sist omhandlade. I denna kurs deltog ursprungligen 30 tjänstemän, nämligen 3 ordinarie samt 7 extra ordinarie och extra tjänstemän av högre grad samt 11 ordinarie och 9 extra ordinarie tjänstemän av lägre grad. Under kursens gång avgick 1. Av de återstående godkändes i examen 28 samt underkändes 1.

Erfarenheten från de under hösten 1908 och våren 1910 anordnade kurserna hade givit vid handen, att antalet undervisningstimmar varit i vissa ämnen tilltaget för knappt, vadan för kursen hösten 1910—våren 1911 åvägabragtes ökning; och har antalet timmar i de olika ämnena i denna kurs varit följande:

	Timmar.
Säkerhets- och signalanordning	25
Instruktioner för stations- och tåg tjänst	40
Järnvägsteknologi	37
Persontrafik	35

Godstrafik, lokal och samtrafik med svenska och norska förvaltningar	50
Godstrafik, samtrafik med Danmark, Tyskland m. fl. länder.....	73
Redovisningsväsendet.....	20
Reglemente för vagnfördelning	24
Överenskommelse angående vagnsamtrafik	24
Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser	25
Författningar angående järnvägarnas förhållande till militärväsendet	10
Författningar angående järnvägarnas förhållande till civila myndigheter	7
Järnvägsgeografi	25
Tidtabellsväsendet	21
Svenska språket.....	10
Tyska språket	30
Varukännedom.....	15
Samaritväsendet.....	9

Summa 480

I de särskilda ämnena, som ingått i nu omhandlade teoretiska undervisningskurser, såväl de för volontärer som de för redan anställda tjänstemän anordnade, har undervisning meddelats i nedan angivna omfattning.

Ämnenas omfattning.

A. Säkerhetstjänst.

a) Säkerhets- och signalanordning.

Säkerhets- och signalanordningarna vid statens järnvägar (särtryck 118) samt de order, som finnas intagna i järnvägsstyrelsens ordersamling under avdelningen »tilläggsbestämmelser till tjänstgöringsreglementet», och som äro att hänföra till förevarande ämne.

b) Instruktioner för stations- och tågtjänst.

Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för trafiken å statens järnvägar, ordningsreglerna i vissa delar, instruktionen för stationsföreståndare, in-

struktionen för konduktörer och packmästare, boställsordningen, bränsle-reglementet, förrådsordningen, instruktionen för signalkarlar och spår-växlare, instruktionen för tillsyn och begagnande av lastplatser, brand-ordningen, gällande föreskrifter angående renhållningen vid stationerna, instruktionen angående uppbördsremisser, Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående explosiva varor, handbok för konduktörspersonalen, föreskrifterna för tillsynsman å tåg, med vilket transporteras explosiva varor, reglementet rörande revision av vagnar, instruktionen för vagnskötare, bantelefonordningen, delvis, instruktionen för plattformsvakter samt de order i styrelsens ordersamling, som stå i samband med innehållet i förenämnda författningar.

c) Järnvägsteknologi.

1) *Banteknologi.*

a) Säkerhetsanläggningar.

Växel- och signalsäkerhetsanläggningars ändamål.

Beskrivning över följande i dylika anläggningar ingående apparater och anordningar, nämligen:

ställverksapparater,

de mekaniska ledningarna med tillhörande anordningar,

spännverk,

växelomläggningsinrättning,

förreglingshjul,

växellås,

spårspärrar,

signalinrättningar,

kontrollås samt

blockapparater och stationsblockering.

Därjämte har genomgåts, huru växel- och signalsäkerhetsanläggningar äro anordnade vid lastplatser och mindre mötesstationer å enkel-spårig bana vid svenska statsbanorna.

b) Bana och byggnader.

Historik: Kort redogörelse för järnvägarnas historia.

Banbyggnad (linjen).

Undersökningar m. m. för en järnvägsanläggning.

Banvallens bildande.

Diverse konstarbeten, såsom broar av olika slag, trummor m. m.

Överbyggnad med dess delar, ballast, sliprar och räler.

Bangårdar.

Olika bangårdstyper.

Spårsystemets ordnande.

Olika spårväxeltyper och deras användning.

Å bangårdar förekommande byggnader och anläggningar för persontrafiken, såsom stationshus, plattformar m. m.

Å bangårdar förekommande byggnader och anläggningar för godstrafiken, såsom gods- och omlastningsmagasin, lastkajer, vagnvägar, kranar m. m.

Å bangårdar förekommande anordningar för lokomotiv- och vagnstjänsten, såsom lokomotivstall, vändskivor, vattentorn, kolbås och koltagningsanordningar m. m.

Kort redogörelse angående för bantjänsten gällande reglementen m. m.

Vid företagna utflykter å linjen och bangårdar i Stockholms närhet hava eleverna lämnats tillfälle att studera ställverk, förreglingsanordningar, pågående banbyggnader samt stationsanordningar, olika spårväxeltyper m. m.

2) *Maskinteknologi.*

a) Lokomotiv.

Förklaring av för undervisningen behövliga beteckningar såsom hjulställning, hjultryck, tjänstevikt o. s. v.

Indelning av lokomotiven.

Översikt av ett lokomotivs delar, särskilt dem, som hava inflytande på dragkraft och hastighet.

Statens järnvägars viktigaste lokomotivtyper (hjulställning, dragkraft, hastighet, tjänstevikt m. m.).

Antydan om ett lokomotivs skötsel och underhåll.

b) Vagnar.

Indelning av vagnarna.

Gemensamma vagnsdelar, särskilt dem, som hava direkt inflytande på vagnens gång. (Åxlar, lagerboxar, lagergafflar, fjädrar, buffertar och draginrättning.)

Underredets och vagnskorgens allmänna byggnad.

Inredning, speciellt olika soffor med bäddningsmekanism.

Anordningar för uppvärmning, ventilation och belysning.

Bromsanordningar.

Uppgifter angående skötsel och underhåll av vagnar.

Dessutom hava eleverna beretts tillfälle till verkstadsbesök.

B. Expeditionstjänst.

a) Persontrafik, lokal- och samtrafik med in- och utlandet.

Som inledning en historisk återblick med kort redogörelse för föregående persontaxor före zontaxan, vidlyftigare redogörelse för denna senare och det för densamma utmärkande.

Därefter själva ämnet disponerat på följande sätt:

I. Statens järnvägars lokala trafik:

A. Befordring av personer.

1) Befordring av personer på allmänna villkor:

- a) biljettförsäljningens omfattning
- b) giltighetsväg
- c) giltighetstid — uppehåll under resan
- d) snälltågstilläggsbiljetter
- e) prisskillnadsbiljetter
- f) sovvagnsbiljetter och platsbiljetter.

2) Befordran av personer på särskilda villkor:

- a) månadsbiljetter
- b) partibiljetter
- c) kupong- och resebyråbiljetter
- d) befordring av sjuka personer
- e) abonnemang av vagn eller vagnsavdelning
- f) extratåg
- g) nedsättningsbiljetter
- h) bestämmelser rörande återtagna delvis använda biljetter

(restitutioner).

B. Befordring av resgods och cyklar.

C. Befordring av hundar och dylika djur.

II. Personsamtrafik inom Sverige.

(I ungefär samma indelning som föregående.)

III. Personsamtrafik med utlandet.

1. Trafiken med Norge, Danmark och Finland (Nordisk personsamtrafik).

2. Utländsk persontrafik i övrigt:

- a) med Tyskland och Österrike;
- b) » Nederländerna och England;
- c) » Belgien, Frankrike och England;
- d) » England via Esbjerg samt Thule- och Wilsonlinjerna.

3. Kombinerbara kuponger samt utländska resebyråkuponger, ävensom ryska och engelska kuponger.

Vederbörande taxor jämte tillämpliga order i styrelsens ordersamling hava använts för hemläxor. Eleverna hava å lärorummet fått, samtidigt med genomgåendet av ovanstående plan, öva sig i sammanställning och prisuträkning av såväl enklare som mera komplicerade biljetter samt resgodsbiljetter mellan svenska och utländska stationer, ävensom i utsträckning av restitutioner för delvis använda biljetter.

b) Godstrafik, lokal- samt samtrafik med svenska och norska förvaltningar.

Trafikreglementet §§ 21—37.

Ordningsreglerna §§ 11—21.

Taxan §§ 4—22, särsk. best. B—E, samt de order, som finnas intagna i järnvägsstyrelsens ordersamling under avdelningarna:

1) åkdon;

2) levande djur;

3) gods (omfattande allmänna taxebestämmelser, nedsättningar, fraktsedlar, godslistor, efterkrav, frankaturnotor, notiser samt gods och fraktkvitton, pollettering och märkning, obeställbart eller outlöst gods, explosiva varor, eldfarliga oljor, mjölk och grädde, återgående tomkärl, lättfördärligt gods, medicinlådor, andra särskilda godsslag, för vilka särskilda expeditionsbestämmelser gälla, godssamtrafikens omfattning och särskilda bestämmelser för densamma.)

4) stationer och hållplatser etc., för vilka särskilda expeditionsbestämmelser gälla.

Kort överblick över bildandet av samtrafikstariffer.

c) Godstrafik, samtrafik med Danmark, Tyskland m. fl. länder.

1) Kortfattad framställning av godssamtrafikens utveckling mellan de olika länderna å kontinenten samt mellan Sverige, å ena sidan, och företrädesvis Danmark och Tyskland, å andra sidan.

2) Genomgående och förklaring av »Internationella fördraget angående godsbefordring å järnväg» med tillhörande verkställighetsbestämmelser och bilagor samt av de därtill anslutande enhetliga tilläggsbestämmelserna, varvid huvudvikten lagts vid de delar av ifrågakvarande föreskrifter, vilka beröra den praktiska linjetjänsten.

3) Genomgående och förklaring av de för godssamtrafiken med Danmark gällande särskilda tilläggsbestämmelserna till Internationella fördraget.

4) Genomgående och förklaring av Del II av godssamtrafikstaxan med Danmark, varvid särskilt framhållits de delar, i vilka bestämmelserna för denna trafik avvika från motsvarande för den inhemska trafiken gällande föreskrifter.

5) Lösande av ett flertal för tillämpningen av de mera svårfattliga taxeringsbestämmelserna särskilt valda tarifferingsexempel.

6) Genomgående och förklaring på enahanda sätt som nämnts under mom. 3) och 4) av de särskilt för godssamtrafiken med Tyskland gällande reglementariska och taxeringsbestämmelserna, ävensom lösande av tarifferingsuppgifter såsom anförts under mom. 5).

7) Mera kortfattat och ytligt genomgående av de viktigare bestämmelserna för godssamtrafiken med Österrike—Ungern, Nederländerna, Belgien och Frankrike.

8) Genomgående, i samband med undervisningen i själva taxematerialets praktiska användning, av därtill anslutande fullständigande och förklarande tjänsteorder, som utfärdats av järnvägsstyrelsen.

d) Reglemente för vagnfördelning.

Kännedom om vagnparken — såväl person- som godsvagnar — särskilt med hänsyn till användbarheten.

Föreskrifter rörande fördelning, rapportering och beordring av vagnar å station jämte praktisk tillämpning medelst förande av journaler, uppgörande av rapporter och uppgifter m. m.

Föreskrifter rörande skötseln av vagnfördelningsärendena å trafikinspektörsexpeditionerna med uppgörande av en sektionsfördelning, särskilt avpassad för detta ändamål.

Kort redogörelse för arbetet å tidtabellsbyråns vagnavdelning med förevisning av därstädes uppgjorda grafiska framställningar över vagnsbeordringarna m. m.

e) Överenskommelser angående vagnsamtrafik.

Allmän framställning om vagnsamtrafik.

Den svenska vagnsamtrafiksöverenskommelsen, varvid ett stort antal exempel behandlats och stadgade rapporters uppgörande genomgått.

Kortfattad redogörelse för överenskommelserna med Norge.

Danska överenskommelsen.

Tyska överenskommelsen.

C. Organisation och personalbestämmelser.

- a) Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser.

Historik av statsbaneförvaltningens organisation.

Instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt arbetsordningarna för järnvägsstyrelsen och för distriktsförvaltningarna jämte till dessa författningar hörande bestämmelser, vilka avse förvaltningens organisation.

Bestämmelser angående personalens anställning och skyldigheter.

Avlöningsreglementet jämte övriga bestämmelser rörande personalens avlöningsförmåner.

Bestämmelser angående pensionering av personalen samt dess änkor och barn.

Bestämmelserna i strafflagen, kap. 10, 11, 19 och 25, i vad desamma kunna anses äga betydelse för en järnvägstjänsteman.

Lagarna angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift den 12 mars 1886 och angående olycksfall i arbete den 5 juli 1901 och därtill hörande författningar.

Bestämmelserna angående statens ansvarighet för under järnvägs-transport förkommet eller skadat gods. (Trafikreglementets kap. VII och VIII.)

- b) Författningar angående järnvägarnas förhållande till militärväsendet.

Militärtaxan (särtryck 88),

skyttetaxan (order 1023) jämte

de järnvägsstyrelsens order, hänförande sig till försvarsväsendet, som efter nämnda taxors fastställande skola med viss ändring äga bestånd.

- c) Författningar angående järnvägarnas förhållande till civila myndigheter.

1) *Civila ämbetsverk och myndigheter i allmänhet.*

Taxa för transporter på statens järnvägar av kronan tillhörigt gods, som för dess räkning försändes av civila ämbetsverk och myndigheter.

2) *Postverket.*

Bestämmelser rörande transporter för postverkets räkning.

3) *Tullverket.*

Kortfattad redogörelse för tullverkets ställning och uppgift i statsförvaltningen samt för hamnväsendets ordnande och förvaltning.

Hamnavgifters påläggande å fartyg och varor.

De delar av tullstadgan och övriga författningar, som beröra förhållandet mellan järnvägs- och tullförvaltningen med avseende å behandlingen av över tullgränsen in- eller utfört res-, il- och fraktgods, samt de av järnvägsstyrelsen i anslutning härtill utfärdade tjänsteorder.

4) *Fångvården.*

Taxa och övriga bestämmelser för fångtransporter å statens järnvägar.

5) *Statens järnvägsbyggnader.*

Taxa och övriga bestämmelser för transporter å statens järnvägsbyggnader.

D. Järnvägsgeografi och tidtabellsväsende.

a) Järnvägsgeografi.

Statens järnvägars omfattning och indelning samt stationernas inbördes belägenhet; enskilda svenska järnvägars omfattning och spårvidder samt förenings- och stadsstationernas inbördes belägenhet; stationers och järnvägslinjers läge på sådana svenska orter (även Köpenhamn, Kristiania och Berlin) som hava mera än en järnvägsstation; de viktigare järnvägslinjerna i Norge och Danmark; de viktigaste järnvägsförbindelserna på kontinenten, dels sådana, som särskilt äro av betydelse för den svenska trafiken, dels ock sådana, som förmedla den stora trafiken mellan de olika länderna (häri inbegripna de olika routerna mellan kontinenten och England).

b) Tidtabellsväsendet.

Tidtabellsarbetets gång i allmänhet och de viktigare synpunkter, som böra beaktas vid uppgörande av tidtabeller; principerna och sättet för gångtidsberäkningar; gångtidernas användande vid uppgörande av tidtabell för visst tåg; förklaringar till tjänstgöringstidtabellen; tillämpning av den i tjänstgöringstidtabellen intagna bromstabellen; läsande av tjänstgöringstidtabellen, grafisk tidtabell samt för allmänheten avsedda tidtabellspublikationer; de viktigaste tågförbindelserna å statens järnvägar; tågförbindelser och direkta vagnar mellan Sverige och ^{Berlin}Hamburg, jämförda med förbindelserna över Gjedser—Warnemünde, Korsör—Kiel och Vamdrup.

E. Språk.

a) Svenska språket.

Skrivningar å undervisningsrummet och i hemmet, omfattande: rapporter angående missöden under vagnsväxling, tågmissöden, förkommet eller skadat gods i in- och utländsk trafik, yttrande till förman rörande begärda restitutioner etc., svar till trafikanter å inkomna skrivelser, besiktningssprotokoll, utredningar angående returgående främmande vagnars utnyttjande samt framställningar med anhållan om nybyggnader, reparationer, utvidgningar m. m.

Under lektionerna har samtalsvis till eleverna meddelats upplysning om de ledande principerna vid tjänsteskrivelsers avfattande, varjämte brister i avlämnade skrivelser påpekats och behandlats i närvaro av samtliga eleverna, innan skrivelserna efter verkställd rättelse återlämnats.

b) Tyska språket.

Övning i läsning av tysk skrivstil (olika handstilar), järnvägs-terminologi, uppsättande av tjänsteskrivelser, översättningsövningar samt talövningar.

F. Övriga obligatoriska ämnen.

a) Varukännedom.

Kortfattad översikt av ämnet på grundval av Dr. Sondéns bok »Allmän varukunskap», dels ock, samt huvudsakligen, genomgående av statens järnvägars nu gällande godsindelning, varvid närmare beskrivits och karakteriserats därstädes uppräknade varuslag, och för övrigt lämnats de upplysningar, som i samband därmed ansetts påkallade. Slutligen hava berörts gällande författningar om eldfarliga oljor samt explosiva varor.

b) Samaritväsendet.

Föreläsningsvis hava genomgåts:

1) Grunddragen av människokroppens byggnad med särskild uppmärksamhet fästad vid kärlsystemet samt kropps- och ledhålorernas topografi.

2) Igenkännande av samt första behandlingen vid kroppsskador, uppkomna genom yttre våld (sår, benbrott, ledskador samt kontusioner).

3) Igenkännande av samt första behandlingen av de vanligaste sjukdomar, som förorsaka medvetlöshet och skendöd.

Efter varje föreläsning *förhör* för att utröna, om eleverna fattat det framställda, samt praktiska *övningar i förbands- och samaritlära*.

De sista timmarna hava använts för *praktiska prov*, varvid eleverna hava ställts framför fingerade olycksfall och fått redogöra för den besiktning, som de verkställt av skadan, angiva grunderna för dennas klassificering samt skälen för den av dem föreslagna första behandlingen.

c) Redovisningsväsendet.

1) *Persontrafik*.

Tiden för olika handlingars upprättande och insändande, upprättande och avslutande av månadssammandrag och kassakonto jämte balansutdrag ävensom användning och avslutning av kontrabok mellan de olika expeditionerna och stationsinspektoren etc.

2. *Godstrafik*.

Order nr 345—351, 359.

Upprättande av redovisningshandlingar i lokal- och samtrafik för åkdon, levande djur, paket-, il- och fraktgods.

Lärare.

Lärarne såväl i volontärkurserna som i övriga här ovan omnämnda kurser hava med några få undantag, såsom beträffande läraren i engelska, i samaritväsendet och stenografi, utgjorts av i järnvägens tjänst anställda personer.

Här må omnämnas, att ovan omhandlade bestämmelser angående volontärernas utbildning finnas intagna i förenämnda förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig tjänstepersonal vid statens järnvägar, därvid benämningen »volontärer» ersatts med benämningen »trafikelever».

I fråga om anordnandet av utbildningskurser för trafikelever samt om antagandet av trafikelever innehåller berörda reglementsförslag under §§ 38 och 39 följande:

»§ 38. Styrelsen anordnar periodvis i mån av behov av ökade arbetskrafter särskilda kurser för utbildning av trafikelever.

Genom kungörelse i allmänna tidningar tillkännagives, inom vilken tid ansökningar till inträde vid statens järnvägar för genomgående av ifrågavarande utbildning skola ingivas till styrelsen. Dylig ansökan, däri

kan angivas, huruvida sökanden efter genomgången utbildning önskar bliva placerad i styrelsen eller vid distrikten och i senare fallet det distrikt, där han önskar tjänstgöra, skall vara åtföljd av de i § 9 här ovan omförmälda intyg och övriga handlingar, sökanden önskar åberopa.

Sökande av ifrågavarande slag, som i annan ordning än nu nämnts söker inträde vid statens järnvägar, hänvisas att på föreskrivet sätt göra ansökning om genomgående av ifrågavarande utbildning.

Redan anställd tjänsteman av högre grad eller av lägre grad med den i § 9 angivna kompetens till tjänstemannabefattning av högre grad kan efter särskild prövning beredas tillfälle att genomgå ifrågavarande utbildning med de inskränkningar ifråga om den praktiska delen av utbildningen, som må av styrelsen bestämmas.

I behörig tid inkomna ansökningar överlämnas för granskning till en med särskild instruktion försedd undervisningskommission.»

»§ 39. Sedan kommissionen till styrelsen avgivit sitt förslag till antagande av trafikelever, ingår styrelsen i prövning av vilka anses böra ifrågakomma till antagande. De sålunda bland sökandena utvalda skola därefter samtidigt undergå noggrann läkarundersökning av en och samma av styrelsen utsedd järnvägsläkare; och först sedan resultatet härav föreligger, fattar styrelsen definitivt beslut i frågan.

Genom undervisningskommissionen inkallas de, som blivit antagna. Sökande, som icke blivit antagna, erhålla därom särskild underrättelse.»

Anmärkas må, att förenämnda reglementsförslag angiver, att från trafikeleverna skola rekryteras icke allenast extra ordinarie stationsskrivare och kontorsskrivare vid trafikavdelningen utan även extra ordinarie kontorsskrivare å distriktchefsexpeditionerna, å trafikbyrån, tidtabellsbyrån och de tre taxebyråerna i styrelsen å kontrollkontoret samt å biljett- och blankettkontoret.

För utbildning av aspiranter till högre trafikbefälstjänster eller viktigare befattningar å styrelsens byråer och kontor har till på senare tid icke varit gällande några särskilda bestämmelser. Under hösten 1911 anordnade järnvägsstyrelsen emellertid en för utbildning av dylika aspiranter avsedd särskild kurs.

*Utbildning
för aspiranter
till högre
trafikbefäls-
tjänster.*

De tjänstemän, som önskade genomgå denna kurs, i vilken omkring 15 tjänstemän av högre grad skulle få delta, hade att till järnvägsstyrelsen insända ansökan därom med angivande av, i vilken riktning vederbörande önskade utbildas sig.

I den bihangsorder, som utfärdades rörande nu nämnda utbild-

ningskurs meddelades, att vid prövning av ansökningarna företräde i regel komme att lämnas åt aspirant, som

- a) fyllt 25, men ej 40 år;
- b) under minst fem års tjänstgöring vid statens järnvägar förvärvat praktisk erfarenhet i järnvägstjänst;
- c) ägde god allmänbildning (mogenhetsexamen eller avgångsexamen från allmänt tekniskt eller handelsläroverk önskvärd); samt
- d) ägde god förmåga att skriftligen uttrycka sig ävensom någon förmåga att i tal och skrift uttrycka sig på minst ettdera av tyska, franska eller engelska språken.

Vid ansökningen skulle sökande foga behörigen styrkt tjänsteförteckning samt de intyg och övriga handlingar, varmed han önskade styrka sin kompetens.

Utbildningen av ifrågavarande aspiranter har enligt av styrelsen fastställd plan omfattat dels en förberedande föreläsningkurs, dels praktisk utbildning och dels en högre föreläsningkurs.

Den *förberedande föreläsningkursen* har varit förlagd till Stockholm samt pågått från och med den 27 oktober till och med den 9 december 1911. Föreläsningarna i kursen hava omfattat huvudsakligen samma ämnen som dem, vilka enligt den här ovan förut omnämnda order 529 ingått i de teoretiska undervisningskurserna för utbildning av aspiranter till tjänstemannabefattningar av högre grad vid trafikavdelningen, men har innehållet varit lämpat efter nu ifrågavarande åhörarens större förkunskaper.

Antalet föreläsningstimmar i de olika ämnena har varit följande:

Ä m n e n.	Antal föreläsningstimmar.
Säkerhets- och signalanordningar	10
Stations- och tåg tjänstinstruktioner	12
Banteknologi { bana och byggnader	10
{ säkerhetsanläggningar	10
Maskinteknologi	12
Persontrafik	5
Godstrafik, inhemsk	15
Godssamtrafik med utlandet	32
Vagnfördelning och vagnsamtrafik	12
Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser	12
Militärt transportreglemente	4

Ä m n e n.

Antal föreläsningstimmor.

Militärtaxan	4
Järnvägsgeografi	4
Tidtabellsväsendet	8
	Summa 150

Efter föreläsningkursens slut har provning anställts i de olika föreläsningssämnena.

Provnigen har skolat avläggas senast inom två månader efter föreläsningkursens slut.

Den *praktiska utbildningen* har pågått huvudsakligen under tiden januari—september 1912 samt varit anordnad efter de olika kursdeltagarnas behov med hänsyn till föregående tjänstgöring. Den har fullföljts enligt för varje kursdeltagare särskilt fastställd utbildningsplan.

Utbildningsplanerna hava upprättats enligt ett av järnvägsstyrelsen fastställt formulär av följande lydelse:

Utbildningsplan

för
aspirant till högre trafikbefälstjänster.

(Befattning och namn.)

Utbildningsgren	Utbildningen skall omfattas antal dagar	Utbildningen har ägt rum			
		under tiden		tjänsteställe	intygas ⁴⁾
		fr. o. m.	t. o. m.		
I. Tjänstgöring å station.					
1. Biljettexpeditions- och resgodsmagasinstjänst ¹⁾ å station, där även utländsk persontrafik i större omfattning förekommer ²⁾					
2. II- och fraktgodsexpeditionstjänst å station, där även utländsk godstrafik förekommer ²⁾					
3. Ångfärjestationstjänst i Malmö eller Hälsingborg ²⁾					
4. Ångfärjestationstjänst i Trälleborg ²⁾					
5. Magasinstjänst ¹⁾ å större grenstation, där inventering och omlastning av gods i större omfattning förekommer					
6. Bangårdstjänst ¹⁾ å större föreningsstation, med enskild järnväg					
7. Förste stationsskrivare i yttre tjänst å grenstation, varvid kunskap skall förvärfvas om alla en stationsföreståndares åligganden ³⁾					
8. Stationsföreståndare å 3 eller 4 klassens station, där postgöromål förekomma och där växelrörregling är anordnad					
II. Tjänstgöring å tåg.					
Följa tjänstgöringen å olika slag av tåg och i olika befattningar (bromsare, godsvårdare, genomgångskonduktör (dag- och natt-) tågförare) samt därvid inhämta kännedom om förekommande uppgifters, förteckningars och rapporters upprättande					
III. Tjänstgöring å trafikinspektörsexpedition.					
Diarieföring; bokföring; material- och konsumtionslistors granskning och sammanförande; uppsättande av personal- och kostnadsuppgifter till tjänsterapporten samt T. E. avlöningslistor; granskning av stationernas avlöningshandlingar och förrådsrekvisitioner, av konduktörs-, tåg- och vagnrapporter samt av konduktörs-, stations- och bromsarpersonalens turlistor, handläggning av tågledningen samt av undersöknings- och disciplinära ärenden					
IV. Tjänstgöring i Kungl. Styrelsen.					
1. Trafikbyrån					
2. Tidtabellsbyrån					
3.					
V. Övrig tjänstgöring.					

Stockholm den

19

¹⁾ Vid tjänstgöring å magasin eller bangård skall aspiranten följa varje för resp. personalgrupper å dessa tjänsteställen inrättad tjänstgöringstur på det att en allsidig inblick i göromålen må vinnas.

²⁾ Vid fullgörandet av utbildningen I: 1—4 skall aspiranten deltaga i upprättandet av förekommande redovisningshandlingar.

³⁾ Härvid skall även avlönings- och förrådsväsendet ägnas uppmärksamhet.

⁴⁾ Intyget avgives beträffande utbildningen I: 1—7 av vederbörande stationsföreståndare, beträffande utbildningen I: 8, II och III av vederbörande trafikinspektör samt beträffande utbildningen IV och V av vederbörande byrådirektör eller kontorsföreståndare event. distrikts- eller sektionsbefäl.

Rörande den praktiska utbildningen har styrelsen föreskrivit, att utbildningen i tjänstegren, där tjänsteman av högre grad sysselsättes, skulle ske genom uppehållande av vakant eller tillfälligtvis ledig befattning — eventuellt befattning av lägre tjänstegrad än den, som aspiranten innehade. I möjligaste mån borde utbildningen äga rum å aspirantens hemort.

Den *högre föreläsningkursen*, till vilken inkallats de tjänstemän, som erhållit minst »godkänd» såsom huvudbetyg i den prövning, som följt på den förberedande föreläsningkursen, har likaledes varit förlagd till Stockholm och har den pågått i tio veckor under hösten 1912.

Föreläsningarna hava omfattat de ämnen och det antal timmar, som framgå av nedanstående sammanställning:

Ä m n e n.	Antal timmar.
1. Statskunskap	20
2. Nationalekonomi	40
3. Kommunikationsväsendet	20
4. Allmän statistik	10
5. Speciell järnvägsstatistik	10
6. Varukännedom	15
7. Järnvägshistoria	10
8. Utländska järnvägars organisation	10
9. Järnvägsväsendets utveckling ur driftsynpunkt	12
10. Järnvägsväsendets utveckling ur taxesynpunkt	10
Summa	157

Föreläsningarna hava hållits dels av lärare vid Stockholms handels-högskola och dels av tjänstemän vid statens järnvägar.

I samband med senast nämnda föreläsningar har prövning anställts med kursdeltagarna på så sätt, att varje kursdeltagare fått sig förelagt att utarbeta en skriftlig uppsats över ett fastställt ämne samt att hålla föredrag över ett annat ämne.

I den här ovan omnämnda förberedande föreläsningkursen, fingo förutom aspiranterna till högre trafikbefälstjänster eller till viktigare befattningar å styrelsens byråer och kontor deltaga även 15 tjänstemän av högre grad, som under minst 5 år varit anställda i ordinarie tjänst vid statens järnvägar och som önskade erhålla teoretisk handledning i de till trafiktjänsten hörande fackämnena, men av en eller annan anled-

ning varit förhindrade att delta i de härovan omförmälta undervisningskurserna för vid statens järnvägar redan anställda personer.

*Särskilda
föreläsningss-
kurser för
tjänstemän av
högre grad.*

Föreläsningsskurser, lika med den nyssnämnda, men icke avsedda att ingå såsom led i utbildningen av aspiranter till högre trafikbefälstjänster utan avsedda att bereda ordinarie tjänstemän av högre grad tillfälle att erhålla teoretisk handledning i de till trafiktjänsten hörande fackämnena, hava därefter varit anordnade under våren 1912 samt våren 1913. Antalet deltagare har i vardera kursen varit omkring 30.

Förut omförmälta inom järnvägsstyrelsen utarbetade förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig tjänstepersonal vid statens järnvägar innehåller jämväl bestämmelser om utbildning av aspiranter till högre trafikbefälsposter och viktigare befattningar å icke teknisk byrå eller kurser inom styrelsen. Enligt dessa bestämmelser skall utbildningen försiggå på i huvudsak samma sätt, som tillämpats vid den här ovan angivna utbildningen.

*Tjänstemän av
lägre grad.*

Rörande utbildningen av tjänstemän av lägre grad vid trafikavdelningen äro bestämmelser meddelade i en av järnvägsstyrelsen den 30 juni 1910 utfärdad order nr 864.

Enligt dessa bestämmelser gäller, att det för att bli antagen till extra tjänsteman av lägre grad vid trafikavdelningen fordras att kunna förete avgångsbetyg från folkskola eller därmed jämförlig bildningsanstalt, varvid särskilt fästes avseende å vitsord om godkända insikter i modersmålet, räkning och geografi.

För att bli antagen till ordinarie stationskarl fordras, att vederbörande

- a) förrättat — förutom bromsaretjänst — yttertjänst å bangård, däri så vitt möjligt ställverkstjänst bör hava ingått, och i magasin under sammanlagt minst två år;
- b) vid en inför trafikinspektören eller av honom förordnad tjänsteman företagen provning visat sig äga nöjaktig kännedom angående
 1. säkerhets- och signalordningarna,
 2. instruktionen för signalkarlar och spårväxlare,
 3. läget av de viktigaste stationerna vid de svenska järnvägarna samt distrikts- och trafiksektionsindelningen vid statens järnvägar,
 4. vanligast förekommande lokomotiv- och vagntyper,
 5. olika tidtabellers användande,
 6. olika transportplaners användande,

7. de delar av gällande trafikreglemente och ordningsregler, som beröra den yttre stations- och bangårdstjänsten,
8. tjänstgöringsreglementets kapitel I,
9. olika slag av godshandlingar samt sättet för pollettering av gods och adressering av vagnar, samt
10. grunddragen av bestämmelserna om godsets indelning och angående vad som förstås med resgods.

I övrigt äro bestämmelserna i nyssnämnda order av följande innehåll.

Kurs för beredande av utbildning åt tjänstemän av lägre grad vid trafikavdelningen, i ändamål att de må förvärva kompetens att vinna befordran till tjänstemannabefattning av lägre grad vid trafikavdelningen, högre än stationskarl, anordnas i mån av behov och i regel distriktsvis enligt vederbörande distriktsförvaltnings bestämmande för varje särskild gång och inom ramen av beviljat anslag.

Ansökan om inträde i kursen må ingivas av en var ordinarie tjänsteman av lägre grad vid trafikavdelningen och skall ställas samt i tjänsteväg insändas till vederbörande distriktsförvaltning. Efter prövning av de sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen beslutar distriktsförvaltningen på trafikdirektörens föredragning, vilka av de sökande skola beordras deltaga i kursen.

Kursen fortgår i 8 veckor med 5 timmar varje söckendag eller sammanlagt 240 timmar.

Kursen står under tillsyn av trafikdirektören i egenskap av inspektor.

Distriktsförvaltningen utser lämpliga tjänstemän till kursföreståndare och lärare i övrigt. Kursföreståndaren skall själv bestrida undervisningen i ett eller flera ämnen.

Plan för undervisningskursen.

A. Allmän stations- och tågtjänst.

- a) *Säkerhets- och signalordningarna.*
- b) *Instruktioner för stations- och tågtjänsten:*
 1. det viktigaste av instruktionen för stationsföreståndare,
 2. instruktionen för konduktörer och packmästare,
 3. föreskrifterna för tillsyningsman å kruttåg,
 4. brandordningen,
 5. behandling av förrådseffekter och tjänsteförsändelser,
 6. föreskrifterna angående renhållningen vid stationerna m. m.
- c) *Järnvägsteknologi:*
Undervisningen skall avse att bibringa nödig kännedom om:

1. spåranordningar och växlar,
 2. olika signal- och säkerhetsinrättningar samt sättet för deras handhavande,
 3. bangårdsmaskinerier, såsom vågar, kranar, vändskivor m. m.,
 4. vagnmaterielens huvudsakligaste konstruktionsdelar, såsom kopplings-, buffert-, broms- och draginrättningar,
 5. olika lokomotivtypers hastighet och dragförmåga.
- d) *Vagnar och presenningar:*
1. allmänna bestämmelser angående fördelning av kupéer i personvagnar, samt angående person- och godsvagnars uppvärmning, belysning, rengöring m. m.,
 2. bestämmelserna angående beställning och utlämning av vagnar samt reglementet för vagnfördelning, i vad detsamma avser stationerna,
 3. grunddragen av gällande överenskommelser angående ömsesidigt begagnande av vagnar m. m.

B. Expeditions- och transporttjänst.

- a) *Persontrafik:*
1. expedition och befordring av personer (inkl. trupp och fångar) och resgods i statens järnvägars egen trafik och inhemsk samtrafik jämte därtill hörande redovisningsföreskrifter,
 2. vid statens järnvägar förekommande olika slags biljetter, deras giltighet och behandling,
- b) *Godstrafik: Reglementariska och taxeringsbestämmelser:*
1. expedition av gods (inkl. för militära och civila ämbetsverk), åkdon och levande djur i statens järnvägars egen trafik samt i samtrafik med svenska och norska järnvägar jämte därtill hörande redovisningsföreskrifter,
 2. plats-, magasins-, vagns- och presenningspenningar samt avgifter för särskild vägning och räkning av gods,
 3. grunddragen av godssamtrafiken med Danmark och Tyskland,
 4. behandling av tullgods,
- c) *Godstrafik: Transportbestämmelser:*
1. transportplaners användande, sättet för lastning och lossning av levande djur och vagnslastgods samt in- och urlastning och stuvning av styckegods,
 2. olika slags transporthandlingar och deras behandling.

C. Övriga läroämnen.

a) *Telegrafering*:

1. förmåga att avsända och emottaga telegram å morseapparater,
2. kännedom om tågtelegrafapparaternas handhavande jämte färdighet att avsända och emottaga telegram å sådana apparater,
3. kännedom om apparaters och batteriers vård,
4. kännedom om de viktigaste bestämmelserna i telegrafordningen och telegrafreglementet.

b) *Svenska språket*:

övning i rapportskrivning och muntliga redogörelser samt uppsättning av tjänstetelegram och ansökningar av olika slag.

c) *Järnvägsgeografi*:

1. de viktigaste svenska järnvägarnas och stationernas lägen,
2. kort översikt av dansk, norsk och tysk järnvägsgeografi, i den mån den har betydelse för direkta tågförbindelser med utlandet.

d) *Samaritväsende*.

Undervisningstiden för de olika läroämnena utgör:

för de under rubriken »A. Allmän stations- och tåg tjänst» öförmälda 95 timmar, därav för ämnet a) Säkerhets- och signalordningarna 25, för ämnet b) Instruktioner för stations- och tåg tjänsten 25, för ämnet c) Järnvägsteknologi 25 samt för ämnet d) Vagnar och presenningar 20 timmar;

för de under rubriken »B. Expeditions- och transporttjänst» öförmälda 85 timmar, därav för ämnet a) Persontrafik 20, för ämnet b) Godstrafik: Reglementariska och taxeringsbestämmelser 45 samt för ämnet c) Godstrafik: Transportbestämmelser 20 timmar;

för de under rubriken »C. Övriga läroämnen» öförmälda 60 timmar, därav för ämnet a) Telegrafering 20, för ämnet b) Svenska språket 15, för ämnet c) Järnvägsgeografi 15 och för ämnet d) Samaritväsende 10 timmar.

Examen och betyg.

Efter slutet av varje kurs skall examen anställas inför distriktsförvaltningen samt av densamma tillkallade examensvittnen, minst tre till antalet, varav åtminstone en skall vara tjänsteman av lägre grad.

Över utgången av examen skall kursföreståndaren efter samråd

med lärarna utfärda examensbetyg enligt fastställt formulär, vilket betyg undertecknas av trafikdirektören och kursföreståndaren. Härjämte skall kursföreståndaren jämväl efter samråd med lärarna avgiva utlåtande i avseende å kursdeltagarnas allmänna lämplighet för befordran till högre befattning än stationskarl.

Vid bedömandet av kursdeltagares insikter skola användas samma siffer- och huvudbetyg, som föreskrivits i order n:r 529, d. v. s. den order, som handlar om volontärernas utbildning.

För varje av ämnesgrupperna A. B. och C. gives ett slutbetyg, vilket fastställles såsom medelvärde av de för de särskilda läroämnena givna sifferbetygen. Uppkommer därvid brutet tal, bortkastas detta, för såvitt det är mindre än $\frac{1}{2}$, men räknas i motsatt fall för 1, dock att dylik höjning icke må äga rum, när medeltalet understiger $5\frac{1}{2}$.

För huvudbetyget »godkänd» erfordras minst slutbetyget 5 i ämnesgrupperna A. och B. samt att de tre slutbetygens totalsumma uppgår till minst 15.

För huvudbetyget »med beröm godkänd» erfordras minst slutbetyget 8 i vardera av ämnesgrupperna A. och B. samt en totalsumma av minst 23 och för huvudbetyget »berömlig» minst slutbetyget 10 i samma ämnesgrupper samt en totalsumma av minst 29.

Kursdeltagare, som godkänts i examen, har därmed förvärvat teoretisk kompetens för befattning av lägre grad högre än stationskarl. Till s. k. ytterförman må emellertid även underkänd kursdeltagare kunna befordras under villkor, att han erhållit minst slutbetyget 5 i avdelning A. samt minst specialbetyget 5 i ämnet *c*) under avdelning B. samt i ämnena *b*) och *c*) under avdelning C. ävensom att han, därest han underkänts i ämnet *b*) under avdelning B., dock enligt vederbörande lärares intyg anses äga godkänd kunskap rörande de i punkt 2. av nämnda ämne angivna föreskrifter.

Kursdeltagare, som underkänts, må i den ordning, distriktsförvaltningen bestämmer, kunna undergå förnyad prövning. Dylik prövning medgives endast en gång, dock att beträffande ämnet C, *a*) Telegrafering, omprövning enligt distriktsförvaltningens bestämmande kan äga rum mer än en gång.

Såväl under år 1911 som under år 1912 hava vid distrikten varit anordnade kurser i enlighet med nu anförda bestämmelser.

Antalet deltagare i dessa kurser samt antalet godkända och underkända framgå av följande tabell:

År	Antal deltagare	Godkända						Underkända					
		Distrikt					Summa	Distrikt					Summa
		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V	
1911	96	25	12	22	15	9	83	—	3	3	—	7	13
1912	62	22	15	22	—	—	59	—	—	3	—	—	3

Även med avseende å nu anförda, genom order nr 864 meddelade bestämmelser förhåller det sig så, att de återfinnes i det här ovan förut omförmälta reglementsförslaget. Det har emellertid meddelats, att det föreligger ett inom styrelsen efter reglementsförslagets redigering utarbetat förslag till ändrade bestämmelser angående nu ifrågavarande undervisningskurser.

Detta ändringsförslag är av följande innehåll:

I. Undervisningskursernas anordning.

I den mån behov av aspiranter till kontorsbiträdes-, konduktörs- och stationsförmansbefattningar förefinnes anordnas distriktsvis, enligt vederbörande distriktsförvaltnings bestämmande för varje gång, undervisningskurser dels för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst, dels för utbildning av konduktörer och stationsförmän i yttertjänst.

Ansökan om inträde i dylik kurs må ingivas av en var ordinarie tjänsteman av lägre grad och skall ställas samt i tjänsteväg insändas till vederbörande distriktsförvaltning. Efter prövning av de sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen, i vilket avseende resultatet från de i § 29 i reglementsförslaget omförmällda prövningar¹ bör kunna tjäna till ledning, beslutar distriktsförvaltningen på trafikdirektörens föredragning, vilka av de sökande skola beordras deltaga i kursen.

Beträffande sökande till kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst uppställas härvid såsom särskild fordran, att sökanden enligt intyg av vederbörande förste telegrafist äger godkänd färdighet i telegrafering.

Kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst omfattar högst 265 lästimmar, och kursen för utbildning av konduktörer och stationsförmän i yttertjänst högst 215 lästimmar, fördelade med 5 timmar på varje sökendag.

Kurserna stå under tillsyn av trafikdirektören i egenskap av inspektor.

¹ Angående dessa prövningar se sid. 305 här nedan.

Distriktsförvaltningen utser lämpliga tjänstemän till kursföreståndare och lärare i övrigt. Kursföreståndaren skall själv bestrida undervisningen i ett eller flera ämnen.

II. Plan för undervisningskurserna.

Undervisningen skall omfatta följande läroämnen:

Kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst.

A. Allmän stations- och tågtjänst.

- a) Säkerhets- och signalordningarna.
- b) Instruktioner för stations- och tågtjänsten:
 1. det viktigaste av instruktionen för stationsföreståndare samt gällande order och cirkulärskrivelser rörande stations- och tågtjänsten,
 2. brandordningen,
 3. behandling av förrådseffekter och tjänsteförsändelser,
 4. föreskrifterna angående renhållningen vid stationerna m. m.

c) Järnvägsteknologi:

Undervisningen skall avse att bibringa nödig kännedom om:

1. spåranordningar och växlar,
 2. olika signal- och säkerhetsinrättningar samt sättet för deras handhavande,
 3. bangårdsmaskinerier, såsom vågar, kranar, vändskivor m. m.
 4. vagnmaterielens huvudsakligaste konstruktionsdelar, såsom kopplings-, buffert-, broms- och draginrättningar,
 5. olika lokomotivtypers hastighet och dragförmåga.
- d) Vagnar och presenningar:
1. allmänna bestämmelser angående fördelning av kupéer i personvagnar, samt angående person- och godsvagnars uppvärmning, belysning, rengöring m. m.,
 2. bestämmelserna angående beställning och utlämning av vagnar samt reglementet för vagnfördelning, i vad detsamma avser stationerna,
 3. grunddragen av gällande överenskommelser angående ömsesidigt begagnande av vagnar m. m.

B. Expeditionstjänst och transporttjänst.

a) Persontrafik:

1. expedition och befordring av personer (inkl. trupp och fångar)

- och resgods i statens järnvägars egen trafik och imhemska samtrafik jämte därtill hörande redovisningsföreskrifter,
2. vid statens järnvägar förekommande olika slags biljetter, deras giltighet och behandling.
- b) Godstrafik: Reglementariska och taxeringsbestämmelser:
1. expedition av gods (inkl. för militära och civila ämbetsverk), åkdon och levande djur i statens järnvägars egen trafik samt i samtrafik med svenska och norska järnvägar jämte därtill hörande redovisningsföreskrifter,
 2. plats-, magasins-, vagns- och presenningspenningar samt avgifter för särskild vägning och räkning av gods,
 3. grunddragen av samtrafiken med Danmark och Tyskland,
 4. behandling av tullgods,
- c) Godstrafik: Transportbestämmelser:
1. transportplaners användande, sättet för lastning och lossning av levande djur och vagnslastgods samt in- och urlastning och stuvning av styckegods,
 2. olika slags transporthandlingar och deras behandling.

Övriga läroämnen:

- a) Organisation och personalbestämmelser.
Kort översikt av statens järnvägars organisation samt gällande personalbestämmelser.
- b) Telegrafkännedom:
1. bantelefonapparaternas handhavande,
 2. telegraf- och bantelefonapparaters och batteriers vård,
 3. de viktigaste bestämmelserna i telegrafordningen och telegrafreglementet.
 4. övning att använda stationschemat för telegrafanordningar för såväl öppen som sluten kedja,
 5. beskrivning å olika slags fel å telegrafledningarna samt huru de begränsas och avhjälpas.
- c) Svenska språket:
Övning i rapportskrivning och muntliga redogörelser samt uppsättning av tjänstetelegram och ansökningar av olika slag.
- (d. Järnvägsgeografi:
1. de viktigaste svenska järnvägarnas och stationernas lägen,
 2. kort översikt av dansk, norsk och tysk järnvägsgeografi, i den mån den har betydelse för direkta tågförbindelser med utlandet.

e) Samaritväsende.

f) Postgöromål.

Undervisningstiden för de olika läroämnena i kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst utgör:

för ämnesgruppen »A. Allmän stations- och tågtjänst» högst 105 timmar, varav för ämnet a) Säkerhets- och signalanordningar omkring 20, för ämnet b) Instruktioner för stations- och tågtjänsten omkring 25, för ämnet c) Järnvägsteknologi omkring 35 samt för ämnet d) Vagnar och presenningar omkring 25 timmar;

för ämnesgruppen »B. Expeditions- och transporttjänst» högst 85 timmar, varav för ämnet a) Persontrafik omkring 20, för ämnet b) Godstrafik: Reglementariska och taxeringsbestämmelser omkring 45 samt för ämnet c) Godstrafik: Transportbestämmelser omkring 20 timmar;

för ämnesgruppen »C. Övriga läroämnena» högst 75 timmar, varav för ämnet a) Organisation och personalbestämmelser omkring 5, b) Telegrafkännedom omkring 20, för ämnet c) Svenska språket omkring 15, för ämnet d) Järnvägsgeografi omkring 20 och för ämnet e) Samaritväsende omkring 15 timmar.

Kursen för utbildning av konduktörer och stationsförmän i yttertjänst.

A. Allmän stations- och tågtjänst.

a) Säkerhets- och signalanordningarna,

b) Instruktioner för stations- och tågtjänsten:

1. instruktionen för konduktörer och packmästare samt viktigare order och cirkulärskrivelser rörande stations- och tågtjänsten,
2. föreskrifterna för tillsyningsman å kruttåg,
3. de delar av instruktionen för stationsföreståndare, instruktionen för tågkontrollör, instruktionen angående uppbördsremisser samt kontraktet mellan järnvägsstyrelsen och Svenska Pressbyrån, som beröra konduktörstjänsten eller yttertjänsten å station,
4. instruktionen för växlingspersonal,
5. brandordningen,
6. behandlingen av tjänsteförsändelser,
7. föreskrifterna angående renhållning vid stationerna m. m.

c) Järnvägsteknologi:

Lika med i kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst.

d) Vagnar och presenningar:

Lika med i kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst:

B. Expeditions- och transporttjänst:

- a) Persontrafik:
 1. expedition och befordring av personer (inkl. trupp och fångar) och resgods i statens järnvägars egen trafik och inhemsk samtrafik,
 2. vid statens järnvägar förekommande olika slags biljetter, deras giltighet och behandling.
- b) Godstrafik: Reglementariska bestämmelser:
 1. de väsentligaste reglementariska bestämmelserna i avseende å mottagande, utlämnande och befordring av gods (inkl. för militära och civila ämbetsverk) åkdon och levande djur i statens järnvägars egen trafik samt i samtrafik med svenska, norska och danska järnvägar,
 2. plats-, magasins-, vagns- och presenningspengar samt avgifter för särskild vägning och räkning av gods,
 3. järnvägarnes förhållande till tullverket i avseende å mottagande, utlämnande och befordring av tullgods.
- c) Godstrafik: Transportbestämmelser:

Lika med i kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst.

C. Övriga läroämnen:

- a) Organisation och personalbestämmelser.
Kort översikt av statens järnvägars organisation samt gällande personalbestämmelser,
- b) Telefonering.
Bantelefonordning jämte föreskrifter för telefonering från och till tåg, som stannat å linjen,
- c) Svenska språket.
Lika med i kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst.
- d) Järnvägsgeografi.
Lika med i kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst.
- e) Samaritväsende.

Undervisningstiden för de olika läroämnena i kursen för utbildning av konduktörer och stationsförmän i yttertjänst utgör:

för ämnesgruppen »A. Allmän stations- och tågtjänst» högst 105 timmar, varav för ämnet a) Säkerhets- och signalanordningarna omkring 20, för ämnet b) Instruktioner för stations- och tågtjänsten omkring 25, för ämnet c) Järnvägsteknologi omkring 35 samt för ämnet d) Vagnar och presenningar omkring 25 timmar;

för ämnesgruppen »B. Expeditions- och transporttjänst» högst 50 timmar, varav för ämnet a) Persontrafik omkring 10, för ämnet b) Gods- trafik: Reglementariska bestämmelser omkring 20 samt för ämnet c) Godstrafik: Transportbestämmelser omkring 20 timmar;

för ämnesgruppen »C. Övriga läroämnen» högst 60 timmar, varav för ämnet a) Organisation och personalbestämmelser omkring 5, för ämnet b) Telefoning omkring 5, för ämnet c) Svenska språket omkring 15, för ämnet d) Järnvägsgeografi omkring 20 och för ämnet e) Samaritväsande omkring 15 timmar.

I fråga om extra tjänstehavare av lägre grad vid trafikavdelningen innehåller förenämnda reglementsförslag under § 29 följande bestämmelser:

»Vid antagandet i statens järnvägars tjänst skall en var extra tjänstehavare av lägre grad åläggas att inhämta tillräckliga kunskaper i bestämmelserna rörande de olika tjänstegrenar, inom vilka han kan komma att användas, allt i den omfattning för detta ändamål upprättad uppgift närmare utvisar (se bilaga 22). Ett exemplar av denna uppgift tilldelas varje antagen stationsarbetare.

Inhämtandet av ifrågavarande kunskaper skall ske inom viss förelagd tid för visst ämne och i sådan ordning, att kännedom om bestämmelserna rörande de tjänstegrenar, i vilka tjänstehavaren närmast kommer att användas, i första rummet förvärvas samt att i övrigt kännedom om bestämmelserna i de tjänstegrenar, som äro mest likartade eller närmast samhörande, inhämtas i omedelbar följd efter varandra. I överensstämmelse härmed bör i regel följande ordningsföljd vid kunskapernas inhämtande följas, nämligen:

- 1) bestämmelser rörande bromsarttjänst
- 2) » » växlingstjänst
- 3) » » ställverk och signaltjänst
- 4) » » resgodsmagasinstjänst
- 5) » » godsmagasinstjänst
- 6) » » portvaks- och ordningsmanstjänst
- 7) » » plattformsvakttjänst.

Vederbörande stationsföreståndare skall mot kvitto, enligt vad i § 18 stadgas, tillhandahålla en var tjänstehavare av ifrågavarande slag erforderliga särtryck och andra bestämmelser, ordnade i häften på sätt

särskilt härför meddelade föreskrifter angiva. Stationsföreståndaren eller annan av honom med trafikinspektörens medgivande därtill förordnad lämplig tjänsteman skall i erforderlig mån lämna handledning vid kunskapernas inhämtande.

Kunskap i de fem här ovan först angivna tjänstegrenar skall förvärfvas inom första året efter antagandet såsom stationsarbetare.

Sedan en tjänstehavare förklarar sig hava inhämtat de för en viss tjänstegren föreskrivna kunskaperna, skall han undergå prövning i dessa bestämmelser. Dylig prövning skall äga rum inför någon av de tjänstemän, som trafikinspektören äger att för ändamålet förordna inom trafiksektionen. Från olika stationer till prövning anmälda tjänstehavare böra lämpligen sammankallas till samtidig prövning.

Då en tjänstehavare undergått prövning i bestämmelserna rörande en viss tjänstegren och blivit i densamma godkänd, skall han häröver erhålla intyg å ett för ändamålet fastställt formulär (bilaga 23), vilket kompletteras för varje ny prövning, i vilket tjänstehavaren blivit godkänd. Nämda intygsformulär skall av tjänstehavaren noga förvaras och vid beordringar och förflyttningar uppvisas för befälet å den nya tjänstgöringsorten samt även annars på anfordran av vederbörande befäl företes.

Varje godkänd prövning, varom prövningsförrättaren skall göra vederbörliga anmälningar, ävensom prövningsförrättarens namn, skall antecknas hos trafiksektionsbefälet i därstädes förvarad liggare (se bilaga 24).

Tjänstehavare av lägre grad får icke förflyttas till eller beordras till tjänstgöring å en mindre station, såvida han icke innehar intyg om kunskaper i åtminstone bromsartjänst, växlingstjänst samt ställverks signaltjänst.»

Här må omnämnas, att för den s. k. konduktörspersonalen pläga *Språkkurser* tid efter annan anordnas särskilda språkkurser, vid vilka meddelas undervisning i tyska och engelska, i syfte att sätta vederbörande i stånd att i förekommande fall på nämnda språk eller ettdera av dem kunna meddela utländska resande erforderliga upplysningar. Det har meddelats, att i dessa kurser även annan personal än tågpersonal fått i mån av utrymme efter ansökan deltaga.

Beträffande personalen vid såväl ban- som maskin- och trafikavdelningarna är att omnämna, att järnvägsstyrelsen genom en den 25 april 1907 utfärdad order nr 395 föreskrivit, att för sagda personal skola årligen anordnas en eller flera s. k. samaritkurser, avsedda att bibringa kunskap om lämnande av den vid olycksfall erforderliga första hjälpen. Dylika kurser hava också, alltsedan nyssnämnda order utfär-

*Samarit-
kurser.*

dades, varit anordnade. Såsom lärare i dessa kurser, vilka omfattat 8 à 10 timmar, har i regel någon järnvägsläkare fungerat.

Vad angår utbildningen av den personal, rörande vilken några särskilda utbildningsbestämmelser icke finnas utfärdade, tillgår densamma på så sätt, att vederbörande få under inseende och ledning av äldre, erfarna befattningshavare deltaga i arbetet inom den befattning, varom fråga må vara, samt därigenom så småningom sätta sig in i göromålen och dymedelst vinna förmåga att bestrida befattningen.

Kommissionen övergår härefter till att i detta sammanhang lämna en kortfattad framställning av förhållandena med avseende å personalens utbildning vid en del utländska statsjärnvägar.

Norge.

Norge.
Trafikavdel-
ningens
personal.

Angående utbildningen av trafikavdelningens personal äro bestämmelser meddelade i ett den 29 oktober 1910 utfärdat cirkulär med giltighet från och med den 1 januari 1911. Enligt dessa bestämmelser gäller, att man, såsom redan i det föregående under avdelning II omnämnts, för rekryteringen av stations- och kontorspersonalen antager ett visst antal »trafikelever» samt för rekryteringen till konduktörspersonalen ett visst antal »konduktörlärlingar».

I fråga om trafikelevernas praktiska utbildning stadgas i nyssnämnda cirkulär, att trafikeleverna böra, så vitt möjligt, placeras på stationer, där de kunna förvärva insikter i de huvudsakliga göromål, som förekomma i trafiktjänsten. De böra omväxlande sättas till att lära sig biljettförsäljning, expedition av resgoods, åkdon m. m., levande djur, il- och fraktgoods, telegrafering, expediering av tåg o. s. v. Under lärotiden skola eleverna under vederbörande funktionärs ansvar och tillsyn deltaga i tjänstgöringen. Eleverna skola också övas i användandet av de vid den yttre tjänsten använda apparaterna m. m. samt i det praktiska stationsarbetet i övrigt. Det är vederbörande stationsföreståndares plikt att sörja för, att eleverna under utbildningstiden erhålla tillräcklig handledning samt särskilt att de få lära sig det praktiska arbetet. Stationsföreståndaren skall också öva tillsyn över elevernas uppförande.

Driftsbestyrerna skola tillse, att stationerna icke åsidosätta denna plikt, samt foga anstalt därom, att eleverna få så allsidig och praktisk utbildning som möjligt. För detta ändamål bör man, när så låter sig göra, bereda eleverna tillfälle att på andra och så vitt möjligt närliggande

stationer erhålla upplysning och vägledning beträffande sådana inrättningar och förhållanden, som de icke kunna erhålla tillräcklig kännedom om på den station, där de för tillfället äro placerade.

Utbildningstiden skall räcka minst ett halvt år. Vid utbildningens början skola eleverna erhålla en utbildningsplan efter ett fastställt formulär. Denna plan skall följa eleverna från det ena stället till det andra. De tjänstemän, som fått i uppdrag att sörja för elevernas utbildning, skola i denna plan lämna intyg om elevernas tjänstgöring, särskilt för varje tjänstegren. Den sålunda attesterade utbildningsplanen skall av eleven medföras till den här nedan omhandlade förberedande prövningen.

Beträffande konduktörlärlingarna stadgas, att de böra så vitt möjligt placeras att deltaga i arbetet å stationer och tåg, så att de må vinna erfarenhet om och insikt i alla de väsentliga göromål, som tillhöra deras blivande verksamhet. De böra omväxlande sättas till att lära sig godsbehandling, lastning och lossning, tågs sammansättning, växling, biljettkontroll, beräkning av biljettpriser, signal- och säkerhetstjänst samt yttre stationstjänst i övrigt.

Under hälften av utbildningstiden skola lärlingarna under en överkonduktörs eller konduktörs tillsyn och ansvar deltaga i tjänstgöringen å tåg, varvid de skola inlära den praktiska tågtjänsten. Det är vederbörande stationsföreståndares och konduktörs skyldighet att sörja för, att lärlingarna erhålla tillräcklig vägledning under utbildningstiden och särskilt att de få lära det praktiska arbetet. Beträffande utbildningstidens längd samt utbildningen i övrigt gäller för konduktörlärlingarna samma regler som för utbildningen av stations- och kontorspersonalen.

När trafikelev har fullgjort en utbildningstid av omkring ett år vid en station, skall han, därest han för övrigt finnes användbar, därom vederbörande stationsföreståndare skall avgiva utlåtande, underkastas en förberedande prövning, varvid han skall visa, att han har kännedom om sådana på en station dagligen mera allmänt förekommande göromål, som röra säkerhetstjänsten, att han kan telegrafera på morseapparat ävensom utföra de allmännast förekommande expedieringarna, samt att han är duglig i det praktiska arbetet.

Tillfälle att avlägga den förberedande prövningen för att därefter genomgå trafikskolans avdelning för stations- och kontorspersonalen kan också lämnas därtill lämpliga stationsbetjante och andra funktionärer, vilka må vara i besittning av erforderliga kunskaper.

Prövningen förrättas efter framställning av vederbörande driftsbestyrer av två därtill förordnade funktionärer, vilka anses vara särskilt

skickade för uppdraget. Den ene av dessa funktionärer förordnas av direktören för trafikavdelningen och den andre av vederbörande driftsbestyrer. Alltefter resultatet av prövningen erhåller eleven betyget »godkänd» eller »icke godkänd». Underrättelse om utgången av prövningen insändes i tjänsteväg till trafikskolan. Därvid skall bifogas en av examinerarna avgiven förklaring om elevens praktiska duglighet på det hela taget.

Har en elev icke godkänts i prövningen eller är examinerarnas förklaring icke tillfredsställande, ankommer det på vederbörande driftsbestyrer att i varje särskilt fall avgöra, huruvida eleven skall frånträda sin anställning vid järnvägen eller om han må efter en viss lämplig tids fortsatt övning underkastas ny prövning. Elev, som har bestått den förberedande prövningen och som har förklarats vara användbar, kan av driftsbestyreren, på förslag därom av vederbörande förman, få användas i självständig tjänst inom de områden, som prövningen omfattat. Dock må ingen elev användas till självständig säkerhetstjänst, förr än han har fyllt 18 år samt erhållit avgångsbetyg från trafikskolan.

När en konduktörlärling har genomgått en lärotid av omkring ett år i stations- och tåg-tjänst, skall han, därest han för övrigt befinnes användbar, därom vederbörande konduktör skall avgiva yttrande, underkastas en förberedande prövning, därvid han skall visa, att han äger kunskap i de inom stations- och tåg-tjänsten dagligen förefallande allmänna göromål, som röra säkerhetstjänsten, att han är skicklig i utförandet av växling, att han känner reglerna för biljettkontroll m. m., att han kan beräkna tilläggsbiljetters pris, samt att han är skicklig i det praktiska arbetet (godslastning och lossning) o. s. v.

Beträffande stationsbetjäntes och andra funktionärers tillträde till avläggande av nu nämnda prövning och till att genomgå trafikskolans avdelning för konduktörspersonalen samt beträffande verkställandet av nu omhandlade prövning m. m. gäller i övrigt samma regler, som beträffande den här ovan omhandlade förberedande prövningen för stations- och kontorspersonalen.

Efter avlagda prövningar, som nu nämnts, vinna trafikeleverna och konduktörlärlingarna tillträde till en av järnvägsförvaltningen anordnad trafikskola.

Trafikskolan lyder under direktören för trafikavdelningen. Denne gör framställning om anställande av skolans föreståndare, antar lärare och censorer samt bestämmer, vilka kurser som skola genomgås i skolan.

Det är stadgat, att föreståndare, lärare och censorer böra i största möjliga utsträckning antagas bland i tjänst varande trafik-tjänstemän.

Skolans föreståndare har att öva tillsyn över samt deltaga uti och förestå undervisningen samt att till direktören för trafikavdelningen avgiva förslag om antagande av lärare och censorer, om skolans utgiftsstat, om utarbetande av detaljerade vägledningar, eventuellt läroböcker till bruk vid utbildningen samt om examensuppgifter. Det åligger honom även att avgiva berättelse över varje genomgången kurs.

Ingen äger att vinna inträde uti samt genomgå trafikskolan, förr än han på tillfredsställande sätt har bestått den för vederbörande tjänstegren bestämda förberedande prövningen. Vid trafikskolan meddelas undervisning i följande ämnen:

A. *För stations- och kontorspersonalen.*

1) Statsbanornas administration, styrelsen och distriktsförvaltningarna, personalens antagning, befordran och avskedande m. m., uniformsväsendet, pensionsväsendet, läkarvård, järnvägarnas förhållande till övriga statsinstitutioner, post-, telegraf- och tullväsendet, ordningsmakten samt militärstaten.

2) Säkerhetstjänst. Lagar och kungliga resolutioner m. m. angående detta ämne. Reglementen och bestämmelser.

3) Fraktberäkning och expeditionstjänst. Taxor och regler. Trafikreglementen.

4) Räkenskapsväsendet.

5) Allmän stationstjänst. Banunderhåll, ordning och renhållning. Förbrukningsartiklar m. m. Den rullande materielens användning, rengöring och desinfektion. Vagnfördelning och vagnsamtrafik.

6) Praktisk telegrafi.

7) Telegrafreglementet och instruktioner.

8) Apparat- och ledningslära.

9) Järnvägsgeografi och tågförbindelser, sovvagnar, förbindelseleder i samtrafik med utlandet, inländska turist- och reserouter. Järnvägshistoria och statistik.

10) Språk (tyska eller engelska).

11) Samtrafik med inländska privatbanor och ångbåtar samt med utlandet.

Varje kurs varar 4 à 5 månader.

B. *För konduktörspersonalen.*

1) Statsbanornas administration o. s. v. lika med under A 1. här ovan.

2) Säkerhetstjänst lika med A 2.

3) Expeditionstjänst. Befordring av resande, resgods, il- och fraktgods, levande djur, åkdon m. m. Biljettpriser och tilläggspris. Gods-

handlingar, tjänsteförsändelser. Trafikreglemente och befordringsbestämmelser.

4) Tågtjänsten för övrigt. Godsbehandling, in- och utlastning, vakuum- och värmeledning, renhållning, uppvärmning och dylikt.

5) Järnvägsgeografi och tågförbindelser. Norges geografi. De inländska järnvägslinjerna. Samtliga vid statsbanorna och privatbanorna belägna stationer samt håll- och lastplatser. Huvudvägarna mellan Norge och de europeiska huvudstäderna. De utländska tågförbindelserna och viktigare ångbåts- och landsförbindelserna, genomgående vagnar och sovagnar enligt tidtabellerna.

6) Språk (tyska och engelska).

7) Rullande materielen.

8) Samtrafik med inländska privatbanor och ångfartyg samt med utlandet.

Varje kurs varar omkring 3 månader.

Efter genomgången kurs underkastas eleverna examensprövning i minst tre ämnen efter direktörens för trafikavdelningen närmare bestämmande. För de ämnen, i vilka icke verkställes någon examensprövning, räknas genomsnittsbetyget för de under skoltiden utförda självständiga lösningar av lämnade uppgifter samt arbeten i övrigt. De elever, som bestått prövningen, erhålla ett intyg därom, underskrivet av skolans föreståndare. Intyget skall jämväl innehålla ett uttalande om elevens förhållande i övrigt, såsom om hans flit, uppförande och ordentlighet. Elever, som icke kunnat erhålla fullständigt avgångsbetyg från trafikskolan av den anledning, att de fått för lågt betyg i ett ämne, kunna medgivas tillfälle att efter minst tre månaders förlopp underkastas ny prövning vid skolan i vederbörande ämne. Tillfälle till dylik förnyad prövning lämnas icke mera än en gång.

Elever, som fått för lågt huvudbetyg eller blivit underkända i mer än ett ämne, kunna av direktören för trafikavdelningen erhålla tillstånd till att ånyo genomgå trafikskolan efter en lämplig tids föregående övning. Ingen må dock få tillfälle att genomgå trafikskolan mer än två gånger.

Endast personer, som genomgått trafikskolan, kunna erhålla anställning såsom telegrafister, kontorister o. s. v. eller såsom konduktörer.

För att kunna från lägre befattning befordras till stationsmästare, kontorist eller överkonduktör fordras, att vederbörande skall hava genomgått trafikskolan och bestått den för respektive befattning bestämda prövningen vid denna skola. Vederbörande bör dessutom ha visat sig vara i besittning av praktisk duglighet samt med hänsyn till sina personliga

egenskaper och till sitt uppträdande vara väl lämplig för befattningen. Personer, som hava varit borta från vederbörande tjänstegren så lång tid, att det kan antagas, att de icke längre äga erforderliga insikter i tjänsten och särskilt icke i säkerhetstjänsten, kunna åläggas att avlägga ny prövning i enlighet med direktörens för trafikavdelningen närmare bestämmande.

Ifråga om befattningarna såsom stationsbetjänt, spårväxlare, växel­förman och bromsare stadgas i nyssnämnda cirkulär, att för anställning i nämnda befattningar fordras, att vederbörande skall äga goda och väl underhållna skolkunskaper.

Vederbörande skall dessutom vid anställd prövning under tjänst­göring i yttre stationstjänst visa sig hava kännedom om följande:

1. Reglerna för signalgivning.
2. Reglerna för växling.
3. Reglerna för tågs intagande och avsändande å stationerna samt för tågs genomfart å stationerna.
4. Tågmöten och tågförbigång.
5. Instruktion m. m. för manövrering av spårväxlar.
6. Regler för godsbehandling och de allmännaste reglerna för lossning av järnvägsvagnar.
7. Annan yttre stationstjänst.
8. Allmänna bestämmelser för personalen.

Prövningen verkställas av två utav driftsbestyreren utsedda tjänste­män, varav den ena i regel bör vara stationsföreståndare (fullmäktig, kontorist, konduktör) vid vederbörande station.

Över prövningen gives betyget »godkänd» eller »icke godkänd».

Meddelande om utgången av prövningen skall insändas till drifts­bestyreren samt åtföljas utav examinatorernas uttalande om vederbörandes allmänna praktiska duglighet.

Förberedelsen till prövningen skall försiggå under tjänstgöring vid stationerna samt efter en av järnvägsskolans vederbörande utarbetad och av direktören för trafikavdelningen godkänd vägledning.

Vad angår utbildningen av maskinavdelningens personal har det meddelats, att man har för avsikt att anordna en särskild undervisningskurs för lokomotiveldare.

Maskinavdelningens personal.

Danmark.

Danmark.

Bestämmelser om järnvägspersonalens utbildning finnas meddelade genom en av Generaldirektionen utfärdad order, som trädde i kraft den 1 juni 1910.

I det föregående har under avdelning II omnämnts, hurusom man för rekryteringen av en del av de befattningar, som motsvara våra befattningar såsom tjänstemän av högre grad, anställer så kallade elever.

*Tjänstemän
vid trafik-
avdelningen.*

Vad angår utbildningen av de elever, som anställas vid trafikavdelningen med tillhörande kontor, är densamma ordnad på följande sätt.

Eleverna, såväl de manliga som de kvinnliga, placeras i och för sin första utbildning på lämpliga mindre stationer samt få omväxlande tjänstgöra vid biljettförsäljning, gods- och resgodsexpedition, telegrafering o. s. v. De manliga eleverna skola tillika övas i yttre tjänst. De skola lära sig att utföra växling, bromsning, koppling av vagnar samt magasinistjänst, lastning och lossning av gods och kreatur m. m. För så vitt icke särskilda omständigheter föranleda därtill, böra eleverna icke under det första halvåret efter antagandet byta station.

Det åligger stationsföreståndaren att sörja för, att eleverna erhålla tillräcklig vägledning under utbildningen. Trafikbestyrarna skola ägna uppmärksamhet åt, att stationerna icke åsidosätta denna skyldighet, samt tillika draga försorg därom, att det lämnas eleverna tillfälle att på andra och så vitt möjligt närliggande stationer erhålla upplysning och vägledning rörande inrättningar och förhållanden, postgöromål därunder inbegripna, som de icke kunna inhämta kännedom om på de stationer, varest de äro stationerade.

Ett år efter antagandet underkastas eleverna, så vitt de i övrigt befinnas vara användbara, en förberedande prövning, som avser att utröna, huruvida de hava kunskap om sådana på en station dagligen och mera allmänt förekommande göromål, som hänföra sig till säkerhetstjänsten — kvinnliga elever prövas dock icke beträffande sådana bestämmelser, som hava avseende å den yttre tjänsten — om de kunna telegrafera samt utföra de allmännast förekommande lokala expeditiöngöromålen.

Prövningen verkställes på order av trafikbestyreren av en trafikinspektör eller fullmäktig samt vederbörande stationsföreståndare eller dennes ställföreträdare.

Allt efter resultatet erhåller eleven betyget »godkänd» eller »icke

godkänd». Underrättelse om utgången av prövningen skall genom direktören för trafikavdelningen insändas till generaldirektören tillika med uttalande av examinerarna rörande elevens användbarhet på det hela taget. Har eleven icke blivit godkänd eller är examinerarnas yttrande icke tillfredsställande, ankommer det på generaldirektören att i varje särskilt fall avgöra, om eleven skall avskedas eller efter en lämplig tids förlopp underkastas ny prövning.

Sedan eleven har bestått den förberedande prövningen, skall det givas honom tillfälle att å större stationer utbildas i mera omfattande expeditjonsarbete samt, då fråga är om manlig elev, tillika att sätta sig in uti ledningen av vagnrangering samt i handhavandet av större växel- och signalsäkerhetsanläggningar.

Härefter får eleven genomgå en kurs, avsedd att förbereda till avläggande av den såsom villkor för utnämning till »medhjälpare» föreskrivna examen. Sedan denna examen avlagts, skola de manliga eleverna under kortare tid utbildas i tåg tjänst.

Förenämnda examen omfattar för manlig elev följande ämnen:

1. *Säkerhetstjänst.*

a) Allmän säkerhetstjänst: Politilagens bestämmelser angående säkerhetstjänsten. Politi-, signal- och tågreglementen och de därtill hörande order och bestämmelser.

b) Säkerhetsanläggningar och säkerhetsapparater m. m. Signal-, central-, block- och alarmapparaters konstruktion och skötsel. Telegrafens väsentliga beståndsdelar. Apparaternas sammansättning och verknings sätt. Avhjälpande av fel och avbrott. Den rullande materielens konstruktion och användning, för så vitt angår säkerhetstjänsten — till den rullande materielen hänföres snöplogar och hjälpvagnar. Tjänstgöringstidtabellens allmänna bestämmelser. Vagnslistor och vagnrapporter. Spåröverbyggnad. Växlar, vändskivor, skjutbord, stallgravar, broklaffar vid färglägen samt vattenkranar. Reglerna för vagnrangering, växling och koppling.

c) Skriftlig uppsats.

2. *Expeditionstjänst.*

a) Expedition av personer, resgods, annat gods, levande djur, åkdon och lik. Expedition av privattelegram. Den rullande materielens konstruktion och användning, för så vitt angår expeditionstjänsten. Lossningskranar, vagnvågar och lastkajer.

b) Skriftlig uppsats.

3. *Organisation och stationstjänst.*

Statsbanornas organisation. Allmän instruktion. Statsbanornas befogenhet med avseende å allmän ordning och säkerhet. Bestämmelser om fri befordran. Andra bestämmelser rörande stationstjänsten. Bokföring och räkenskapsväsende. Stationernas och den rullande materielens uppvärmning, belysning, rengöring och desinfektion. Vagnrapporter. Ömsesidigt begagnande av vagnar. Allmänt förekommande postgöromål och räkenskapsredogörelser å järnvägspoststationer och brevinsamlingsställen.

4. *Järnvägsgeografi och tidtabell.*

Inländska järnvägslinjer. Samtliga vid statsbanorna belägna stationer, hållplatser samt biljettförsäljningsställen och lastplatser. Huvudförbindelserna mellan Danmark och de europeiska huvudstäderna, tågförbindelser och genomgående vagnar och sovvagnar i enlighet med statsbanornas tidtabell.

5. *Järnvägshistoria och järnvägsstatistik samt språk.*

Järnvägshistoria och järnvägsstatistik. Översättning av skrivelser angående järnvägsförhållanden från tyska till danska och omvänt. Allmänt förekommande transportföremåls benämning och allmänna expeditionsuttryck på tyska.

Examen för kvinnliga elever omfattar samma stycken eller ämnen som examen för de manliga eleverna, dock med de ändringar i fordringarna, som äro en nödvändig följd därav, att de kvinnliga medhjälparna och assistenterna icke begagnas till stationsföreståndare eller över huvud taget icke i yttre tjänst.

Examen verkställas av en examenskommission, som består av en ordförande samt nödigt antal examinatore och suppleanter. Ledamöterna i examenskommissionen utses av generaldirektören, som också bestämmer, vilka elever som skola inkallas till examen. Såsom villkor för att vinna tillträde till examen gäller, att från föreståndaren för den förut omnämnda förberedande kursen skall föreligga förklaring därom, att eleven ådagalagt tillfredsställande uppförande, flit och mogenhet under tiden för samma kurs. Därest sådant förklarande från kursföreståndaren icke föreligger, kan eleven dock inkallas till examen längre fram, när hans förman giver honom erforderlig rekommendation och intyg om mogenhet. Den, som icke blivit godkänd i examen, kan, för så vitt han bibehålles i tjänst, efter en lämplig tids förlopp få undergå

ny examen. Ingen tillåtes dock att anmäla sig till examen mer än två gånger.

Beträffande utbildningen av de vid räkenskapsavdelningen med tillhörande tariffkontor anställda eleverna är stadgat, att eleverna skola börja sin tjänstgöring vid »revisionen»,¹ där de skola utbildas i olika grenar av tjänsten. Omkring ett halvt år efter antagandet underkastas eleverna, därest deras förhållande i övrigt varit tillfredsställande, en förberedande prövning, genom vilken skall utrönas, huruvida de överhuvud taget äro användbara för arbetet vid räkenskapsavdelningen.

Prövningen verkställes efter order från direktören för räkenskapsavdelningen av en överrevisor eller dennes ställföreträdare, en kontorschef eller fullmäktig i räkenskapsavdelningen, och gives över prövningen betyget »godkänd eller »icke godkänd». Direktören för räkenskapsavdelningen insänder meddelande till generaldirektören om utgången av prövningen. Har elev blivit underkänd i prövningen ankommer det i varje särskilt fall på generaldirektören att avgöra, om eleven skall avskedas eller om han efter lämplig tids förlopp skall få undergå en ny prövning.

Efter godkänd sådan prövning, som nu nämnts, har eleven att undergå examen inför en särskild examenskommission. Denna examen omfattar följande ämnen:

1. Avlöningsbestämmelser och organisation. (Lagar och reglementen m. m.).
2. Räkenskapsväsendet i vad angår avdelningarnas och sektionernas räkenskaper.
3. Räkenskapsväsendet i vad angår stationernas redovisningar.
4. Persontariffer jämte expeditions- och avräkningsbestämmelser.
5. Inländska gods- och kreaturstariffer tillika med expeditions- och avräkningsbestämmelser.
6. Bestämmelser om fri befordran, expediering och rapportering av privattelegram.
7. Järnvägsgeografi i samma omfattning som trafikavdelningens medhjälpare.
8. Tyska i samma omfattning som trafikavdelningens medhjälpare, dock blott översättning från tyska till danska.

Examenskommissionen består av en överrevisor som ordförande samt nödigt antal examinatore, utsedda bland revisionskontorets överordnade personal, samt censorer, utsedde bland räkenskapsavdelningens

¹ »Revisionen» motsvarar vårt kontrollkontor.

personal — dock icke bland revisionens personal — tillika med nödigt antal suppleanter. Utnämningarna till ledamöter och suppleanter verkställas av generaldirektören, som tillika bestämmer tiden för examens förrättande likasom ock vilka elever som skola inkallas.

*Manliga elever
och assistenter
vid räkenskapsavdelningen.*

Ifråga om manliga elever samt manliga assistenter i räkenskapsavdelningen och generaldirektörens kansli är stadgat, att de skola uppfylla vad som fordras för att kunna utnämnas till medhjälpare vid trafikavdelningen. De måste således hava genomgått samma utbildning som dessa sistnämnda.

*Villkor för
stationsbetjänts
behörighet att
expediera tåg.*

För att portör, som ungefär motsvarar stationskarl vid våra statsbanor, skall kunna få användas att expediera tåg måste han undergå en särskild prövning, som efter order av trafikdirektören verkställas av en trafikinspektör eller fullmäktig samt vederbörande stationsföreståndare eller dennes ställföreträdare. Vid prövningen måste vederbörande visa sig äga:

1. Kunskap i politireglementet, signalreglementet och tågreglementet.
2. Kunskap i bestämmelserna om avsändande och mottagande av tjänstetelegram samt övning i att avgiva och mottaga andra telegrafiska meddelanden.
3. Kunskap i expedieringen av resgods, express-, il- och fraktgods samt frimärkspaket.

Stationsmästare.

Med avseende å förutsättningarna för att kunna anställas såsom stationsmästare, varmed förstås föreståndare för hållplats, gäller, att det fordras:

- a) att vederbörande fyllt 25 år samt har utfört stations- och tåg-tjänst i minst 10 år.
- b) att vederbörande av trafikdirektören har förklarats vara användbar samt med hänsyn till sina personliga egenskaper och sitt uppträdande lämplig för stationsmästarebefattning.
- e) att vederbörande antingen undergått examen för utnämning till manliga medhjälpare vid trafikavdelningen eller ock en särskild prövning (stationsmästarprövning).
- d) att vederbörande efter avlagd examen under minst ett års tid gjort tjänst såsom stationsmästarprövad »portör» eller ock av vederbörande trafikdirektör fått intyg om, att han förvärvat sig praktisk

kännedom om skötseln av en hållplats. Prövningen för utnämning till stationsmästare omfattar följande ämnen:

1. *Säkerhetstjänst.*

a) Allmän säkerhetstjänst: Politilagens bestämmelser rörande säkerhetstjänsten. Politi-, signal- och tågreglementena med därtill hörande order och bestämmelser.

b) Säkerhetsanläggningar och säkerhetsapparater m. m.: signal-, central-, block- och alarmapparaters samt växlars konstruktion och manövrering. Reglerna för tåggrängering. Den rullande materielens konstruktion och användning, för så vitt angår säkerhetstjänsten.

c) Telegrafi: Färdighet i avsändandet och mottagandet av telegram. Apparaternas sammansättning och verkningssätt i huvuddrag.

2. *Expeditionstjänsten.*

Expedition av personer, resgoods, annat gods, levande djur, åkdon och lik i inländsk trafik. Expedition av privattelegram. Den rullande materielens konstruktion och användning för så vitt angår expeditionstjänsten.

3. *Organisation och stationstjänst.*

Statsbanornas organisation i huvuddrag. Allmän instruktion. Statsbanornas befogenhet med avseende å allmän ordning och säkerhet. Bestämmelser om fri befordran. Andra bestämmelser rörande stationstjänsten. Bokföring och räkenskapsväsende. Vagnrapporter och vagnanmälningar. De viktigaste bestämmelserna om ömsesidigt begagnande av vagnar. Uppvärmning, belysning, renhållning och desinfektion — dock icke tåg-belysning eller tåguppvärmning. Allmänt förekommande postgöromål på statsbanornas brevuppsamlingsställen.

4. *Järnvägsgeografi och tidtabell.*

De inländska järnvägslinjerna. Samtliga vid statsbanorna belägna stationer, hållplatser, biljettförsäljningsställen och lastplatser. Kännedom om statsbanornas tidtabell.

5. *Skriftlig uppsats.*

Redogörelse angående en tilldragelse i tjänsten.

För att få undergå prövningen fordras, att vederbörande kan be- tjäna sig av telegrafen med lätthet. Portörer, som förrättat tjänst som tågfunktionärer, hava företrädesvis tillträde till nu ifrågavarande prövning.

Innan prövningen företages, beredes vederbörande tillfälle att en gång få genomgå en kurs. För att kunna inkallas att avlägga prövningen fordras, att föreståndaren för berörda kurs avgiver förklaring om, att vederbörande ådagalagt tillfredsställande uppförande och flit under deltagandet i kursen.

Ansökan om att underkastas prövning insändes i tjänsteväg till direktören för trafikavdelningen och skall vara åtföljd av vederbörande förmäns uttalande om sökandens kvalifikationer.

Prövningen verkställas av den kommission, som är tillsatt för att förrätta den examen, som fordras för utnämning till medhjälpare vid trafikavdelningen.

Tiden för prövningens verkställande fastställs av generaldirektören, som tillika bestämmer, vilka tjänstemän som skola inkallas till prövningen.

*Tåg-
personalen.*

Ifråga om tågpersonalen och dess utbildning gäller följande.

För att kunna antagas till tågbetjänt kräves, att vederbörande

a) är högst 35 år,

b) under minst ett år på tillfredsställande sätt förrättat tjänst såsom portör,

c) av trafikinspektören förklarats vara användbar samt till sina personliga egenskaper och till sitt uppträdande lämplig för tågtjänsten,

d) har bestått en särskild prövning, nämligen prövningen för anställning såsom tågbetjänt.

Denna prövning omfattar följande ämnen:

1. *Säkerhetstjänst.*

a) Allmän säkerhetstjänst: Politilagens bestämmelser rörande säkerhetstjänsten. Politi-, signal- och tågreglementena med de viktigaste därtill hörande order och bestämmelser.

b) Säkerhetsanläggningar och säkerhetsapparater m. m.: Konstruktion och skötsel av blockposter på linjen. Uppsättande och begagnande av tågtelegrafapparater. Färdighet i att avsända och mottaga telegram på dylika apparater. Rullande materielens konstruktion och användning, för så vitt angår säkerhetstjänsten. Användning av tjänstgöringstidtabellerna. Reglerna för rangering och växling. Uppsättande av tåg-rapporter.

2. *Expeditionstjänsten.*

Befordring av personer, resgoods, annat gods, levande djur och

lik. Efterkray. Godshandlingar. Tjänsteförsändelser. Tull- och postgods. Lastning och lossning. Behandling och stuvning av gods och levande djur. Rullande materielens konstruktion och användning, för så vitt angår expeditionstjänsten.

3. *Organisation m. m.*

Statsbanornas organisation i huvuddrag. Statsbanornas befogenhet med avseende å allmän ordning och säkerhet. Allmän instruktion. Särskilda bestämmelser rörande tåg-tjänsten. Rullande materielens uppvärmning, belysning och rengöring.

4. *Järnvägsgeografi och tidtabell.*

Danmarks geografi. De inländska järnvägslinjerna. Samtliga vid statsbanorna belägna stationer, hållplatser, biljettförsäljningsställen och lastplatser. Huvudrouterna mellan Danmark och de europeiska huvudstäderna. Tågförbindelser. Genomgående vagnar och sovvagnar i enlighet med statsbanornas fiktidtabell.

5. *Tyska.*

Förmåga att förstå lättare satser på tyska.

6. *Skriftlig uppsats.*

Uppsättande av rapporter.

För att kunna befordras till tågförare fordras,

Tågförare

a) att vederbörande under minst fem års tid tjänstgjort såsom tågbetjänt på tillfredsställande sätt,

b) att vederbörande av trafikdirektören förklarats vara användbar samt med hänsyn till sina personliga egenskaper och till sitt uppträdande lämplig till tågförare,

c) att vederbörande bestått en särskild prövning, nämligen prövningen för befordran till tågförare.

Denna prövning omfattar samma ämnen som prövningen för anställning såsom tågbetjänt, dock att fordringarna på det hela taget äro skärpta, ity att man fordrar särskilt ingående kännedom om de grenar av säkerhetstjänsten, vilka särskilt beröra tågföraren och dennes skyldigheter under brydsamma förhållanden.

Prövningarna för tågpersonalen verkställas av en examenskommission, bestående av en ordförande samt erforderligt antal examinatorer, censorer och suppleanter, vilka samtliga utnämnas av generaldirektören.

Ansökan om att få undergå prövning för tågpersonalen insändes i tjänsteväg till direktören för trafikavdelningen och skall vara åtföljd av vederbörande förmäns yttranden angående sökandens kvalifikationer. Tiden för prövningens verkställande bestämmes av generaldirektören, som tillika bestämmer vilka tjänstemän som skola inkallas.

Portör.

Beträffande den utbildning, som fordras för att kunna anställas såsom portör, är föreskrivet, att vederbörande skall under minst 2 år hava gjort tjänst såsom stationsarbetare samt hava visat sig vara rask och pålitlig. Vederbörande måste även i övrigt hava förhållit sig väl.

Därjämte fordras, att vederbörande skall hava bestått en prövning, som avser att utröna, huruvida han är i besittning av:

1. Följande allmänna kunskaper och färdigheter, nämligen:
 - a. Färdighet i räkning med de fyra enkla räknesätten.
 - b. Förmåga att efter diktamen skriva någorlunda fritt från stavningsfel.
 - c. Kännedom om Danmarks geografi.
2. Kännedom om den allmänna portörstjänsten, såsom om:
 - a. Säkerhetstjänsten med signalgivning. Konstruktion och manövrering av växlar, signalapparater, vändskivor, skjutbord m. m.
 - b. Vagnmaterielens behandling.
 - c. Expedition av frimärkspaket och resgods, lastning och lossning samt behandling och stuvning av gods och kreatur.
3. Kännedom om gällande allmänna bestämmelser angående statsbanepersonalens förhållande i och utom tjänsten samt gent emot allmänheten.
4. Kännedom om alla inländska järnbanors sträckningar och huvudstationer samt om läget av alla statsbanestationer.

Prövningen verkställs av vederbörande trafikdirektör eller på hans vägnar av en trafikinspektör eller fullmäktig i förening med vederbörande stationsföreståndare eller stationsmästare. När prövningen är verkställd, utfärdas därom ett intyg tillika med ett uttalande angående vederbörandes förhållande i tjänsten.

Lokomotivpersonalen.

Vad angår lokomotivpersonalens utbildning är att anmärka, att det såsom villkor för att kunna antagas till lokomotiveldare fordras, bland annat,

att vederbörande under minst ett år arbetat såsom maskinarbetare i statsbanornas verkstäder eller lokomotivstall och därunder ådagalagt pålitlighet och raskhet samt över huvud taget ett tillfredsställande uppförande; samt

att han i och för sin övning tjänstgjort såsom eldare å lokomotiv samt kan förete intyg från olika lokomotivförare, under vilka han tjänstgjort minst fyra veckor, att han är i stånd att på tillfredsställande sätt utföra allmän lokomotiveldaretjänst.

Förutsättning för att kunna befordras till lokomotivförare är, att vederbörande varit anställd såsom lokomotiveldare i minst två år. Vederbörande måste därjämte hava undergått prövning inför maskindirektören eller en ingenjör samt två av chefen för maskinavdelningen förordnade tjänstemän, som utses bland lokomotivmästare, lokomotivförmän eller lokomotivförare.

Vad angår de här ovan omnämnda kurser, som skola genomgåas av trafikeleverna samt dem, som anmält sig till att undergå stationsmästareprövningen, må meddelas, att för desamma finnes genom järnvägsförvaltningens försorg anordnad en särskild skola.

Trafikskola.

Föreståndare för och lärare vid skolan utses av generaldirektören.

Kursen för trafikeleverna varar omkring sju veckor och kursen för dem, som skola avlägga stationsmästarprövningen omkring fem veckor.

I början av varje kurs verkställes efter skolföreståndarens närmare bestämmande en summarisk prövning, varvid utrönes, huruvida vederbörande hava sådana kunskaper och insikter, att de kunna följa med och tillgodogöra sig undervisningen i skolan.

Skulle denna prövning icke utfalla tillfredsställande, göres framställning hos generaldirektören.

Manliga elever äro pliktiga under tiden för kursen uppehålla sig vid skolan, varest de utan ersättning erhålla bostad och kost. För de på skolan boende eleverna utarbetar skolföreståndaren särskilda ordningsregler, vilka skola finnas anslagna i skolan. I övrigt tillämpas de allmänna tjänstebestämmelserna beträffande förhållandena vid skolan.

Preussen.

Utbildningen av högre (»höhere») tekniska tjänstemän försiggår på följande sätt.

Preussen.

Högre tekniska tjänstemän.

Sedan aspirant avlagt föreskriven teknisk statsexamen har han att anmäla sig hos en järnvägsdirektion och blir så av ministern för allmänna arbeten utnämnd till »Regierungsbauführer». Därefter måste han undergå tre års utbildning samt har så att inför en särskild »överprövningsmyndighet» avlägga »Baumeisterexamen». Denna examen tager nio månader i anspråk. Efter avlagd examen följer två års provtjänstgöring vid en järnvägsdirektion, innan fast anställning kan vinnas.

Beträffande utbildningen av tjänstemännen av mellangrad samt tjänstemännen av lägre grad innehållas bestämmelser därutinnan i en av ministern för allmänna arbeten utfärdad provningsordning (»Prüfungsordnung»), som gäller från och med den 1 maj 1912.

Enligt denna författning gäller med avseende å nu nämnda kategorier befattningshavare, att, innan en person antages till aspirant, det kan — med undantag för vissa fall, där vederbörande genom betyg visat sig innehava viss högre teoretisk underbyggnad — anordnas en »förprovning», med vilken avses att utröna, huruvida sökanden uppfyller de fordringar, som äro uppställda, såsom om vederbörande besitter de färdigheter samt de färdigheter, som äro erforderliga.

*Icke tekniska
tjänstemän av
mellangrad.*

Utbildningen till icke tekniska befattningar av mellangrad försigår något olika för de s. k. »Militäranwärter» och för de s. k. »Zivilsupernumerare» (vad som förstås med dessa benämningar se sid. 37).

»Militäranwärter» hava att undergå förprovning. Denna är skriftlig och omfattar följande ämnen, geografi, matematik (vanliga bråk, decimalbråk, proportionsräkning och ränteberäkning), tyska språket (uppsatsskrivning till utrönande av vederbörandes kunskap i grammatik och rättstavning). Uppgifterna till denna skriftliga provning utdelas av en utav järnvägsdirektionerna. Utförandet av de skriftliga arbetena sker under kontroll på något till järnvägen hörande tjänsteställe. Efter avlagd godkänd förprovning benämns vederbörande »aspirant» samt inkallas för att genomgå viss tids utbildningstjänstgöring. Utbildningstiden tjänar också såsom en provningstid, under vilken må kunna bedömas, huruvida vederbörande är lämplig för tjänsten. Aspiranten utbildas i stations-telegraf- och expeditionstjänst. Efter tre månader kan företagas en s. k. icke formlig provning, (»formlose Prüfung»), och i händelse av gott resultat av densamma kan vederbörande betros med att på eget ansvar förrätta yttre tjänst.

Efter ett års tjänstgöring såsom aspirant har vederbörande att avlägga den s. k. assistentprovningen. Angående de ämnen eller stycken, denna provning skall omfatta, innehåller provningsordningen detaljerade uppgifter. Aspirant, som bestått assistentprovningen, utnämnes till vikarierande assistent (»kommissarischer Eisenbahnassistent»). Såsom sådan placeras han på ett tjänsteställe till att förrätta självständig tjänst.

I viss ordningsföljd sker herefter utnämning till befattning såsom ordinarie assistent.

Två tredjedelar av alla sådana befattningar äro förbehållna för »Militäranwärter».

Två år efter avlagd assistentprövning — senast inom tre år — må vederbörande, vanligen efter ett års utbildning därtill, anmäla sig till avläggande av fackprövningen av 1:sta klass.

Den, som icke består denna prövning, vilken kan få upprepas en gång, bliver assistent. De, som godkännas, äro därmed behöriga att komma i fråga till befattning såsom olika slags föreståndare (Bahnhofsvorsteher, Gütervorsteher, Kassenvorsteher). Hälften av alla ordinarie föreståndarebefattningar äro förbehållna åt »Militäranwärter».

Föreståndarna befordras sedermera med hänsyn till ådagalagd praktisk duglighet till »Överföreståndare».

I stället för den befordringsväg, för vilken nu redogjorts och som avser befattningar i yttre tjänst, kunna personer, som utnämnts till assistenter, användas i byråttjänst, nämligen i byråttjänst av 2:dra klass.¹ Efter avlagd fackprövning av 1:sta klass kunna assistenterna befordras till befattningar i byråttjänst av 1:sta klass, d. v. s. befattningar såsom sekreterare och översekreterare.

Det förekommer också, att föreståndare och överföreståndare överflyttas till användning i byråttjänst och då till byråttjänst av 1:sta klass.

Vid överflyttning till byråttjänst erhåller en föreståndare benämningen vikarierande sekreterare (»kommissarischer Eisenbahnsekretär»).

Utbildningen av de så kallade »Zivilsupernumerare» tillgår så, att den, som antagits till »Zivilsupernumerare», inkallas att undergå en tre års utbildning enligt följande plan:

3	»	stationstjänst
5	»	vid godskassa eller å godsexpedition
10	»	i yttre och inre driftstjänst
1	»	i banmästare- och driftsverkmästaretjänst
17	»	i byråttjänst, därav 3 månader vid en driftssektion
		3 » vid en »Verkehrs»sektion och
		11 » vid en järnvägsdirektion.

I händelse av gott uppförande samt väl vitsordad tjänstgöring kan »Zivilsupernumeraren» erhålla en årlig avlöning av, under andra året, 360 Mark samt, under tredje året, 720 Mark.

Sedan utbildningen i yttre driftstjänst ägt rum, skall till uttrönande av »Zivilsupernumerarens» förmåga att tjänstgöra såsom assistent anställas en icke formell, muntlig och praktisk prövning. Godkännas vederbörande i denna prövning, vinnes kompetens till befattning såsom assistent.

¹ Byråttjänsten indelas allt efter den enklare eller den mera krävande arten av förekommande göromål i byråttjänst av 2:dra klass och byråttjänst av 1:sta klass.

Omedelbart efter avslutad treårig utbildning har vederbörande att vid järnvägsdirektionen avlägga fackprovningen av 1:sta klass.

Den, som godkännes i sagda provning, utnämnes till »Praktikant».

Efter sex års tjänstetid såsom »Praktikant» i yttre tjänst följer utnämning till föreståndare (»Vorsteher»).

»Praktikant» kan i händelse av särskild lämplighet omedelbart få fortsätta i byråtjänst samt utnämnes i så fall efter sex års tjänst såsom »Praktikant» till sekreterare.

Om gången av »Dienstanfängers» utbildning är redan i det föregående (se sid. 211) talat.

*Tekniska
tjänstemän av
mellangrad.*

Ifråga om de tekniska tjänstemännen av mellangrad har man att skilja på

- a) teknisk byråpersonal och
- b) teknisk driftspersonal.

Aspirant till befattning i byråtjänst av 2:dra klass — befattningen såsom teknisk byråassistent — har att fullgöra viss tids utbildningstjänstgöring, nämligen 12 månader såsom ritare, 6 månader i maskin- eller verkstadstjänst, 3 månader på en räkenskapsbyrå samt 3 månader såsom räknebiträde å teknisk byrå. Härjämte har han att avlägga en särskild fackprovning, den i provningsordningen omhandlade provningen till teknisk byråassistent.

För aspiranterna till befattningarna i teknisk byråtjänst av 1:sta klass — hit höra befattningarna såsom tekniska sekreterare, driftsingenjörer och järnvägsingenjörer — är föreskriven en tre års utbildningstjänstgöring vid järnvägarna. Efter fullgjord sådan tjänstgöring hava aspiranterna att avlägga en särskild järnvägsfacklig provning, provningen till teknisk järnvägssekreterare.

För vinnande av behörighet till driftsingenjör måste en teknisk järnvägssekreterare fullgöra särskild förberedelsestjänstgöring om 15 månader samt därefter avlägga en särskild provning till driftsingenjör. Det är vederbörande överordnade myndighet, som bestämmer, huruvida en sekreterare skall beordras till förberedelsestjänstgöring samt kallas till avläggande av sådan provning, som nyss nämnts.

Personer, vilka bestått provningen till driftsingenjör, vinna behörighet till befordran såsom järnvägsingenjör genom att inför en av ministern för allmänna arbeten förordnad provningsnämnd undergå en särskild tilläggsprovning. Ansökan om att få undergå dylik tilläggsprovning skall göras före fyllda 40 års ålder.

Den tekniska driftspersonalen av mellangrad utgöres av banmästare,

överbanmästare, verkmästare och verkstadsföreståndare. Angående befattningarna såsom banmästare och verkmästare må anmärkas, att de äro begynnelsebefattningar d. v. s. befattningar, till vilka en sökande kan antagas utan att förut hava innehaft ordinarie anställning vid järnvägen.

Förutsättning för att kunna antagas såsom aspirant till banmästare eller verkmästare är, att vederbörande lärt ett yrke, för banmästare murare-, timmermans-, klensmeds- eller mekanikeryrket, för verkmästare, exempelvis en verkmästare i drifttjänst, smeds- eller kopparslagaryrket.

Efter antagandet till aspirant måste vederbörande fullgöra viss tids förberedande tjänstgöring, omfattande för banmästare en tid av 2 1/2 år och för verkmästare i drifttjänst 3 3/4 år. Sedan den förberedande tjänstgöringen avslutats, har vederbörande att avlägga föreskriven fackprövning.

Från befattningarna såsom banmästare eller verkmästare sker befordran till överbanmästare, resp. verkstadsföreståndare utan avläggande av någon ytterligare prövning.

Även med avseende å andra än de här ovan behandlade befattningarna, vare sig sådana av mellangrad eller sådana av lägre grad, gäller, att vederbörande aspirant, av vilken i vissa fall fordras, att han skall hava praktiserat i visst, hans blivande verksamhet närstående yrke, har att fullgöra viss tids utbildningstjänstgöring samt därefter avlägga särskild för vederbörande befattning stadgad prövning. Angående tiden och beskaffenheten av utbildningstjänstgöringen samt angående de ämnen eller stycken, som prövningen skall omfatta, äro utförliga bestämmelser meddelade i prövningsordningen.

Andratjänstemän än de förut nämnda.

I fråga om utbildningstjänstgöringen är stadgat, att vederbörande aspirant skall efter anvisningar av »amts»- (sektions-) föreståndaren eller av järnvägsdirektionen genom en förman sättas in uti tjänsten.

Rörande tjänstgöringen ifråga skall det upprättas en särskild handling, i vilken antecknas de tjänsteanvisningar och de särskilda föreskrifter, som meddelats. Aspiranten har att lämna erkännande av, att han tagit del av denna handling.

Prövningarna äro dels skriftliga och dels muntliga. I allmänhet fordras av kandidaterna, att de skola väl känna viktigare föreskrifter samt företrädesvis sådana, som äga tillämpning på den praktiska delen av tjänsten. Beträffande övriga bestämmelser skola kandidaterna vara förtrogna med det väsentliga av deras innehåll samt särskilt visa sig

äga riktig uppfattning av dem ävensom förmåga att med dem lätt finna sig tillrätta.

Prövningarna verkställas av en utav järnvägsfunktionärer bestående provningsnämnd, vilken är olika sammansatt allt efter den befattning, för vilken prövningen skall avläggas. Exempelvis skall för prövningen till banvakt, banvaktsförman eller spårväxlare provningsnämnden bestå av föreståndaren för driftsektionen samt en banmästare, för prövningen till lokomotivförare av en högre maskinteknisk tjänsteman samt en driftsteknisk tjänsteman av högre grad eller av mellangrad.

Sachsen.

Sachsen.

Såsom framgår av framställningen under avdelning II här ovan (sid. 38) sker utbildningen av de juridiska tjänstemännen av högre grad därigenom, att de, efter avlagd examen inför juridiska provningskommissionen vid universitetet i Leipzig, få fullgöra fyra års förberedande tjänstgöring vid olika domstolar samt å advokatkontor eller hos någon förvaltningsmyndighet. Närmare bestämmelser angående denna förberedande tjänstgöring äro meddelade i två av justitieministeriet den 1 och den 2 februari 1904 utfärdade samt den 1 och 3 juli 1911 delvis ändrade förordningar.

Beträffande de tekniska tjänstemännen av högre grad gäller, såsom i det föregående (sid. 39) angivits, att de, efter att hava avlagt examen vid tekniska högskolan i Dresden, skola genomgå viss tids praktisk utbildning, vilken skall omfatta minst tre år för de bantekniska och minst två år för de maskintekniska tjänstemännen. Huru denna utbildning skall ordnas med hänsyn till olika grenar av den tekniska tjänsten, därom finnas detaljerade bestämmelser meddelade i särskilda av finansministeriet den 25 februari 1904 utfärdade föreskrifter angående utbildning och prövning för högre teknisk statstjänst.

Det har meddelats, att det icke förekommer några genom järnvägsförvaltningens försorg anordnade undervisningskurser för järnvägspersonalen. För tjänstemännen av mellangrad är man emellertid betänkt på att inrätta sådana kurser. Av vissa föreningar eller sammanslutningar av personalen finnas vidtagna eller träffade åtskilliga åtgärder eller anstalter i utbildningshänseende, såsom föreläsningssaftnar, övnings- och provningskurser, anskaffande av litteratur o. s. v. Dessa åtgärder och anstalter söker järnvägsförvaltningen på allt sätt främja. I övrigt är personalen, då den skall förbereda sig till avläggande av de för de olika

befattningarna stadgade fackprövningarna hänvisad till att studera gällande tjänsteföreskrifter ävensom särskilda av järnvägsförvaltningen utgivna läroböcker.

Bayern.

Aspiranter till sådana befattningar i den »högre»¹ tjänsten, för vilka fordras juridisk eller teknisk examen, hava att fullgöra viss tids — 14 månaders — förberedande tjänstgöring antingen såsom rättspraktikanter eller, såvitt angår aspiranterna med teknisk examen, såsom »regeringsbyggmästare». Därefter sättas vederbörande att under några år tjänstgöra såsom »hjälparbetare» i förvaltningstjänst; och få vederbörande därunder fungera såsom ställföreträdare för en föredragande (»Referendare») hos en järnvägsdirektion och för en inspektionsföreståndare. De aspiranter, som avlagt juridisk examen, eller som äro avsedda för den rena driftstjänsten, beordras härjämte att under ett år tjänstgöra såsom föreståndare för en medelstor station.

Bayern.
Högre tjänstemän.

Vidare sättas vederbörande att under viss tid såsom direktionsråd förestå en driftsinspektion, en byggnadsinspektion eller en verkstadsinspektion.

Slutligen få vederbörande tjänstgöra såsom »referenter» vid en direktion samt såsom biträdande referenter i ministeriet, varjämte de sättas att såsom regeringsråd förestå en inspektion.

Vad angår sådana personer, som avse att vinna anställning i drift- och förvaltningstjänsten av »mellangrad», placeras de bland reservpersonalen för stationstjänst samt få, innan de kunna antagas till ordinarie, tjänstgöra i omkring tre år såsom »Diätare» samt likaledes under omkring tre år såsom »Aspiranten». Under denna tid erhålla de grundlig utbildning i alla grenar av den yttre tjänsten.

Mellangradens tjänstemän.

Utbildningen av aspiranter till befattningar inom den byggnadstekniska tjänsten av »mellangrad» drager en tid av tre år och sker därigenom, att aspiranterna sättas att delta i arbetet vid en järnvägsdirektion och vid en byggnadsinspektion samt därefter användas att fungera såsom arbetsförmän vid banunderhållet samt att självständigt förestå en banmästaravdelning.

Aspiranterna till befattningarna i den maskintekniska tjänsten av mellangrad hava att genomgå en treårig utbildning. Denna sker där-

¹ Vilka befattningarna i den »högre» tjänsten äro, finnes angivet i det föregående sid. 40 och 41.

igenom, att de få tjänstgöra dels vid en huvudverkstad, varest de få sätta sig in i de göromål, som avse uppsikten över en verkstad, i räkenskapsväsendet, samt i magasinistjänsten, dels vid en driftsverkstad, där de få utbilda sig i lokomotiveldare- och lokomotivförare-tjänsten likasom ock i driftstjänsten, dels vid ett elektricitetsverk, där de få lära sig att sköta elektriska anläggningar, dels vid en verkstad för säkerhetsanläggningar, varest de få inhämta insikt i en ställverks- och telegrafmekanikers göromål och dels vid en järnvägsdirektion, där de få sätta sig in i arbetet å en teknisk byrå.

Lägre tjänstemän.

Vad angår aspiranterna till befattningarna i den »lägre» tjänsten erhålla de sin utbildning genom att under fastställd tid fullgöra viss, för vederbörande befattning föreskriven förberedande tjänstgöring.

Angående utbildningen av den i yttre tjänst använda personalen finnes närmare föreskrifter meddelade i ett av statsministeriet den 16 november 1909 utfärdat cirkulär.

I detta cirkulär utsäges, att det tillkommer vederbörande förman att bereda underlydande personal erforderlig undervisning. Därest förman icke är i tillfälle att själv meddela undervisning, skall uppdrag härutinnan anförtros åt vissa bestämda tjänstemän. Detta må förekomma särskilt å tjänsteställen med stor personalstyrka.

Personalen å mindre stationer kan, oavsett den undervisning, som vederbörande förman har att meddela, stundom kallas samman till vissa större stationer för att där erhålla undervisning. Även kan det ordnas så, att personalen å mindre stationer genom inspektionsföreståndaren eller hans närmaste biträden erhåller undervisning å vissa bestämda tider.

Befattningshavare, som fått sig viss personal tilldelad i och för dess utbildning, åligger att ägna särskild omsorg åt denna personals undervisning. Ifrågavarande personal skall icke uteslutande användas till underordnade bestyr, utan den bör — om än under tillsyn — sättas att praktiskt deltaga i alla de föremål, som förekomma i den tjänstegren, i vilken vederbörande skall utbildas.

Banbevaknings- och banunderhållspersonalen skall i första hand erhålla undervisning av banmästarne vid deras inspektionsfärder.

Undervisningen skall i allmänhet avse förhållanden, i vilka vederbörande enligt prövningsordningar måste äga kunskap. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt nytillkomna eller ändrade tjänsteföreskrifter och inrättningar för driften. Då tjänsten är av teknisk natur, böra ifrågakommande tekniska anordningar bliva föremål för behandling vid undervisningen, därvid undervisningen, om så befinnes nödigt, lämpligen bör förläggas till platsen för vederbörande anordning. Vid undervisning

av den i driftstjänsten använda personalen böra i första rummet behandlas sådana bestämmelser, som äro utfärdade till tryggande av trafik-säkerheten.

Undervisningen bör läggas så, att personalens intresse väckes och underhålles. Ren uppläsning av ifrågakommande bestämmelser bör inskränkas till det minsta möjliga. I stället böra föreskrifter och anordningar föredragsvis genomgås och behandlas samt i avseende å deras betydelse och användning förklaras med utgångspunkt från tilldragelser, som inträffat i tjänsten. Särskilt upplysande torde därvid vara att redogöra för järnvägsolyckor samt tillbud till sådana.

För att göra undervisningen levande bör uppmärksamhet ägnas åt att skaffa lämplig undervisningsmateriel samt förse undervisnings-lokalen med kartor, bilder, modeller o. s. v.

Inspektionsföreståndarne hava att särskilt vid förekommande visitationer konstatera, huruvida alla, som deltaga i den yttre tjänsten, erhålla vederbörlig undervisning. De böra även eljest begagna varje tillfälle att personligen förvissa sig om, att personalen behärskar sina tjänsteforeskrifter.

Med hänsyn därtill att för personalen å de smärre stationerna är mindre tillfälle till utbildning genom regelbundna undervisningskurser, gemensamma diskussioner och dylikt än för personalen å de större stationerna har statsministeriet genom cirkulärskrivelse den 13 maj 1911 bestämt, att vid direktionerna skola anställas vissa befattningshavare med uppdrag att i stor omfattning ägna sig åt att meddela undervisning åt den personal, som nyss nämnts. För varje dylik undervisningsledare bestämmes ett visst område, inom vilket han har att resa omkring samt meddela undervisning. Det utsäges i cirkulärskrivelsen i fråga, att genom anordningen med anställande av särskilda undervisningsledare inspektionspersonalen samt stationsföreståndarna icke äro frikallade från sin skyldighet att alltjämt sörja för underlydande personals undervisning.

Österrike.

Vad angår dem, som antagits såsom aspiranter till befattningarna såsom »Beamte» vid den mellersta drifts- och förvaltningstjänsten, hava de att fullgöra en minst treårig provtjänstgöring samt placeras i och för utbildning å en för ändamålet lämplig station. Österrike.
*Tjänstemän
av högre grad.*

Det är föreskrivet, att det åligger överordnad, som fått sig aspiranter tilldelade för deras utbildning, att förse dem med vederbörliga

instruktioner och föreskrifter samt att ingående undervisa dem om innehållet i desamma. Tid efter annan skall den överordnade övertyga sig om aspirantens framsteg beträffande kännedom om och riktig förståelse av dessa instruktioner och föreskrifter.

Så snart aspiranterna förvärvat sig erforderliga insikter, skola de sättas till praktisk tjänstgöring, och bör därvid beredas dem tillfälle att under tillsyn av erfaren tjänsteman förvärva sig förmåga att självständigt bestrida tjänst.

Till att börja med utbildas aspiranterna uteslutande i telegraf-tjänst, och hava de att senast inom tre månader avlägga den så kallade telegrafprövningen.

Efter avlagd dylik prövning hava aspiranterna att fullgöra en speciell fackutbildningstjänstgöring samt under loppet av densamma avlägga två fackprövningar.

Oavsett deras föregående teoretiska underbyggnad och deras blivande tjänstgöring, hava samtliga aspiranter att å den station, där de för sin utbildning placerats, under en tid av minst fyra, högst sex månader sätta sig in uti samt lära sig trafiktjänsten (»den executiven Verkehrsdienst»). Efter utgången av nyssnämnda lärotid hava aspiranterna att avlägga föreskriven trafikprövning (»Verkehrsprüfung»).

Sedan aspiranterna bestått sistnämnda prövning, skola de för sin vidare praktiska utbildning under ytterligare minst tre och högst nio månader användas inom den tjänstegren, i vilka de äro avsedda att anställas. Därefter hava aspiranterna, för att kunna utnämnas till »Beamten», att avlägga en särskild fackprövning, vilken omfattar de för järnvägstjänsten i allmänhet samt för vederbörande tjänstegren särskilt gällande instruktioner och föreskrifter, vilka icke ingått i de föregående prövningarna.

Ifrågavarande prövning är olika för de särskilda tjänstegrenarna sålunda, att aspiranterna till anställning i de skilda tjänstegrenarna hava att avlägga nedannämnda prövningar:

- a) aspiranterna till allmän förvaltningstjänst, *administrativ fackprövning*,
- b) aspiranterna till anställning i den gren av tjänsten, som avser byggnad och banunderhåll, *byggnadsteknisk fackprövning*,
- c) aspiranterna till anställning i den gren av tjänsten, som rör den rullande materielens vård och underhåll samt verkstädernas skötsel och förvaltning, *maskinteknisk fackprövning*,
- d) aspiranterna till anställning i driftstjänsten, i den kommersiella

tjänsten samt i den tjänstegren, som omfattar uppbördskontrollen, *kommersiell fackprovning* samt

e) aspiranterna till anställning i räkenskaps- och förrådstjänsten, *fackprovning i räkenskapsföreskrifterna*.

Trafikprovningen (die Verkehrsprüfung) samt de olika fackprovningarna äro dels skriftliga dels muntliga.

I en särskild angående nu ifrågavarande aspiranterns utbildning den 11 juni 1909 utfärdad författning finnas detaljerade bestämmelser angående de ämnen, som skola ingå i de olika provningarna.

Till ledning och lättnad för aspiranterna har genom järnvägsförvaltningens försorg utarbetats en förteckning, angivande fordringarna i de olika provningarna, ävensom de instruktioner och författningar eller delar därav, som skola inläras, samt de läroböcker, som skola läsas.

I ovannämnda författning är uttalat, att aspiranterna i allmänhet hava att genom självstudier förskaffa sig den erforderliga teoretiska utbildningen i de särskilda ämnen, som ingå i respektive provningar, samt att göra sig förtrogen med vederbörande tjänsteföreskrifter.

Författningen innehåller härjämte den förklaringen, att frågan huruvida och i vilken utsträckning särskilda lärokurser må inrättas i ändamål att meddela personalen systematisk utbildning för vissa provningar eller i vissa ämnen, likasom ock frågan, vilka särskilda läroböcker som må utgivras, komma att ordnas genom särskilda bestämmelser.

Enligt vad kommissionen fått sig meddelat hava också inom ett par järnvägsdirektioner inrättats särskilda järnvägskurser eller järnvägsskolor med ändamål att till viss utsträckning bibringa aspiranterna de teoretiska kunskaper, som för avläggande av resp. provningar äro erforderliga.

För verkställande av de föreskrivna provningarna finnes vid varje järnvägsdirektion tillsatta särskilda provningskommissioner, vilka bestå av en högre järnvägstjänsteman såsom ordförande samt två eller tre medlemmar såsom examinatorer.

Vid provning kan järnvägsministeriet låta sig representeras av någon av sina tjänstemän, vilken har rätt att framställa frågor till aspiranterna.

Har aspirant blivit underkänd vid en provning, äger han i regel att endast en gång undergå förnyad provning. Blott undantagsvis och till följd av särskilt vägande skäl kan en ytterligare upprepad provning medgivras. Provningarna äro offentliga så tillvida, att statsbanornas funktionärer äga att övervara dem.

I fråga om ovan omhandlade prövningar må nämnas, att de föregås av en förprovning, som verkställes av den tjänsteman, under vilken aspirant placerats för sin utbildning. Det är nämligen föreskrivet, att vederbörande överordnade tjänsteman skall genom en grundlig muntlig förprovning övertyga sig därom, att aspiranten besitter de teoretiska och praktiska insikter, som för vederbörande prövning må vara erforderlig. Över förprovningen skall uppsättas betyg, innehållande vitsord för varje ämne, vari prövning skett. Betyget skall insändas till järnvägsdirektionen, vilken ombestyr aspirantens inkallelse till undergående av den egentliga prövningen.

Under den första lärotiden åtnjuta aspiranterna icke någon avlöning. Sedan de avlagt telegrafprövningen, erhålla de ett underhållsbidrag, som höjes efter avläggandet av trafikprövningen.

I samband med bestämmelserna angående prövningarna för vinnande av behörighet att antagas till befattning såsom »Beamte», d. v. s. tjänsteman av högre grad, har man meddelat föreskrift därom, att det åligger de i den egentliga driftstjänsten använda tjänstemännen av högre grad att oavbrutet vidmakthålla sina kunskaper i gällande föreskrifter samt underrätta sig om alla nyutkommande, vederbörande tjänstegren berörande författningar. I överensstämmelse härmed hava föreståndarne för vederbörande tjänsteställen att, när dylika författningar utkomma, sätta sig in i desamma samt tillse, att underlydande tjänstemän göra sig förtrogna med dem.

Genom tillfälliga prövningar, som äro avsedda att företagas av vederbörande direktör, av dennes ställföreträdare eller av vederbörande direktions kontrollorgan, övas kontroll därå, att de i driftstjänsten använda tjänstemännen av högre grad äro förtrogna med alla instruktioner och föreskrifter, som de hava att tillämpa och iakttaga, samt att de hava uppfattat och hålla i minnet alla nyutkomna författningar.

Resultaten av nu nämnda prövningar antecknas i en för varje tjänsteman upplagd prövningsbok.

För den händelse dylik prövning skulle utfalla otillfredsställande, har vederbörande, allt efter vikten och ansvarsfullheten av den tjänst, han bestrider, att undergå en efterprovning eller ock kan han förflyttas från sin tjänst.

*Tjänstemän
av lägre grad
samt betjante.*

Beträffande utbildningen av tjänstemännen av lägre grad samt betjante (Unterbeamte och Diener) gäller följande.

Sökande, vilka antagits såsom aspiranter till sådana befattningar såsom tjänstemän av lägre grad och betjante, vilka äro begynnelsebe-

fattningar, d. v. s. befattningar, vilka besättas med personer, som icke förut innehava ordinarie anställning vid järnvägen, hava att mot dag-avlönning fullgöra viss tids förberedande tjänstgöring, i ändamål att de må förvärva praktisk utbildning för den befattning, till vilken de avse att komma ifråga. Tidslängden för denna förberedande tjänstgöring finnes särskilt bestämd och är olika för olika befattningar. Under loppet av den bestämda utbildningstiden eller med utgången av densamma hava vederbörande att avlägga föreskriven tjänstprövning.

I likhet med vad som finnes föreskrivet beträffande sådana överordnade, som fått sig aspiranter till tjänstemannabefattning av högre grad tilldelade i och för deras utbildning, är genom en med giltighet från och med den 1 juni 1909 utfärdad, för den lägre järnvägstjänsten gällande prövningsföreskrifning stadgat, att det åligger föreståndare å vederbörande tjänsteställe att draga försorg därom, att den till användning i den egentliga driftstjänsten (im exekutiven Betriebsdienst) avsedda personalen blir försedd med vederbörliga instruktioner och föreskrifter samt ingående undervisad beträffande det väsentliga innehållet i desamma.

Det är likaledes anbefallt, att föreståndaren skall tid efter annan övertyga sig om personalens framsteg i fråga om kunskap i samt riktig uppfattning av förenämnda föreskrifter.

Så snart de under utbildning varande kandidaterna förvärvat sig tillräcklig kunskap i vederbörande föreskrifter och bestämmelser, skola de, såsom ju också är föreskrivet beträffande aspiranterna till tjänstemannabefattning av högre grad, sättas att delta i den praktiska tjänsten, och bör tillfälle lämnas dem att under ständig tillsyn av erfarna funktionärer förvärva sig förmåga att självständigt utföra förekommande tjänstegöromål. Sedan utbildningen eller undervisningen, vilken lämpas därefter, huruvida vederbörande är avsedd att användas i telegraf-, stations- och tåg-tjänst, i verkstads- och stalltjänst eller i banunderhållstjänst, är fullbordad, har vederbörande föreståndare att genom ingående muntlig prövning, formlös användbarhetsprövning, (formlose Verwendungsprüfung) utröna, huruvida vederbörande kandidat är skickad att utföra de tjänstegöromål, som äro avsedda att överlämnas åt honom.

För att tjäna till bevis om nämnda prövning skall det uppläggas och vid vederbörande tjänsteställe förvaras en särskild förteckning, i vilken angivas de ämnen, vari prövning verkställts, ävensom resultatet av prövningen. För den händelse såväl användbarhetsprövningen som den praktiska utbildningen lett till gott resultat, har föreståndaren att skriftligen bemyndiga vederbörande kandidat till självständigt utövande

av den tjänst, för vilken han utbildats. För att självständigt få tjänstgöra i trafiktjänst erfordras dock bemyndigande av järnvägsdirektionen, och sådant bemyndigande meddelas först efter avlagd formlig tjänsteprövning.

Reservtjänstemän av lägre grad (Aushilfsunterbeamte) samt reservbetjante (Aushilfsdiener) hava, innan de kunna vinna fast anställning, att efter utgången av viss utbildningstid undergå en formlig tjänsteprövning (förmlichen Dienstprüfung). Särskild formlig tjänsteprövning är också föreskriven för sådana redan anställda funktionärer, vilka önska vinna befordran eller förflyttning till annan befattning.

Angående den formliga tjänsteprövningen, som är olika för de olika befattningarna, äro detaljerade föreskrifter meddelade under formen av ett schema, i vilket beträffande den för varje angiven befattning bestämda prövningen lämnas detaljerad uppgift om:

a) den fackkunskap, som vederbörande måste visa sig innehava;
b) beskaffenheten av den utbildning vid järnvägen, som fordras av vederbörande, sättet för denna utbildnings förvärvande samt den tid, varunder utbildningen ifråga skall hava pågått;

c) de ämnen eller de förhållanden, som prövningen skall omfatta.

Tjänsteprövningen är dels skriftlig dels muntlig.

Den skriftliga prövningen skall, såvida icke för särskilda fall större fordringar äro föreskrivna, huvudsakligen avse att utröna, huruvida vederbörande äger förmåga att i förståelig och kortfattad form uppsätta en skriftlig rapport om en i tjänsten inträffad händelse ävensom att riktigt utföra sådana skriftliga arbeten, som regelmässigt förekomma inom den gren av tjänsten, varom fråga är. I samband med den skriftliga prövningen skall konstateras, huruvida vederbörande fyller den fordran på språkkunskap, som enligt vad i det föregående omnämnts (se sid. 42) är uppställd beträffande befattningshavarna vid de österrikiska statsbanorna.

Vid den muntliga prövningen lägger man företrädesvis vikt vid att tillse, att kandidaten fullständigt behärskar alla de viktigare föreskrifter, som huvudsakligen komma till användning i hans tjänst, samt att han äger förmåga att lätt finna sig tillrätta i desamma.

Förutom den skriftliga och den muntliga prövningen kan understundom förekomma prövning med avseende å det praktiska utövandet av tjänsten.

Prövningarna verkställas av prövningskommissioner, som äro olika sammansatta allt efter de olika slagen av prövningar. Medlemmarna i prövningskommissionerna utses — med vissa undantag — av järnvägsdirektionen.

Inkallelsen till avläggande av sådana tjänstprövningar, vilkas avläggande utgör villkor för att kunna antagas till en begynnelsebefattning, sker i tjänsteväg genom järnvägsdirektionerna. Det åligger därför vederbörande förmän att, sedan den för en kandidat stadgade utbildningstiden gått till ända, till järnvägsdirektionen anmäla, huruvida kandidaten är tillräckligt förberedd.

Tillträde till övriga tjänstprövningar äger rum efter anmälan av vederbörande funktionär efter förloppet av den för varje fall föreskrivna utbildningstiden.

Därest vid anställd prövning en kandidat blir underkänd i något eller några ämnen, måste han efter förloppet av en utav prövningskommissionen bestämd tidsfrist undergå förnyad prövning. Tillfälle att, i händelse även den förnyade prövningen misslyckas, ännu en gång få undergå prövning medgives endast undantagsvis.

I ändamål att den i den egentliga driftstjänsten använda lägre tjänstemannapersonalen samt betjänings- och arbetarpersonalen alltjämt må bibehålla kunskap om gällande föreskrifter samt erhålla upplysning angående alla nyutkommande författningar, som hava avseende å vederbörandes tjänst, har man meddelat föreskrift om periodisk undervisning för sagda personal. I första hand åligger det vederbörande förmän att, då dylika författningar utkomma, undervisa den honom underställda personalen om deras innebörd ävensom att överhuvudtaget begagna varje tillfälle att undervisande inverka på personalen. På stationer och vid lokomotivstall med ringa personaluppsättning skall dylik undervisning äga rum så ofta som möjligt och i varje fall minst en gång i månaden. Vad banpersonalen angår sker undervisningen genom vederbörande föreståndare eller genom å bansektionen anställda tjänstemän av högre grad i samband med de periodiska resorna över sektionen.

På sådana ställen, där ett större antal tågpersonal är placerad, förordnas en särskild tjänsteman av högre grad att meddela sagda personal undervisning. Denne tjänsteman åligger att samla personalen i en för ändamålet bestämd lokal samt därstädes hålla föredrag i lättfattlig form över vederbörliga tjänsteföreskrifter, författningar och förordningar. Föredragen skola i avseende å tiden förläggas så, att varje funktionär så ofta som möjligt, men minst en gång i månaden kan bevista desamma.

Vid undervisningen böra i första hand föreskrifterna och förordningarna angående signal- och säkerhetsväsendet förklaras och genom praktiska exempel förtydligas. Det är uttalat, att undervisningen lämp-

*Periodisk
undervisning
för redan
anställd
personal.*

ligen kan ansluta sig till inträffade oregelbässigheter, olycksfall, trafikrubbingar o. s. v.

Över den periodiska undervisningen föres bok, enligt fastställt formulär, i vilken antecknas det ämne, som behandlats, vem som meddelat undervisningen, vilka som deltagit såsom åhörare, ävensom de dagar, då undervisningen ägt rum.

Till utrönande av, att den lägre personalen besitter erforderlig kännedom och insikt i vederbörliga författningar och bestämmelser, för rättas periodiska prövningar för tågpersonalen samt den i driftstjänsten använda personalen minst två gånger om året samt för den övriga personalen minst en gång om året.

Schweiz.

Schweiz.

Av framställningen under avdelning II härövan (se sid. 44) framgår, att det med avseende å ett stort antal befattningar — befattningarna i själva driftstjänsten — förhåller sig så, att innehavarna av desamma måste hava avlagt en med hänsyn till beskaffenheten av vederbörande befattning bestämd fackprövning. Vilka ämnen eller förhållanden som de olika prövningarna skola omfatta finnes angivet i ett vid förut omnämnda reglemente av den 4 augusti 1910 fogat program för prövningarna. Reglementet anger också av vilka funktionärer resp. prövningar skola verkställas.

I fråga om det sätt, varpå personalens utbildning eller undervisning må äga rum, innehåller ovannämnda reglemente den föreskriften, att den vid själva driften sysselsatta personalen skall genom undervisning av sina överordnade hållas i nivå med sina tjänsteåligganden; och bör personalen i fråga förty särskilt instrueras angående alla nya bestämmelser och anordningar. I reglementet utsäges också, att det åligger varje i drifttjänsten använd funktionär att genom fortgående inlärande av reglementen, instruktioner och andra föreskrifter förvärva samt bibehålla de kunskaper och färdigheter, som erfordras för hans tjänst. Vederbörande förman har att tillse och ansvara för, att underlydande personal må erhålla eller hava tillgång till nödiga reglementen, instruktioner och föreskrifter.

Vad angår personer, som antagits såsom lärlingar i stations-tjänsten, är stadgat, att de skola genomgå en viss lärotid, vilken, allt efter vederbörandes förmåga och kunskaper, utgör ett upp till två år. Före antagandet till lärling skall sökande, som icke har avgångsbetyg från en högskola eller en högre mellanskola, bestå en särskild antagnings-

prövning. Under lärotiden skall lärlingen under ledning av erfarna tjänstemän sysselsättas i alla grenar av stationstjänsten, så att han må bliva i tillfälle att förskaffa sig de insikter, som han vid prövning för definitiv anställning bör visa sig innehava. Denna senare prövning är olika, beroende på den befattning, till vilka lärlingen avser att ifrågakomma. För alla lärlingar är en prövning obligatorisk, nämligen den prövning, som är föreskriven för behörighet till stationsbiträdesbefattning.

För aspiranter till vissa andra befattningar i driftstjänsten finnes också föreskriven en viss utbildningstid, under vilken aspiranterna hava att genom deltagande i tjänsten förskaffa sig de insikter och färdigheter, som för avläggande av de föreskrivna prövningarna äro erforderliga.

Av statsjärnvägarna finnas icke anordnade några fackskolor eller fackkurser. Däremot finnas i samband med yrkesskolor eller tekniska skolor inrättade icke mindre än fem järnvägsskolor, i vilka meddelas undervisning, avsedd att förbereda till anställning i järnvägstjänst. Förbundsbanorna lämna bidrag till de sålunda inrättade järnvägsskolorna. För år 1911 uppgingo bidragen tillsammans till 28,310 francs.

Från järnvägsskolorna utexaminerade elever, som antagas såsom aspiranter vid järnvägen, hava att genomgå viss tids praktisk utbildning samt måste i likhet med andra aspiranter avlägga särskild fackprövning, innan de kunna erhålla definitiv anställning. De hava den fördelen, att de erhålla avlöning tidigare än andra aspiranter.

Beträffande de av järnvägsförvaltningen anordnade fackprövningarna gäller, att, därest någon underkänts i något eller några ämnen, han äger att inom viss tid undergå ny prövning i dessa ämnen. Skulle han icke heller vid denna andra prövning kunna godkännas, är han utesluten från att kunna anställas i den befattning, för vilken prövningen var avsedd.

Med avseende å befattningarna i driftstjänsten är föreskrivet, att innehavarna av desamma skola periodvis (vanligen vart femte år) undergå prövning i vissa angivna viktigare ämnen bland dem, som ingått i den för kompetens till vederbörande befattning avlagda prövningen.

Den, som icke godkännes i dylik periodisk återkommande prövning, har att inom tre månader undergå förnyad prövning. Skulle vederbörande icke heller då bliva godkänd, kan järnvägsförvaltningen förflytta honom till en post, som motsvarar hans kunskaper, eller också avskeda honom.

Kommissionens uttalande.

Kommissionen har givetvis utgått från, att kravet på allsidig utbildning icke kan få drivas därhän, att det skulle avse, att en befattningshavare bör göras skickad att sköta vilken annan befattning som helst.

Enligt kommissionens mening bör det icke skäligen kunna framställas krav på allsidig utbildning i vidsträcktare mån, än att vederbörande må bliva fullt skickad att på ett i allo tillfredsställande sätt bestrida de göromål och åligganden, som förekomma inom den gren av tjänsten, inom vilken vederbörande användes eller enligt gängse ordning är avsedd att användas.

Med denna grundsats för ögonen har kommissionen tagit del av samt granskat icke allenast vad som gäller utan även vad som är ifrågasatt att bliva gällande i avseende å personalens utbildning.

Vid sin granskning har kommissionen funnit anledning till de erinringar och de uttalanden, som här nedan angivas.

Angående de allmänna bestämmelserna rörande personalens utbildning.

Beträffande de förhör, vilka äro avsedda att årligen hållas för att utröna, huruledes personalen — av såväl högre som lägre grad — underhåller och kompletterar sina en gång inhämtade kunskaper, innehåller reglementsförslaget den bestämmelsen, att dessa förhör skola, vad trafikavdelningen angår, verkställas av stationsinspektoren eller särskild av trafikinspektören förordnad tjänsteman. Det är att märka, att nu ifrågasvarande förhör äro, ej minst ur trafiksäkerhetens synpunkt, av stor vikt och betydelse; och är det därför angeläget, att förhören icke må komma att verkställas slentrianmässigt och på ett mindre effektivt sätt.

Detta kan emellertid befaras komma att bliva händelsen, därest såsom regel skall gälla, att förhören skola förrättas av stationsföreståndaren, ity att denne, hur kunnig och duglig han än må vara, kanske ej sällan saknar den särskilda förmåga och läggning, som må erfordras för att verkställa ett effektivt förhör. I anledning härav vill kommissionen uttala sig för, att i avseende å verkställandet av nu åsyftade förhör vid trafikavdelningen må gälla samma bestämmelse, som föreslagits beträffande förhören vid ban- och maskinavdelningarna, och att förhören således skola förrättas av trafikinspektören eller av denne särskilt förordnad tjänsteman. Härvid må nämnas, att kommissionen förutsätter, att, därest en stationsföreståndare befines vara för ändamålet lämplig, han bör kunna förordnas till förhörsförrättare.

Vidkommande det ifrågasatta stadgandet om överlämnande av personliga exemplar av gällande bestämmelser till person, som antagits i järnvägens tjänst, anser kommissionen, att stadgandet i fråga bör erhålla sådan avfattning, att av detsamma må tydligt framgå, att vederbörande skall erhålla personliga exemplar av alla sådana föreskrifter, med avseende å vilka behov därav kan anses föreligga.

Den ifrågasatta bestämmelsen därom, att, till möjliggörande för personalen att vidmakthålla sina kunskaper i vad av densamma fordras i tjänsten, å varje tjänsteställe inom sektionen ett eller flera för detta ändamål särskilt avsedda exemplar av erforderliga särtryck och andra bestämmelser skola hållas tillgängliga för personalen, synes kommissionen vara lämplig. Vad banavdelningen angår är dock att märka, att, då för sagda avdelnings vidkommande med tjänsteställe avses banmästareavdelnings expedition, den ifrågasatta anordningen näppeligen kan för banavdelningens personal, av vilken flertalet är bosatt på långa avstånd från sagda expedition, bliva till den nytta, som med densamma avsetts, därest bestämmelsen i fråga skall komma att tillämpas strängt efter ordalydelsen. Kommissionen förutsätter emellertid, att det skall lämnas vederbörande vid banavdelningen tillfälle att låna hem sådana samlingar av särtryck och andra bestämmelser, som här avses.

Angående utbildning av personal vid banavdelningen.

Beträffande de utbildningskurser, som reglementsförslaget avser skola anordnas för trafikaleverna och vilka kurser äro ämnade för utbildning av aspiranter till tjänstemannabefattning av högre grad vid trafikavdelningen, uttalar kommissionen här nedan, att till deltagare i dylika kurser böra utses sådana i järnvägens tjänst redan anställda personer med stadgad teoretisk kompetens, vilka prövas vara för ändamålet lämpliga, samt att, därest på så sätt erforderligt antal deltagare icke skulle erhållas, man skulle till elever antaga utomstående personer. Enligt kommissionens mening bör motsvarande förfarande tillämpas med avseende å den utbildning, som enligt reglementsförslaget är avsedd att anordnas för kontorselever vid banavdelningen d. v. s. personer, som äro avsedda att rekrytera icke tekniska tjänstemannabefattningar av högre grad vid banavdelningen. Särskild föreskrift härom torde böra meddelas.

Såsom av redogörelsen i det föregående framgår skall såsom villkor för att vinna tillträde till undervisningskursen för tjänstemän av lägre

grad vid banavdelningen i regel gälla, att vederbörande under minst tre år varit ordinarie tjänsteman vid banavdelningen. Endast i undantagsfall må tjänsteman, som icke fyller nämnda villkor, söka tillträde till kursen.

Förenämnda villkor om tre års ordinarieskap torde hava tillkommit i syfte, att man skall hava säkerhet för, att vederbörande vid sitt inträde i kursen är fullt inne uti samt tillräckligt prövad i tjänsten vid banavdelningen.

Då emellertid, enligt vad erfarenheten givit vid handen, tjänstemännen av lägre grad vid banavdelningen i allmänhet icke förr än efter längre tids tjänstgöring i extra och extra ordinarie anställning vunnit befordran till ordinarie, synes det kommissionen vara mindre lämpligt att såsom regel uppställa ett sådant villkor som det här ovan nämnda. Redan åtskilligt tidigare än tre år efter ordinarie anställning kan en person genom energi och duglighet hava visat sig vara lämplig att sättas till utbildning för vinnande av ytterligare förutsättningar till befordran. Att det då i allt fall skall, åtminstone i regel, behöva anstå med vederbörandes utbildning synes kommissionen vara mindre lämpligt.

Enligt kommissionens mening bör det tillkomma vederbörande myndighet att utan bundenhet av ett sådant villkor som villkoret om tre års ordinarieskap pröva och avgöra, huruvida en befattningshavare är lämplig att föreslås till deltagande i utbildningskurs, som här avses.

Kommissionen vill därför uttala sig för, att ifrågavarande villkor må borttagas från bestämmelserna om utbildning åt tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen.

Beträffande den prövning eller examen, som efter slutet av varje undervisningskurs för tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen skall hållas, anser kommissionen önskligt, att det stadgas eller uttryckligen utsäges, att denna examen skall vara offentlig så tillvida, att det skall stå järnvägens personal öppet att bevista densamma. En dylik bestämmelse bör enligt kommissionens mening i sin mån kunna bidra till att öka personalens intresse för utbildningen ävensom till att skapa förtroende till det sätt, varpå utbildningen handhaves.

Det är stadgat, att examen, som nyss nämnts, skall förrättas inför examensvittnen, som av järnvägsstyrelsen förordnats. Huruvida något av examensvittnena skall vara tjänsteman av lägre grad utsäges icke. Det torde väl vara att förutsätta, att så kommer att bliva händelsen. Kommissionen anser det dock vara lämpligt och vill uttala sig för, att det, i likhet med vad som är föreskrivet beträffande den examen, varmed stadgad undervisningskurs för tjänstemän av lägre grad vid trafikavdelningen avslutas, uttryckligen utsäges, att ett av examensvittnena

skall tillhöra någon av de tjänstemannakategorier inom banavdelningen, som för närvarande hänföras till tjänstemän av lägre grad.

Angående utbildningen av personal vid maskinavdelningen.

I fråga om den för kontorselever vid maskinavdelningen avsedda utbildningen, anser kommissionen, att utseendet av deltagare i denna utbildning bör ske på enahanda sätt, som kommissionen avser skola tillämpas beträffande utväljandet av deltagare i motsvarande utbildning vid banavdelningen.

Vidkommande den prövning eller examen, varmed undervisningskursen för lokomotiveldare och lokomotivförare skall avslutas, anser kommissionen, att densamma bör vara offentlig på samma sätt, som kommissionen föreslagit i fråga om den examen, som utgör avslutning på undervisningskursen för tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen.

Angående utbildningen av personal vid trafikavdelningen.

Ändamålet med den utbildningskurs, som är föreslagen att anordnas för aspiranter till högre trafikbefälstjänster samt viktigare befattningar å järnvägsstyrelsens icke tekniska byråer och kontor, är givetvis att göra deltagarne i kursen lämpliga att befordras till ledande befattningar inom järnvägsförvaltningen d. v. s. till att intaga poster, å vilka det ofta kan komma i fråga för vederbörande att döma om arbetsförhållandena och andra förhållanden för en talrik underlydande personal.

Med hänsyn härtill har kommissionen funnit det vara önskvärt, att nu ifrågavarande kursdeltagare icke må i sin blivande verksamhet komma att vara främmande för utvecklingen på det sociala området; och anser kommissionen sig därför böra föreslå, att i den utbildningskurs, varom nu är fråga, även skall ingå objektivt hållna föreläsningar i sociologi i sådana delar, som kunna vara tillämpliga å förhållandena vid statens järnvägar, såsom exempelvis frågan om förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare, bostadsfrågan, frågan om arbetarskydd m. m.

Vad angår de i järnvägsstyrelsens omhandlade reglementsförslag, under § 38, omnämnda särskilda kurserna för utbildning av trafikelever har det synts kommissionen vara önskvärt, att det i fråga om anordnandet av dessa kurser samt utseendet av deltagare i desamma må bliva rådande en annan ordning än som reglementsförslaget synes åsyfta.

För sin del anser kommissionen, att man vid utväljandet av deltagare i berörda kurser bör låta i järnvägens tjänst redan anställda personer, vilka besitta erforderlig teoretisk kompetens, komma i åtanke i större utsträckning än som, av reglementsförslagets avfattning att döma, synes vara ämnat. Är det så, att det bland redan anställd personal finnes personer, som besitta erforderlig teoretisk kompetens samt därjämte i övrigt äro lämpliga för utbildning till tjänstemannabefattning av högre grad, kan det enligt kommissionens mening icke vara riktigt att med förbigående av dem antaga personer utom verket.

Kommissionen har i förevarande avseende tänkt sig följande.

Då det uppstode behov av personal i och för rekryteringen till sådana befattningar, som enligt reglementsförslaget skola rekryteras med trafikelever, d. v. s. befattningarna såsom stationsskrivare och såsom kontorsskrivare vid trafikavdelningen, å distriktschefsexpedition, å trafik- och tidtabellsbyråerna, å de tre taxebyråerna, å kontrollkontoret samt å biljett- och blankettkontoret, skulle järnvägsstyrelsen anordna sådana kurser, som i reglementsförslagets § 38 avsåges. I fråga om utseendet av deltagare i dessa kurser borde förfaras sålunda, att styrelsen skulle verkställa utredning, huruvida bland den vid statens järnvägar redan anställda personalen finnes personer med erforderlig teoretisk kompetens, som vore lämpliga att ifrågakomma till deltagande i kurserna. De, som prövades vara lämpliga, skulle därefter utses till deltagare i kurserna.

Därest icke på detta sätt erhöles erforderligt antal kursdeltagare, borde man skrida till utfärdande av kungörelse om antagande av utomstående personer.

Kommissionen vill förorda åvägabringandet av en sådan ordning som den nu angivna.

Uppenbart är, att en dylik ordning kommer att bättre överensstämma med önskemålet att bereda tjänstemän av lägre grad befördran till tjänstemannabefattning av högre grad än som är fallet med den i reglementsförslaget angivna ordningen.

I samband med det spörsmål, som nu berörts, har inom kommissionen uppstått diskussion angående en i reglementsförslaget under § 12 förekommande bestämmelse om förbud med avseende å antagande av vissa personer.

Den ifrågavarande bestämmelsen är av följande lydelse:

»Den, som innehar kompetens för tjänstebefattning av högre grad, får icke antagas i befattning av lägre grad, ej ens såsom tillfällig eller allenast på prov, så framt ej styrelsen på särskild framställning härifrån medgiver undantag.»

Det har anförts, att anledningen till bestämmelsen i fråga vore att söka i den uppfattningen, att bestämmenderätten med avseende å rekryteringen till tjänstebefattningarna av högre grad borde vara förlagd till styrelsen, på det att rekryteringen i fråga skulle, såsom önskvärt vore, kunna ske på enhetligt och likformigt sätt.

Lämnades det öppet åt ett flertal underordnade myndigheter att i lägre gradens tjänst antaga personer, som besatte teoretisk kompetens till tjänstemannabefattning av högre grad, komme styrelsens bestämmande med avseende å rekryteringen samt därmed också den avsedda enhetligheten och likformigheten att äventyras. Ty i sakens natur låge, att det komme att för styrelsen ställa sig, om icke omöjligt, så dock ganska svårt, att, då det gällde antagande av personal i och för rekrytering till tjänstebefattningar av högre grad, gå förbi sådana i lägre gradens tjänst redan anställda personer, som innehade stadgad teoretisk kompetens, även om de icke besatte sådana egenskaper, att de eljest skulle hava kommit ifråga till högre gradens tjänst.

Det syntes därför — har det från en sida inom kommissionen uttalats — icke vara annat än riktigt, att det vore överlämnat åt styrelsen att pröva och avgöra, huruvida en person, som ägde teoretisk kompetens till tjänstebefattning av högre grad, borde få antagas i befattning av lägre grad.

Det har från samma sida anförts, att, därest personer med kompetens, som nyss nämnts, sökte anställning i tjänstebefattningar av lägre grad, de förvisso åsyftade att framdeles vinna befordran till tjänstebefattning av högre grad. Men om man nu i lägre gradens tjänst antog ett större antal personer med teoretisk kompetens till tjänstebefattning av högre grad, komme givetvis ej så få av dem att icke kunna vinna befordran till befattning såsom tjänsteman av högre grad. Dessa, som sålunda bleve stående kvar i lägre gradens tjänst, komme med säkerhet att bilda ett med sin ställning missnöjt element bland personalen. Att uppkomsten av ett dylikt element måste vara till men för tjänsten sade sig självt.

En sak, som också förtjänade att beaktas, vore, att, därest personer med teoretisk kompetens till tjänstebefattning av högre grad, till stort antal erhöle anställning i lägre gradens tjänst, befordringsutsikterna komme att minskas för den övriga personalen av lägre grad. Det vore nämligen antagligt, att man vid tillsättande av de högre befattningarna inom lägre gradens tjänst icke skulle kunna undgå att tillerkänna ett visst företräde åt dem, som hade den högre teoretiska kompetensen.

För övrigt kunde, har man uttalat, icke utan skäl anmärkas, att

det vore att använda överkvalificerad arbetskraft att använda personer med teoretisk kompetens till tjänstebefattning av högre grad såsom tjänstemän av lägre grad, exempelvis att använda en person, som avlagt studentexamen eller realskolexamen, såsom stationskarl.

Emot vad sålunda anförts har från en annan sida inom kommissionen framhållits, att det låge något tilltalande i, att personer, som avlagt sådana kunskapsprov, som fordrades för kompetens till befattning såsom tjänsteman av högre grad, icke droge sig för att taga anställning i lägre gradens tjänst. Om personer, som handlade på dylikt sätt, hade man anledning antaga, att de voro individer med energi och duglighet.

Det framstode, har man vidare anført, såsom någonting egendomligt, att den omständigheten att en person skaffat sig ett visst högre mått av kunskaper skulle utgöra hinder för honom att erhålla en anställning, till vilken han eljest skulle hava kunnat komma ifråga.

Vad anginge rekryteringen till tjänstebefattningarna av högre grad vore svårt att inse, att med avseende å densamma skulle uppstå olägenheter, därigenom att man i anställning såsom tjänstemän av lägre grad antoge personer, som besuttede kompetens till tjänstebefattning av högre grad. Det ville tvärtom synas, som om rekryteringen borde kunna bliva bättre, därest man hade att välja bland ett stort antal i järnvägens tjänst anställda personer, vilkas fallenhet och förmåga man haft tillfälle att pröva.

Då den fråga, som, enligt vad ovan angivits, diskuterats, inom kommissionen, ligger utom kommissionens uppdrag, har kommissionen funnit sig icke kunna ingå på något uttalande angående densamma.

En granskning av de bestämmelser, i vilka en extra tjänstehavare av lägre grad har att efter sitt antagande inhämta kunskaper, giver vid handen, att inhämtandet av de erforderliga kunskaperna kommer att kräva ej så liten tid.

I anledning härav har kommissionen velat uttala att kommissionen förutsätter, att det kommer att ägnas uppmärksamhet däråt, att vederbörande under utbildningstiden får sin tjänstgöring så ordnad, att han icke må bliva urståndsatt att förvärva sig stadgat mått av kunskaper. Till förekommande av missuppfattning anser kommissionen sig böra nämna, att kommissionen icke avser, att vederbörande skall erhålla lindrigare tjänstgöring än annan motsvarande personal, utan kommissionen åsyftar endast, att tjänstgöringsturerna böra om möjligt läggas så för vederbörande, att han kan få lämplig tid till läsning.

Inom kommissionen har ifrågasatts, huruvida icke föreskrift lämp-

ligen borde meddelas därom, att det skall bestämmas vissa dagar, å vilka vederbörande tjänstehavare, som befinna sig under utbildning, skola erhålla handledning vid de erforderliga kunskapernas inhämtande. Då den i reglementsförslaget stadgade ordningen för tjänstehavares av lägre grad vid trafikavdelningen första utbildning är ny och det således icke föreligger någon erfarenhet, på grund varav man kan döma om, huru densamma kan komma att verka, har kommissionen beträffande den sålunda ifrågasatta föreskriften ansett sig icke böra göra annat uttalande, än att kommissionen förutsätter, att, om erfarenheten skulle ådagalägga önskvärdheten av komplettering eller ändring av de bestämmelser, som i fråga om personalens utbildning må bliva utfärdade, järnvägsstyrelsen icke skall underlåta att vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas vara erforderliga.

Vidkommande den blivande särskilda kursen för utbildning av kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst har kommissionen fäst sin uppmärksamhet vid, att ämnet »instruktion för stations- och tåg-tjänsten» i vad det angår instruktionen för stationsföreståndare samt gällande order och cirkulärskrivelse rörande stations- och tåg-tjänsten angives omfatta endast det viktigaste av nämnda instruktion samt tillhörande order och cirkulärskrivelser. Det förhåller sig emellertid så, att innehavarna av sådana befattningar som dem, till vilka kursdeltagarna äro avsedda att vinna befordran, bör äga kunskap i instruktionen för stationsföreståndare i dess helhet.

Med hänsyn härtill och då, enligt vad kommissionen erfarit, den för ifrågavarande ämne anslagna tiden visat sig vid hittills hållna motsvarande kurser vara tillräcklig för att medgiva genomgående av förenämnda instruktion med tillhörande bestämmelser i deras helhet, vill kommissionen uttala sig för, att i bestämmelsen om förevarande ämne orden »det viktigaste av» måtte utgå.

Den prövning eller examen, varmed kursen för tjänstemännen av lägre grad vid trafikavdelningen avslutas, bör enligt kommissionens mening vara offentlig på samma sätt, som av kommissionen föreslagits ifråga om den examen, som förrättas vid undervisningskursen för tjänstemän av lägre grad vid banavdelningen.

Det har inom kommissionen beträffande utbildningskursen för tjänstemän av lägre grad vid trafikavdelningen framhållits såsom önskvärt, att personalen måtte sättas i tillfälle att vid yngre ålder än som hittills varit fallet genomgå ifrågavarande kurser.

Det förhållandet att deltagarne i de hittills hållna kurserna till större delen utgjorts av befattningshavare, som kommit till mera framskriden

ålder, har, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, haft sin grund däri, att kurserna ifråga pågått endast några år, samt att man bland dem, som synts rättvisligen böra ifrågakomma till befordran till sådana befattningar, för vilka kurserna äro avsedda att bereda utbildning, ansett sig böra i främsta rummet uttaga dem, som varit äldst. I den mån ytterligare kurser bliva anordnade samt de äldre befattningshavarna hinna genomgå dem, komma givetvis yngre befattningshavare att i större utsträckning vinna tillträde till kurserna i fråga.

Med hänsyn härtill har kommissionen icke funnit anledning att göra något uttalande i saken.

Kommissionen, som i det föregående under avdelning II föreslagit, att en del av de nuvarande tjänstemännen av högre grad å järnvägsstyrelsens kontor skola utbytas samt ersättas med manliga och kvinnliga kontorsbiträden, har haft under övervägande, huruvida det skulle kunna anses vara erforderligt, att anordna särskilda utbildningskurser för dessa ersättande kontorsbiträden. Kommissionen har därvid kommit till, att särskild utbildningskurs kan vara erforderlig och bör ifrågasättas endast för dem, som äro avsedda att befordras till kontorsbiträden å kontrollkontoret. Men icke heller för alla dessa anses särskild, för tjänstgöringen å kontrollkontoret avpassad utbildningskurs vara erforderlig, utan torde visst undantag böra göras.

Såsom kommissionen i det föregående anfört har kommissionen tänkt sig, att rekryteringen av de ersättande kontorsbiträdena å styrelsens kontor skulle tillgå dels på så sätt, att man antog lämpliga befattningshavare, ordinarie eller extra, vid distrikten till kontorsbiträden vid styrelsens kontor, dels ock på så sätt, att man till aspiranter antog unga män, som icke förut haft anställning vid järnvägen.

Av dem, som efter föregående anställning vid distrikten komme att antagas till kontorsbiträden vid kontrollkontoret, torde en del komma att utgöras av personer, som genomgått sådan utbildningskurs, som vid distrikten anordnas för utbildning till kontorsbiträde vid trafikavdelningen.

I fråga om dessa befattningshavare håller kommissionen före, att det icke kan vara erforderligt att för deras anställande å kontrollkontoret låta dem genomgå en ytterligare utbildningskurs.

Den utbildning, som de redan erhållit, bör nämligen enligt kommissionens mening vara tillfyllest för deras blivande verksamhet.

Vad däremot angår sådana aspiranter till kontorsbiträdesbefattning å kontrollkontoret, vilka icke genomgått nyss nämnda utbildningskurs,

anser kommissionen, att det för dem bör anordnas en särskild utbildningskurs och att det bör fordras, att de skola hava genomgått denna kurs, innan de må antagas till ordinarie kontorsbiträden vid kontrollkontoret.

Ifrågavarande kurs bör enligt kommissionens mening omfatta sådana ämnen, i vilka insikter kunna vara erforderliga med hänsyn till arten av arbetet å kontrollkontoret. Särskilt anser kommissionen sig böra nämna följande ämnen:

A. Expeditionstjänst.

- a) Persontrafik: lokaltrafik samt samtrafik med in- och utlandet.
- b) Godstrafik: lokaltrafik samt samtrafik med svenska och norska förvaltningar.
- c) Godstrafik, samtrafik med Danmark, Tyskland m. fl. länder.

B. Organisation och personalbestämmelser.

- a) Instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt personalbestämmelser.
- b) Författningar angående järnvägarnas förhållande till militärväsendet.
- c) Författningar angående järnvägarnas förhållande till civila myndigheter.

C. Järnvägsgeografi.

D. Redovisningsväsendet.

I frågan om personalens utbildning — kommissionen åsyftar här icke personalen vid någon viss avdelning — anser kommissionen sig böra nämna, att kommissionen är av den uppfattningen, att det otvivelaktigt skulle vara ägnat att främja en mera allsidig utbildning hos personalen samt bidra till att öka personalens intresse att förkovra sina kunskaper och insikter, om för personalen kunde anordnas föredrag i ämnen, som röra tjänsten.

Kommissionen vill för sin del uttala sig för, att distriktsförvaltningarna böra, då så lämpligen låter sig göra anordna dylika föredrag.

Ehuru kommissionen, såsom av det ovan anförda framgår, funnit sig ifråga om personalens utbildning böra göra vissa mindre erinringar och framställa vissa önskemål, anser kommissionen sig dock böra såsom allmänt omdöme uttala den uppfattningen, att, därest de i förut omnämnda reglementsförslag ifrågasatta ändrade och nya anordningarna bliva genomförda, det kan anses komma, att vid statens järnvägar vara tillfyllestgörande sörjt för personalens allsidiga utbildning.

Kommissionen har fördenskull icke funnit anledning framställa förslag i fråga om personalens utbildning i vidare mån, än att kommissionen i anslutning till de erinringar och uttalanden, kommissionen i det föregående gjort, tillåter sig hemställa,

att järnvägsstyrelsen må anbefallas att i fråga om personalens utbildning meddela kompletterande och ändrade föreskrifter därhän,

att de förhör, vilka äro avsedda att hållas till utrönande av, huruledes personalen underhåller och kompletterar sina en gång inhämtade kunskaper, skola, även för trafikavdelningens vidkommande, förrättas av sektionsbefälet eller av utav detta befäl särskilt förordnade tjänstemän;

att det må vara fullt tydligt, att person, som antagits i järnvägens tjänst, skall erhålla personligt exemplar av alla sådana föreskrifter, med avseende å vilka behov därav kan anses föreligga;

att det i fråga om utseendet av deltagare i sådan utbildning, som reglementsförslaget avser skola anordnas för kontorselever vid ban- och maskinavdelningarna samt för trafikleverna, skall förfaras sålunda, att järnvägsstyrelsen skall bland sådana vid statens järnvägar redan anställda personer, som besitta erforderlig teoretisk kompetens, utse dem, som prövas vara för ändamålet lämpliga, samt därefter, sedan det visat sig, att behöfligt antal deltagare icke kan på detta sätt erhållas, må utfärda kungörelse om antagande av personer utom järnvägen;

att det icke må vara stadgat såsom regel, att en befattningshavare skall för att vinna tillträde till utbildningskurser för tjänstemän, motsvarande de nuvarande tjänstemännen av lägre grad vid banavdelningen, hava varit ordinarie i minst tre år;

att den prövning eller examen, varmed undervisningskurserna för tjänstemän, motsvarande de nuvarande tjänstemännen av lägre grad, avslutas, skall vara offentlig så tillvida, att det skall stå järnvägens personal öppet att bevista densamma;

att ett av examensvittnena vid den examen, som skall utgöra avslutning på undervisningskursen för tjänste-

män, motsvarande de nivarande tjänstemännen av lägre grad, skall tillhöra någon av de tjänstemannakategorier inom vederbörande avdelning, som för närvarande hänförs till tjänstemän av lägre grad;

att i förekommande utbildningskurser för aspiranter till högre befälstjänster samt viktigare befattningar å järnvägsstyrelsens icke tekniska byråer och kontor må såsom ytterligare ämne ingå ämnet sociologi;

att i den tillämnade bestämmelsen angående ämnet »instruktionen för stationsföreståndare samt gällande order och cirkulärskrivelser rörande stations- och tågtjänsten» i kursen för utbildning till kontorsbiträden och stationsförmän i expeditionstjänst orden »det viktigaste av» må utgå;

att för sådana aspiranter till kontorsbiträdesbefattning å kontrollkontoret, vilka icke genomgått föreskriven kurs för utbildning till kontorsbiträde vid trafikavdelningen, må komma att anordnas särskild utbildningskurs, omfattande de ämnen, kommissionen i det föregående angivit;

att distriktsförvaltningarna få sig anbefallt att, där så lämpligen låter sig göra, anordna föredrag för personalen i ämnen, som röra tjänsten.